ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

AVRUPA KOMÜNİST ve İŞÇİ PARTİLERİ KONFERANSI

DÜNYA KOMÜNİST HAREKETİNİN STRATEJİSİ

MAO'CU "PRATİĞİN FELSEFESİ"

SOVYET - ÇİN İLİŞKİLERİ

SURİYE'NİN LÜBNAN'A MÜDAHALESİ

CİLT / 5 AĞUSTOS 1976 SAYI : 32

ilke Ağustos 1976
Sayı: 32

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sahibi : Öner Ciravoğlu / Sorumlu Yazıişleri Müdürü: İlker Demir / Yazışma ve havale adresi: P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi: Cağaloğlu Başmusahip Sokak Tan Apt. 10/11 İstanbul / Abone şartları: Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi - Baskı: İshak Basımevi, 27 73 37 / İlân: Tam sayfa 500 lira. Diğer ilânlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: Ağustos 1976.

SURİYE'NİN LÜBNAN MÜDAHALESİ

İLKE

Onbeş aydan beri kanlı bir iç savaşın yaşandığı, Lübnan'a Suriye'nin askerî müdahalede bulunmasının yankıları devam ediyor. Bu müdahale Lübnan iç savaşının gelişim yönünü değiştirdiği gibi, gerek Arap ülkeleri arasındaki ilişkileri, gerekse İsrail'in saldırgan ve yayılmacı siyasetine karşı yürütülen mücadeleyi önemli ölçülerde etkileyecektir.

Suriye müdahalesini irdelemeden önce Lübnan'ın kısa tarihçesi ile iç savaşı hazırlayan nedenleri gözden geçirmekte yarar var...

Bugünkü Lübnan toprakları 1944 yılına kadar Fransız mandaterliği altında bulunuyordu. Fransız emperyalizmi, 1943 yılında, Lübnan'ın bağımsızlığını aldıktan sonraki siyasal yapısını belirlemişti. O yıllarda yapılan nüfus sayımına göre ülke nüfusunun % 53.9'unu hristiyanlar, % 45.3'ünü ise müslümanlar oluşturmaktaydı. Fransa Lübnan'ın politik yapısını belirlerken bu oranları esas almış ve Parlamento üyelerinin çoğunluğu ile Cumhurbaşkanlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı hristiyanlara, başbakanlık sünni müslümanlara, meclis başkanlığı ise şii müslümanlara verilmişti. Bu anlaşma hristiyan ve müslüman liderler tarafından imzalanmış ve hristiyanlar, Arap dünyasının çıkarlarına ters düşmeyen bir politika izlemeyi kabul etmişlerdi.

Lübnan ekonomisini tam egemenlikleri altında bulunduran hristiyanlarla çoğunluğunu yoksul kitlelerin oluşturduğu müslümanlar arasındaki çelişkiler zaman zaman önemli gerginliklere sebep olmuş ve özellikle 1952 yılında Mısır-Suriye siyasal birliğinin gerçekleşmesiyle gittikçe derinleşen bir nitelik kazanmıştı.

Bu gerginlikler 1958 yılında ülkeyi bir iç savaşın eşiğine getirmiş, ve o zamanki Cumhurbaşkanı (ve son Lübnan hükümetinin içişleri bakanı) Kâmil Şamun ABD'den yardım istemişti. Adana'daki İncirlik üssünden kalkan Amerikan uçakları Lübnan'daki hristiyan yönetimin istediği desteği sağlamıştı.

Kapitalizmin önemli ticaret ve bankacılık merkezlerinden biri olan Lübnanda siyasal durum, Filistin sorunu yüzünden daha karmaşık bir nitelik kazanmış ve gerginlikler daha da artmıştır.

Emperyalizmin işbirlikçisi Lübnan egemen sınıflarının, emperyalizmin Orta Doğu'daki bir uzantısı, maşası olan İsrail'le sürtüşmelerine sebep yoktur. Bu yüzden Filistin gerillaları Lübnan egemen sınıfları için baştan beri tedirginlik kaynağı olmuşlardır. Ancak, önemli ölçüde Arap halklarının desteğini kazanan Filistin kurtuluş hareketi gerici Lübnan egemen sınıflarının onu kolayca tasfiye etmelerine olanak vermiyordu. Ancak İsrail saldırganları bu çelişkiyi derinleştirmek için ellerinden geleni esirgemiyor, tahriklerden kaçınmıyordu.

1968'de Lübnan hükümetinin Filistinli gerillalara destek olduğu gerekçesiyle Beyrut havaalanına bir baskın düzenleyen İsrail, 13 Lübnan uçağını tahrip etmişti. Bu, Lübnan egemen sınıflarının Filistin gerillaları «belasını» bir an önce başlarından defetmeleri için İsrail tarafından yapılmış bir uyarı idi ve nitekim de bu olaydan sonra Lübnan tarafından Filistin gerillaları aleyhinde tedbirler alınmaya başlanıyordu.

1969'da Filistin gerillaları ile Lübnan ordusu arasında yer yer çatışmalar olmuş ve bunların sonucu olarak da Lübnan hükümeti ile Filistin gerillaları arasında Kahire'de bir anlaşma imzalanmıştı. Buna göre Lübnan hükümeti gerillalara müdahale etmeyecek, gerillalar da Lübnan İsrail sınırında askeri eylemlerde bulunmayacaklardı.

1970 yılında Ürdün'de Haşimî krallığı tarafından Filistinlilere karşı girişilen katliam olaylarından sonra Lübnandaki Filistinlilerin sayısı artmıştır. Hıristiyanların egemenliğine karşı gelişen tepkiler Filistin hareketiyle birleşip ve zamanla müslüman nüfus ülke nüfusunun yüzde 60'ını oluşturacak şekilde artınca, bir tarafta emperyalizmle çıkar birliği içinde olan Lübnan egemen sınıflarına karşı bilinçlenmeye başlayan kitleler, artık mevcut siyasî kabuğa sığmaz oldular.

İÇ SAVAŞ

Bu temel üzerine oturan Lübnan sorununun alevlenmesi için bir kıvılcım gerekiyordu. Bu kıvılcım Lübnan egemen sınıflarının örgütlendiği gerici Falanjist (İspanya'da meşru cumhuriyet hükümetine karşı isyan eden faşist Franko hareketinin adı) hareket tarafından çakıldı; 13 Nisan 1975'de Beyrut'un hıristiyan mahallesinden geçen ve içinde filistinlilerin bulunduğu bir otobüs falanjistlerin makineli tüfek ateşine tutuldu ve 27 Filistinli öldürüldü. Böylece Filistinli gerillalarla Falanjistler arasında ilk çarpışmalar başladı ve bütün büyük kentlere yayıldı. Hıristiyanların bu çarpışmalarda

mevzi kaybetmeleri üzerine Falanjist Parti lideri Pierre Gamayel Arap Birliği'ni duruma müdahale etmeye çağırdı.

Baştan beri gelişen olayları yakından izleyen ve arabuluculuk girişimlerinde bulunan Suriye 26 Aralık'ta beş maddelik bir barış planı önerdi. Tarafların bu planı olumlu karşılamaları üzerine bir umut ışığı belirdiyse de bu ışık çarpışmaların şiddetlenerek tekrar yoğunlaşması üzerine uzun ömürlü olamadı.

SURİYE NE İSTİYOR?

1970'de bir darbeyle iktidarı ele geçiren Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad, Baas partisinin sağ kanat lideridir ve ülkesinde kapitalizmi ihya etmeye yönelik bir politika izlemiştir. Özellikle son yıllarda batılı ülkelerin ve gerici petrol şeyh ve krallıklarının Suriye'deki yatırımlarının bir hayli artması, hatta Ürdün ile Suriye arasında ekonomik bir birliğe gidilmesi yolunda çalışmalar bunun göstergesidir. Suriye'nin Lübnan konusunda, bir tanesi dünyanın ilerici güçleri tarafından da paylaşabilecek olan iki kuşkusu vardı: Lübnan'da emperyalizmin güdümünde ayrı bir hristiyan devletin kurulması ihtimali ve ülkeye, maceracı eğilimleri içinde barındıran Filistin hareketinin ağırlık kazandığı bir yönetimin hakim olması ihtimali. Gerçekten de Lübnan'ın bölünmesine dünyanın tüm ilerici güçleri şiddetle karşı çıkmaktadırlar. Çünkü, bu takdirde İsrail'in yanısıra emperyalizm orta doğuda bir adım daha atabilecektir.

FALANJİSTLER FİLİSTİNLİLERİN LÜBNAN'I TERKETMELERİNİ İSTİYOR!

1976 Ocak ayında Falanjist parti, 1969'da Kahire'de imzalanan antlaşmayı tanımadıklarını ilan etti ve Filistinlilerin ülkeyi terketmelerini istedi. Falanjist milisler Filistin göçmen kamplarına karşı hücuma geçtiler. Saldırıların Beyrut'un müslüman mahallesi Karantina bölgesi üzerine de yoğunlaştırılmasından sonra Filistin Kurtuluş Örgütü ve ilerici müslümanlar karşı saldırıya geçtiler. Bu sırada Filistin Kurtuluş Örgütüne bağlı, fakat Suriye'nin kontrolü altında bulunan El Saika Filistin gerilla örgütüne bağlı 2000 kişilik bir kuvvet Lübnan'a girdi ve Suriye'nin bundan sonra yoğunlaştıracağı arabuluculuk çabalarında ona önemli bir dayanak oldu. 22 Ocak'ta Suriye'nin sunduğu barış planı ilerici müslümanların ve Filistinlilerin temel isteklerini kapsıyordu. Buna göre parlamentodaki sandalyeler eşit olarak dağıtılacak, başbakan meclis tarafından seçilecek, yönetimde dinsel ayrıcalıklar kaldırılacaktı.

LÜBNAN ORDUSU PARÇALANIYOR

Bütün bu karışıklıklar Lübnan ordusuna da sıçramakta gecikmedi. Önce Teğmen Ahmet Katip yönetimindeki sınır birlikleri hıristiyan yöneti-

me karşı isyan etti ve ilerici kanadın yanında çarpışmalara katıldı. Lübnan ordusunun yüksek rütbeli subaylarının emrindeki bir kesimi hristiyanların yanında yer alırken Beyrut Askerî bölge komutanı Ahmet El Ahdap bir darbe girişiminde bulunarak Devlet başkanı Franjiye'nin istifasını istedi. Suriye'ye yakınlığıyla tanınan Ahdap'ın bu girişimi Filistinliler ve İlerici müslüman harekât tarafından hoş karşılanmadı ve bu tarihten itibaren bu güçlerle Suriye'nin arasında gerginlikler gelişmeye başladı. El Saika gerillaları ile müslümanlar arasında çatışmalar oldu.

SURİYE'NİN MÜDAHALESİ

Lübnan'daki içsavaşın çok kanlı bir safhaya girmesi ve hristiyanların ağır kayıplara uğramaları üzerine emperyalist ülkelerin Lübnan'a müdahalede bulunması ihtimali doğmuştu. Hatta Fransa Lübnan'a asker göndermeyi önermiş ve bu öneri Gamayel tarafından olumlu karşılanmıştı. Ancak bu teklif gerek arap ülkeleri tarafından gerekse de sosyalist sistem tarafından çok sert bir biçimde kınandı. Bu arada Suriye'nin müdahale ihtimali üzerinde durulmaya başlanılmıştı. ABD ve İsrail böyle bir müdahaleye yeşil ışık yakacaklarını belli ettiler. Ve 1 Haziran'da Suriye müdahalesi gerçekleşti. 9 bin Suriye askeri «İç savaşa son vermek ve düzeni sağlamak» gerekçesiyle Suriye-Lübnan sınırını aştı.

Suriye müdahalesinden sonra savaş süratle Filistinlilerin ve ilerici müslümanların aleyhine gelişmeye başladı.

Bütün bunlardan sonra henüz gerginliğin sürdüğü Lübnan'da ilerici güçlerin yararına çözüm, Suriye'nin milliyetçi ve olumsuz politikasından vazgeçmesiyle mümkün olacaktır.

Filistin Kurtuluş hareketinin bir bağımsızlık mücadelesi, ulusal kurtuluş hareketi olduğunda kuşku yoktur ve bu hareketin geleceği, dünyanın bütün antiemperyalist güçlerinin (Suriye de dahil) desteğiyle belirleneceği açıktır.

Suriye'nin tutumu, dünya devrimci sürecinin istekleriyle çelişmekte, özel olarak da antiemperyalist mücadeleyi ikiye bölme tehlikesini getirmektedir.

İlke ve biçim bakımından yanlış olan Suriye müdahalesi son haftalarda durdurulur gibi göründüyse de Lübnan topraklarında Suriye birliklerinin yeniden ilerledikleri saptandı.

Suriye'nin bundan böyle olumsuz politikasından vazgeçeceği umudu var olmakla birlikte, müdahalenin dünyanın tüm ilerici güçlerinin tepkisine rağmen devam etmesi kınanacak bir politikadır.

Er-geç Suriye işçi sınıfı ve ilerici kamuoyu Filistin kurtuluş hareketi ve sosyalist sistemin dayanışması Lübnan'da durumu ilerici güçler lehine değiştirmeyi ve barış mücadelesinde yeni bir zafer kazanmayı başaracaklardır.

Avrupa'da Barış, Güvenlik, İşbirliği ve Toplumsal İlerleme İçin

Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı Belgesi

29 ve 30 Haziran 1976 tarihlerinde, Avrupanın 29 komünist ve işçi partisini biraraya getiren bir konferans, Demokratik Alman Cumhuriyeti başkenti Berlin'de yapıldı. Bu konferansa katılan partilerin delegasyonları şunlardır:

- Belçika Komünist Partisi, parti başkan yardımcısı Jean Terf ve yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Bulgaristan Komünist Partisi, Merkez Komitesi birinci sekreteri Todor Jivkov yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Danimarka Komünist Partisi, parti Başkanı Knut Jenspersen yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Alman Komünist Partisi, Parti Başkanı Herbert Mies yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Almanya Birleşik Sosyalist Partisi, Merkez Komitesi Genel Sekreteri Erich Honocker yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,

- Finlandiya Komünist Partisi, Parti Başkanı Aarne Saarihen yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Fransız Komünist Partisi, Parti Genel Sekreteri Georges Marchais yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Yunanistan Komünist Partisi, Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Harilaos Florakis yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- İngiltere Komünist Partisi, Parti Genel Sekreteri Gordon Mclennan yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- İrlanda Komünist Partisi, Parti Genel Sekreteri Michael O'riordan yoldaşın başkanlığındaki delegasyon.
- İtalyan Komünist Partisi, Parti Genel Sekreteri Enrico Berlinguer yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Yugoslavya Komünistleri Birliği, Parti Başkanı Josep Broz Tito yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Lüksemburg Komünist Partisi, Parti Başkanı Dominique Urbany yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Hollanda Komünist Partisi, Merkez Komitesi Başkanı Henk Hoekstra yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Norveç Komünist Partisi, Parti Başkanı Martin Gunnar Knutsen yoldaşın başkanlığındaki delegasyon.
- Avusturya Komünist Partisi, Parti Başkanı Franz Muhri yoldaşın başkanlığındaki delegasyon.
- Polonya Birleşik İşçi Partisi, Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Edward Gierek yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Portekiz Komünits Partisi, Parti Genel Sekreteri Alvaro Cunhal yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Romanya Komünist Partisi, Parti Genel Sekreteri Nicolae Ceausescu yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Saint - Mann Komünist Partisi,. Parti Başkan Ermenegildo Gasperoni yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- İsveç Komünistleri Sol Partisi, Parti Başkanı Lars Werner yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- İsviçre Emek Partisi, Polit Büro Üyesi ve Merkez Komitesi Sekreteri Jakob Lechleiter yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Merkez Komitesi Genel Sekreteri Leonide Brejnev yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,

- İspanya Komünist Partisi, Parti Genel Sekreteri Santiago Carillo yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Çekoslovakya Komünist Partisi, Merkez Komitesi Genel Sekreteri Gustav Husak yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Türkiye Komünist Partisi, Merkez Komitesi Genel Sekreteri İsmail Bilen yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Macaristan Sosyalist İşçi Partisi, Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yanos Kadar yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Batı Berlin Birleşik Sosyalit Partisi, Parti İkinci Başkanı Erich Ziegler yoldaşın başkanlığındaki delegasyon,
- Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (A.K.E.L.), Merkez Komitesi Politik Büro Üyesi Christos Petas yoldaşın başkanlığındaki delegasyon.

Bu Partilerin temsilcileri Avrupa'da barış, güvenlik, işbirliği ve toplumsal ilerleme ile ilgili sınırlı sayıdaki sorunlar üzerinde görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Konferasa katılan her parti, amaçların gerçekleştirilmesi için katkıda bulunma konusunda anlaşmaktadırlar.

Konferansa katılanlar, tüm ülkelerin işçi sınıfının olduğu kadar demokratik güçlerin ve halk kitlelerinin genel çıkarlarına uygun olarak barış demokrasi ve toplumsal ilerleme amaçlarına ulaşmak için kendi partilerinin mücadelelerini, ülkelerinin toplumsal, ekonomik, politik ve ulusal özelliklerine göre tam bağımsız olarak kararlaştırılmış biçimde ve özerk olarak sürdürmeye kesin kararlı olduklarını önemle belirtirler.

Konferansa katılanlar, barış içinde birarada yaşama politikasının, toplumsal sistemlerinden bağımsız olarak Devletlerarası aktif işbirliğinin ve uluslararası detant'ın her ülke halkının çıkarlarına olduğu kadar tüm insanlığın gelişmesine de tekabül ettiğini, bunun çeşitli ülkelerdeki politik ve toplumsal statuquo'yu korumak anlamına hiç bir şekilde gelmediğini, tersine işçi sınıfının ve bütün demokratik güçlerin mücadelesi için en iyi gelişme koşullarını yarattığını kesin olarak ilân ederler; bu mücadele atılımı, her ülkenin kendi öz gelişme yolunu serbestçe seçmesi ve bunu devredilmez biçimde kullanma hakkını uygulaması, tekellerin egemenliğine karşı ve sosyalizm dâvâsı içindir.

Konferansa katılanlar, uluslararası durumda olumlu ve esaslı değişiklikler olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu değişiklikler, bir yandan barış, demokrasi, ulusal kurtuluş, bağımsızlık ve sosyalizm dâvâsı lehine güçler ilişkisinin değişmesinin sonucudurlar; diğer yandan, halk

kitlesinin ve geniş siyasal ve toplumsal güçlerin mücadelesindeki güçlenmenin sonucudurlar. Bu durum, bir gerilim ve çatışma politikasından, detantı, her alanda yeni ilişkilerin düzene sokulmasını ve gelişimini, Devletler ve halklar arasındaki işbirliğini hedef alan bir politikaya geçiş sürecini başlatmıştır.

Bu temel üzerinde Avrupa'da da yeni bir durum ortaya çıkmış bulunuyor. Uluslararası atmosferi kaplamış ve bazıları İkinci Dünya Savaşından beri askıda bulunan önemli sorunlar, görüşmeler yoluyla çözülmüş bulunuyor; barış içinde birarada yaşama esprisi içinde, ülkeler arasında çok sayıda antlaşma, anlaşma, deklarasyon ve çeşitli sözleşmeler yapıldı.

Bütün bunlar, Devletler arasında yeni ilişkilerin ve işbirliğinin gelişmesi, kıt'anın birbirine zıt askeri bloklara bölünmesine son verilmesi ve silâhsızlanmaya gidilmesi için gereken koşulları yarattı.

Avrupa'da güvenlik ve işbirliği için Helsinki Konferansının toplanması da kıt'a üzerinde sağlanan dönüşümleri en açık biçimde gözler önüne sermekte; bunlar, faşizme karşı savaşan halkların zaferinin ve barış ve güvenlik koşulları içinde yaşama ve işbirliği yapma, kendi meşru taleplerine uygun olarak geleceklerini inşa etme arzularını ortaya koymalarının sonucudur.

Tarihsel bir olay olan bu konferans, devletler arasında dostça ilişkilerin ve işbirliğinin ilkelerini saptamaya adanmıştır; bu ilişkiler şunlardır;

En yüksek düzeyde eşitlik; egemenliğin ayrılmaz parçası olan haklara saygı; kuvvet tehdidi ya da kullanımına başvurmama; sınırların bozulmazlığı; Devletlerin toprak bütünlüğü; ayrılıkların barışçı yoldan giderilmesi; iç işlerine karışmama; insan haklarına ve temel özgürlüklere, düşünce, bilinç din ve inanç özgürlükleri dahil, saygı; halkların eşitlik ve bunları bizzat elinde bulundurma hakkı; devletlerarası işbirliği; uluslararası haklara uygun olarak yükümlenilen görev ve zorunlulukların dürüstçe yerine getirilmesi.

Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Konferansı, en karmaşık uluslararası sorunların, ilgili ülkelerin tamamının tam eşitlik esasına göre katılmaları ile tartışılması ve çözüme bağlanmasının mümkün olduğunu ve bunun gerçek yararlığını kanıtlamıştır. Konferans, barış ve güvenliğin ileride daha güçlenmesi için, Avrupa'nın bütün ülkeleri arasında ilişkilerin ve işbirliğinin yararlı biçimde gelişmesi için yeni perspektifler açmıştır. Bunun, tüm dünya halkları için olumlu sonuçları olacaktır.

Helsinkide varılan anlaşmaların etkili oluşu, kesin bir biçimde, üzerinde uyuşma sağlanan on ilkenin tamamının, katılan devletlerin tümü tarafından kararlı ve açık bir biçimde uygulanmasına, bir bütün oluş-

turan nihai belgenin içerdiği tüm hükümlerin işler hâle getirilmesine bağlıdır. Konferansa katılan devletlerin eylemini, Avrupa güvenliğinin kurulması, eşitlik esasına göre ve bu konferansta varılan uyum esprisi içinde işbirliği geliştirilmesi lehine kararlı bir biçimde izlemek, daha da önemlidir. Detant'ı, aynı zamanda hem sürekli hem de gittikçe daha canlı ve bütünsel bir süreç yapmak için vazgeçilmez koşuldur bu. Bu amacın gerçekleştirilmesi, edinilen tecrübenin gösterdiği gibi, komünist ve işçi partilerinin, tüm demokratik ve barıştan yana güçlerin, kamuoyunun, kıtadaki halk kitlelerinin yeni enerjik çabalarına bağlı olacaktır.

Batı Avrupa'da işçi sınıfının ve halk kitlesinin demokratik ve anti-faşist mücadelesi bugün yeni boyutlara varmıştır. Portekiz'de faşist rejim devrildi. Bu ülkede, derin demokratik ve toplumsal dönüşümler için mücadele gelişiyor. Yunanistan'da faşist diktatörlük yıkıldı. İspanya'da, Avrupa'da faşizmin son kalesinin mirasçısı olan kırallık, tüm anti-faşist ve demokratik güçlerin artan ve birleşen tepkisine rağmen Frankoculuğu sürdürmeyi deniyor. Ekonomik, toplumsal ve politik yaşamın her alanında demokratik değişiklikleri zorla kabul ettirmeyi isteyen emekçilerin ve ilerici güçlerin hareketi, tüm kapitalist Avrupa'ya yayıldı.

Konferansa katılanlar, Vietnam halkının tarihi zaferini, Laos ve Kamboçya halklarının emperyalist saldırganlar ve içerdeki gericiler üzerindeki zaferlerini selâmlıyorlar. Bu zaferler dünya ölçüsünde önem taşıyan olaylardır; zira, özgürlük ve bağımsızlık için savaşmayı arzulayan halkların iradesini hiç bir gücün kırmaya yetmiyeceğini kanıtladılar. Portekiz sömürge savaşının son bulması ve Gine - Bissao, Mozambık, Sao - Tome, Yeşil burun adaları ve Angola halkalarının ulusal bağımsızlığa kavuşması, Güney Afrika'nın ırkçı rejimlerini düşüşe yaklaştırmakta ve aynı şekilde sömürgeciliğin toptan ortadan kalkması için verilen tüm diğer bağımsızlık mücadeleleri de barış ve güvenlik davâsına önemli katkılar getirmektedir.

Küba'ya karşı emperyalist bloklaşmanın başarısızlığı, Demokratik Alman Cumhuriyetinin uluslararası plânda tanınması ve çok sayıda ülkenin DAC ile ilişkilerini normalleştirmesi, uluslararası güvenliğin sağlamlaşmasına ve sosyalizmin yerinin güçlenmesine çok büyük katkılarda bulunmuştur. Bütün bunlar, tüm anti-emperyalist, demokratik ve ilerici güçlerin onlarca yıldır sürdürdükleri mücadelenin sonucudur.

Sosyalist ülkeler, yeni bir dünya savaşının başlatılmasını önlemek, uluslararası güvenliği pekiştirmek ve detant sürecini devam ettirmek için üstün rol oynamaktadırlar. Bunun da nedeni, sosyalist toplumun,

emekçi kitlelerin çıkarlarına cevap veren niteliğinin, barış içinde birarada yaşamaya işlerlik kazandırma yönündeki dış politikalarının ve uluslararası ilişkiler üzerinde gittikçe artan etkinlik kazanmalarının sonucu olarak sürekli gelişmeleri ve ekonomik alanda büyümeleridir.

Özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını kazanmış halklar, uluslararası plânda etkili bir güç olmuşlardır. Gelişme yolundaki ülkelerin çoğunun katıldığı bağlantısız ülkeler hareketi bugün, dünya politikasında en önemli unsurlardan birini oluşturmaktadır. Bu hareket barış, güvenlik, detant ve eşitlik temeline dayanan işbirliği sorunlarına aktif katkılarda bulunuyor; aynı şekilde uluslararası politik ve ekonomik ilişkilerde doğru bir sistemin yerleştirilmesi için, emperyalizme, sömürgeciliğe, yeni sömürgeciliğe ve hertürlü nüfuz ve sömürü biçimine karşı mücadeleye de katkısı oluyor.

Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının ve diğer geniş toplumsal ve siyasal güçlerin etkinlikleri büyüyor; halklar arasında barış ve işbirliğinin sağlanması için çalışıyorlar ve detantın güçlendirilmesi mücadelesinin önemli unsurunu oluşturuyorlar.

Bu ülkelerde, tüm çalışan kitlelerin çıkarlarının, toplumsal ilerlemenin ve bütünüyle ulusun çıkarlarını yansıtan toplumsal gelişmenin esas gücü olan işçi sınıfının mücadelesi ve aynı şekilde diğer demokratik ve anti-tekel güçlerin mücadelesi artan bir güçlük kazanıyor. Hatta bu mücadele, tekelci sermaye iktidarının temellerine karşı yönetiliyor. Toplumun gittikçe genişleyen tabakaları, kapitalist toplum yerine her ülkenin kendi halkınca ifade edilen isteklere göre inşa edilen sosyalist toplumun geçmesi tarihsel zorunluluğunun bilincine varıyor.

Tarafsız devletlerde halk kitlelerinin çabaları, tarafsız ülke statüsünün getirdiği olanakları, kıtadaki barışın çıkarları ve güvenliğin güçlendirilmesi uğruna daha etkili kılma yolunda yoğunlaşıyor.

Anti-emperyalist, sömürgeciliğe karşı ve ilerici tüm güçlerin mücadelesi, Avrupa'da ve dünyada siyasî havanin yumuşamasına katkıda bulundu ve bulunuyor .

Bütün bu unsurların, barış içinde bir arada yaşama politikasının uygulanması için, tüm ülkeler arasında aktif bir işbirliğinin gelişmesi için, yani nükleer bir dünya savaşının bu biricik alternatifi için kesin önemi var.

Bütün bunlar halklara, Avrupa'da uluslararası ilişkilerin dönüşümünün detant esprisi içinde sürdürülmesi için yararlı mücadelede, demokrasi ve ilerleme mücadelesinde yeni olanaklar sağlıyor. Bütün bunlar,

toplumsal ilerleme hakkında sosyalizm düşüncesinin etkinliğini artırmaya katkıda bulunuyor.

Konferansa katılanlar, detant alanında gerçekleştirilen ilerlemeleri değerlendirmiş bulunuyorlar. Ama aynı zamanda, dünya barışının henüz güven altına aslâ alınmadığının, detantın henüz kalıcı olmadığının ve devamlı bir güvenlik ve işbirliği yolunda aşılacak önemli engellerin kalmış olduğunun altını çiziyorlar.

En tehlikeli yıkım kapasitesine sahip son derece büyük güçte silâhlı kuvvetin Avrupa kıtası üzerinde yığılmış bulunması, silâhlanma yarışının vurgulanarak sürdürülmesi, kitlesel yıkım silâhlarını içeren gittikçe daha önemli silâh stoklarının biriktirilmesi, diğer devletlerin toprakları üzerinde yabancı askerî üslerin ve yabancı silâhlı kuvvetlerin bulunduruluşu, emperyalist baskı ve içişlerine karışma, barış, güvenlik ve devletlerarası işbirliği için doğrudan tehlikelerin kaynağını oluşturuyorlar; bunlar aynı zamanda, bağımsızlık ve halkların eşitliği için başlıca tehlike olarak emperyalizm, yeni sömürgecilik ve her türlü baskı ve sömürü biçimi altında varlığını sürdürüyor. Eşit olmayan ekonomik gelişme, eşitsizlik üzerine kurulan ekonomik ve siyasî ilişkiler, aynı zamanda hem gerilim ve çatışmanın kaynağını, hem de bağımsızlık ve toplumsal ilerleme yolu üzerindeki ciddi engelleri oluşturuyor.

Karakteri değişmemiş olan emperyalizmin durumu, güçler ilişkisindeki değişikliğin sonunda zayıfladı. Bu onun artık ne sosyalizme karşı tarihsel fetihler açabilecek durumda ne de ilerici güçlerin, halkların özgürlük ve bağımsızlık atılımını durduracak güçte olmayışı olgusunda ifadesini buluyor.

Emperyalizmin içine düştüğü güçlükler, kapitalist toplumun ekonomik, toplumsal, ahlâki ve politik kesimleri kapsayan tüm alanlarında hissedilen kapitalist sistemin genel bunalımının yeniden ağırlaşmasının sonucudur ve ülkelere göre değişik biçimlerde, farklı yoğunluklarda kendini göstermektedir. Bugünkü ağır bunalımın karakteristik çizgilerinden bazıları, örneğin müzmin enflasyon, para sistemindeki bunalım, üretici kapasitelerin düşük oranlarda kullanımının artması, milyonlarca emekçinin işsizliği, özellikle canlı ve çok bariz biçimler almıştır. İşçi sınıfının, köylülerin, orta tabakaların yaşamı ve çalışma koşullarında ise bu bunalım çok ciddi ve ağır sonuçlar doğurmaktadır, hem de her yerde; gençlere kadınlara ve göçetmiş emekçilere özellikle ağır biçimde etki yapmaktadır. Bu bunalıma, ahlâkî çöküntü belirtileri ve politik niteliğin göstergesi olan yıkıntılar eşlik ediyor.

Bunalım, uluslararası politik ve ekonomik ilişkilerde de derin çelişkiler yaratıyor. Büyük ticari çatışmalarla, aralarında Ortak Pazar ül-

kelerinin de bulunduğu çeşitli ülkelerin tekelci grupları arasındaki yatışmak bilmez rekabet mücadelesiyle, kapitalist tekellerle gelişme yolundaki ülkeler arasındaki çelişkilerle de belli oluyor.

Bütün bunlar, kapitalist toplumun ekonomik ve toplumsal yapısının, emekçi kitlelerin ve halkın ihtiyaçlarıyla, ilerleme ile ve siyasî demokratik gelişme ile nasıl çelişki içinde olduğunu ve bu çelişkinin gittikçe daha canlı hâle nasıl geldiğini gösteriyor.

Kapitalist Avrupa'nın işçi sınıfı ve emekçileri, bunalıma demokratik bir çıkış yolu, geniş halk kitlelerinin çıkarları doğrultusunda olacak ve topluma sosyalist dönüşüm yolunu açacak bir çıkış yolu bulmak için mücadele veriyor.

Büyük sermayenin gerici çevreleri ise bu duruma, halk kitlelerinin demokratik ve toplumsal haklarını kısarak ve bunalımın yükünü onların sırtına yükleyerek çıkış yolu bulmak arayışında. Üstelik bu güçler, detant ve aktif işbirliği politikasını engelleme, Helsinki Konferansı sonuçlarının temeline dinamit koyma ve devletlerarası ilişkilerde yeniden bir gerilim ve çatışma havası yaratma peşindeler. Kıtanın birbirine karşıt bloklara bölünmesine götürmüş olan «soğuk savaş» politikasına tekrar geri dönmek için çabalayan güçler daima var. Komünist partiler ve diğer demokratik ve barıştan yana güçler bu politikayla savaştılar ve savaşıyorlar.

Silâhlanma yarışını durdurmak ve silâhların ve silâhlı kuvvetlerin indirilmesi sürecini başlatmak gereklidir. Silâhlanmaya ayrılan ve daima artan paralar, gittikçe daha ağır bir biçimde emekçilere, halk kitlelerine yük olmaktadır. Bu korkunç büyük miktarlar eğer halkların yaşam düzeylerini yükseltmek, ekonomik gecikmeyi kapamak, gelişme yolundaki ülkelere yardım etmek ve destek olmak, çevreyi korumak için kullanılsa bu, tüm insanlığın gelişimi için son derece yararlı bir şey olacaktır.

Sosyalist ülkeler, bağıntısız ülkeler ve barıştan yana diğer ülkeler, komünist ve işçi partileri, Avrupa'nın ilerici ve demokrat güçleri, bu amaçlara ulaşmak için mücadele ediyorlar. NATO ülkelerinin gerici çevrelerinin ve bu amaçlara karşı harekete geçirilmiş diğer tutucu güçlerin direncini kırmak, kıtamız üzerindeki tüm halkların âcil ve hayatî görevidir.

Avrupa'nın bloklara bölünmesinin ortadan kaldırılması ve bir silâhsızlanma politikasından yana olduklarını bildiren konferans üyeleri partiler, bu durumla çelişen tüm tedbirlere karşı olduklarını açıklarlar,

Bir yandan barış, detant, güvenlik ve barış içinde bir arada yaşama ilkelerinin uygulanır hâle getirilmesi için, halklar ve devletler arasında karşılıklı güvenin güçlendirilmesi için mücadele ile diğer yanda, eko-

nomik ve politik yeni zaferler ve sosyal ilerleme için emekçilerin sürdürdüğü mücadele arasında çok sıkı bir ilişki vardır.

Konferansa katılan komünist ve işçi partileri, her türlü gerici ve tahakkümcü eğilime karşı durmayı, silâhlanma yarışını durdurmayı silâhsızlanmayı gerçekleştirmeyi, uluslararası boyutlardaki tekellerin çeşitli ülkelerin yaşamındaki gücünü azaltmayı ve yenmeyi hedef alan çabalar ne kadar etkili olursa, bu amaçlara hızla ulaşabilmenin de o ölçüde mümkün olacağı kanısındadırlar.

Konferansa katılanlar, detant için mücadelenin, toplumsal gelişmeyi elverişli kılan uluslararası koşulların yaratılmasına önemli katkısı olduğunda birleşmektedirler. Konferans üyeleri, barış içinde bir arada yaşama ilkesinin, özellikle Avrupa ile ilgili olanların ve Helsinki Konferansı nihai belgesinde yeralan ilkelerin her geçen gün daha geniş çapta uygulanmasını, tam bağımsızlığa ve ülkelerin özerk gelişimine elverişli koşullar yarattığı ve halkların ekonomik ve toplumsal ilerleme için sürdürdükleri mücadeleye yararlı olduğu şeklinde değerlendiriyorlar. Bu uygulama kapitalist ülkelerdeki demokratik ve sosyalist dönüşüm mücadelesi için daha elverişli koşullar yaratıyor. Yine aynı uygulama, sosyalist ülkelerin ekonomik, toplumsal ve politik her alanda gelişmesi için programlar kotarmalarına ve sosyalizmin getirdiği olanaklardan gittikçe daha mükemmel biçimde yararlanılmasına elverişli koşulları da oluşturuyor.

Tüm bu unsurlar, halkların adalet ve barış dileklerini arttırıyor. Aynı zamanda sosyalizm düşüncesinin gün geçtikçe daha geniş kitlelerin bilincinde gittikçe daha önemli bir yer işgal etmesini sağlıyor.

Diğer demokratik ve barışçı güçlerle beraber Avrupa ülkelerinin komünist ve işçi partileri, detanta, Avrupa'da güvenlik ve işbirliğinin sağlanmasına doğru bir dönemecin alınmasına olanak sağlayan siyasî eylemlerde, kesin kararlı bir rol oynadılar. Konferansa katılan portiler barış, işbirliği ve toplumsal ilerleme içindeki bir Avrupa için aktif olarak çalışmaya devam edeceklerdir.

Enternasyonalist, kardeşçe ve gönüllü işbirliklerini ve dayanışmalarını, Marks, Engels ve Lenin'in büyük düşüncelerini temel alarak işte bu doğrultularda geliştireceklerdir. Bunu yaparken her partinin üstün eşitlik ve bağımsızlığını, içişlerine karışmama ilkelerini titizlikle koruyacaklar, toplumsal ilerlemeden yana dönüşümler ve sosyalizm için yapılan mücadelede farklı yolların özgürce seçilmesine tamamen saygılı olacaklardır. Her ülkede sosyalizm için verilen mücadele ve her partinin işçi sınıfı ve halk karşısındaki sorumluluğu, bütün ülkelerin emekçilerinin, bütün ilerici hareketlerin ve tüm halkların özgürlük ve bağım-

sızlığın güçlendirilmesi için, demokrasi, sosyalizm ve dünya barışı için verdikleri mücadele karşılıklı dayanışmalarıyla birlikte gitmektedir.

Komünist ve işçi partileri, bir barış ve ilerleme Avrupa'sının ancak ve ancak, en geniş politik ve toplumsal güçlerin çok sayıdaki çabasının, yakınlaşmasının, anlaşma ve işbirliğinin sonucu olduğu zaman uygunluk kazanacağının bilincindedirler.

Konferansa katılanlar, komünistlerle tüm diğer demokratik ve barıştan yana güçler arasındaki diyalog ve işbirliğini zorunlu mütalâa ederler. Bundan ötürü onları birleştiren noktalardan hareket edenler ve işbirliklerini kösteklemeye kalkışan kuşku ve peşin yargıları tasfiye etmek için mücadele ederler.

Konferansa katılanlar, ilerleme ve barış yararına hareketin gelişmesine sekte vurmaya çalışan anti-komünizmin zararları hakkında tüm halk güçlerinin dikkatini çekmeyi görev bilirler. Komünist partiler, kendi politikalarıyla uyuşmayan ya da eylemlerine karşı eleştirici bir tavır takınan herkesi anti-komünist olarak almazlar. Anti-komünizm, emperyalist ve gerici güçlerin, sadece komünistlere karşı değil, ama diğer demokratlara ve demokratik örgütlere karşı da kullandıkları bir aletdir ve öyle olmaya devam etmektedir. Bu güçler komünist partilere karşı, Sovyetler Birliğinden başlamak üzere sosyalist ülkelere karşı, sosyalizm ve ilerlemeden yana güçlere karşı kampanyalar açarlar. Bu kampanyalarının hedefi, komünistlerin politika ve düşüncelerinin halk kitleleri yanında değerini kaybetmesi, işçi hareketi birliğinin ve demokratik ve halkçı güçlerin işbirliğinin engellenmesidir. Anti-komünizmi izole etmek ve yenmek, halk güçleri tarafından dile getirilen ilerleme ve demokratik gelişme dileklerinin çıkarınadır. Komünist ve işçi partileri, taşıyıcıları oldukları adalet ve ilerleme düşüncelerini ve bu yöndeki politikalarını, emekçilerin ve halk kitlelerinin en geniş olanaklı birliğinin hizmetinde her geçen gün daha büyük bir güç olacak şekilde böylesine sürdüreceklerdir.

Konferansa katılanlar, bazı ülkelerde ve uluslararası planda, komünist, sosyalist ve sosyal-demokrat partiler arasındaki işbirliği konusunda gerçekleştirilen gelişmeleri selamlıyorlar. Bunun, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin ortak eylem yolunu tıkayan ve çalışan kitlelerin tekelci sermayeye, gerici ve tutucu güçlere karşı sürdürdüğü mücadeleyi karmaşık hâle getiren engelleri aşma yolunda temel yararlar sağladığını bildiriyorlar.

Konferansa katılan komünist partiler, sonuçta tabiatları gereği işçi sınıfını kapitalist sisteme boyun eğdirten her türlü politikayı ve ideolojiyi

reddettiklerini birkez daha doğrularlar. Partilerini güçlendirmek ve onları işçi sınıfına ve tüm emekçilere bağlayan bağları daha da sıklaştırmak için kararlı bir şekilde çalışma arzularını önemle belirtirler. Aynı zamanda, eşitliğe dayanmak şartıyla bütün demokratik güçlerle işbirliği yapmaya ve özellikle toplumda barış, demokrasi ve ilerleme için mücadelede sosyalist ve sosyal-demokrat partilerle işbirliğine katkıda bulunmaya hazır olduklarını tekrar kanıtlarlar.

Kıtamız üzerindeki kapitalist ülkelerin komünist partilerinin ve diğer demokratik güçlerin sürdürdükleri mücadele, Avrupa'yı bir barış ve ilerleme kıtası haline dönüştürme yolunda büyük önem başarmaktadır. Bu mücadele, faşist rejimlerin tüm kalıntılarını silmeyi, demokrasi ve barışı yükseltmeyi amaçlamakta ve uluslararası tekellerle çok uluslu şirketlerin, tüm ülkelerin egemenlik ve bağımsızlığına getirdiği ve her geçen gün büyüyen tehlikeye karşı verilmektedir.

Konferansa katılan komünist ve işçi partileri, emekçilerin ortak çıkarları olduğunun ve ortak eylemlerinin, haklarının etkili biçimde savunulmasında kesin rol oynadığının altını çizerler. Dolayısıyla, politik ya da dinî inançları ne olursa olsun tüm emekçilerin çabalarını, hayatî çıkarları için mücadelede birleştirmelerini önemli görürler.

Açık bir olgudur ki, emeçilerin sendikal örgütlerinin ulusal ve uluslararası plânda güçlerini birleştirmeleri, işçi sınıfının etkisini artırmaktadır. Komünistler, sendikal örgütler içinde büyüyen birlik dileklerini ve bu örgütlerden bağımsız eylemleri her düzeyde desteklemeye devam edeceklerdir.

Katolik güçler, diğer hristiyan kiliselerinin sözcüleri ve diğer inanışlar, emekçi hakları demokrasi ve barış mücadelesinde gittikçe daha genişleyen oranda önemli bir rol oynuyorlar. Komünist ve işçi partileri, bu güçlerle diyalog kurmanın ve ortaklaşa eylem sürdürmenin gerekliliğinin bilincindedirler; zira bu, Avrupa'nın, demokrasi esprisi içinde toplumsal ilerleme doğrultusunda gelişmesi lehine sürdürülen mücadeleye ayrılmaz biçimde bağlıdır.

Konferansa katılan komünist ve işçi partileri, profesyonel hayata, hergün sürüp giden siyasal ve toplumsal mücadeleye gittikçe daha fazla katılan kadınlara sözü yönelterek onları, kadının gerçek eşitliğinin ve özgürlüğünün gerçekleştirilmesi için zorunlu koşul olan şeye yani, barış ve toplumsal ilerlemeye tutkun tüm güçlerin ortak amacına getirdikleri katkıyı güçlendirmeye çağırırlar.

Konferansa katılanlar, barış ilerleme ve özgürlük Avrupa'sı ve sosyalist geleceğe yönelen bir Avrupa için mücadelede enerjisinin artması amacıyla, kıtamız geleceğinin umutları olan gençliğin dileklerini desteklerler.

Konferansa katılan komünist ve işçi partileri, işçilere, memurlara, köylülere, orta tabakalara, bilimsel ve teknik alandaki aydınlara, sanat adamlarına, tüm siyasî partilere, tüm kitle örgüt ve derneklerine, Avrupa'nın ilerlemesi ve geleceği ile ilgilenen tüm insanlara hitapeder ve onları aşağıdaki amaçlar için aktif olarak mücadele etmeye çağırırlar:

1 — Silâhsızlanma ve Avrupa Güvenliğinin Güçlenmesi Gözönünde Tutularak, Etkili Tedbirleri İşler Hâle Getirme Yoluyla Detant Sürecine Derinlik Kazandırılması.

Konferansa katılanlar, Avrupa güvenlik ve işbirliği konferansının nihaî belgesinde yer alan ilke ve hükümlere, aynı şekilde barış ve güvenliğe yarar getiren tüm antlaşma ve anlaşmalara titizlikle saygı duyulması ve bunların bütünüyle gerçekleştirilmesi için çağrıda bulunurlar.

Sürekli bir detant'ı garantilemek ve bunu derinleştirmeye ve ilerletmeye devam etmek için, Helsinki'de alınan kararları bütün hâlinde gerçekleştirmek, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının sonuçlarını reddeden, o hakları detant ve güvenliğe götüren yolu kapamaya çalışan gerici güçlere engel olmak ve geriletmek amacıyla halk kitlelerinin vereceği mücadele desteklenmelidir.

Konferansa katılanlar, halk kitlelerinin ve tüm barıştan yana güçlerin, hangi ülke söz konusu olursa olsun, her türlü iç işlerine karışmaya kalkışmalarına karşı çıkmak için ve her halkın kendi kaderini özgür ve egemen olarak, devredilmez biçimde tayin etme hakkına dokunan her harekete karşı gelmek için giriştikleri somut eylemlerden yana olduklarını bildirirler.

Detantı güçlendirmek ve derinleştirmek için, silâhsızlanmayı sağlamak, tüm ülkelerin çabaları sayesinde Avrupa'da etkili biçimde güvenliği garantilemek ve kıtanın askerî bloklara ayrılmasına son vermek ereğiyle somut tedbirler almak zorunluluğu vardır. Avrupa, askerî detant tedbirlerinin işler hâle getirildiği örnek bir kıta olabilir ve olmalıdır.

İşçi sınıfının, emekçilerin ve kıtamız üzerindeki tüm halkların kitle eylemleri, bu amaçların gerçekleşmesi için kesin önem taşımaktadır.

Avrupa komünist ve işçi partileri, aşağıdaki konularda tüm enerjiyle çalışma amacıyla yürekten çağrıda bulunurlar:

- Başta özellikle nükleer silâhlanma olmak üzere her türlü silâhlanma yarışını durdurmak için;
- Birleşmiş Milletler çerçevesinde silâhsızlanma sorunları üzerine görüşmelerin hızlandırılması ve uluslararası titiz bir kontrol altında genel ve tam bir silâhsızlanmayı gerçekleştirmeyi amaçlayan etkin tedbirleri işler hâle getirmek için;

- Yabancı askerî üslerin kaldırılması, yabancı askerî birliklerin ve silâhların yabancı topraklardan çekilmesi ve bu birliklerin tasfiyesi için;
- Bütün devletlerin ve özellikle nükleer silâh bulunan devletlerle önemli askerî potansiyele sahip olanların askerî bütçelerinin sistemli bir biçimde azaltılması için.

Başlatılması, insanlığa karşı işlenebilecek en büyük cinayet olacak olan nükleer bir savaş tehlikesini uzaklaştırmak acil ve zorunlu görevdir.

Bunun için gerekenler şunlardır:

- Nükleer silâhlarla tehdit etme ve bu silâhları kullanmaktan ve genel olarak, hâl ve şartlar ne olursa olsun, uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanma ve kuvvetle tehditten vazgeçildiğine dair bütün devletlerin söz vermesi,
- Nükleer başlıklar dahil nükleer silâhlanma yarışını durdurma ve her yerdeki her türlü nükleer denemenin yasaklanması;
- Nükleer silâhların yabancı devlet topraklarından çekilmesi için etkili tedbirler alınması, bu silâhların çoğaltılmasının önlenmesi, genel ve tam silâhsızlanma yolunda adımlar olacak tedbirlerin alınması;
- Nükleer silâhlanmanın azaltılması, bu silâhların üretiminin yasaklanması ve durdurulması, her türlü nükleer silâhın imhası.

Arzu eden bütün devletlere, eşitlik esasına dayanarak ve hiç bir ayırdetme gözetmeksizin, nükleer enerjiyi barışçı amaçlarla kullanma olanağını vermek gereklidir.

Aşağıdaki hususlarda çalışmaya devam etmek de zorunludur:

- Bakteriyolojik silâhların yasaklanması ve imhası hakkında sözleşmenin bütün devletler tarafından onaylanması;
- Kimyasal silâhlar ve diğer soykırım araçlarının yasaklanması ve imhası hakkında bir anlaşmanın sonuçlandırılması, çevre ve iklim üzerinde askerî amaçlarla etki yapmayı yasaklamak üzere, mümkün olan en kısa zamanda bir sözleşme imzalanmasının sağlanması;
- Kitle yıkımına yönelik yeni silâh tiplerinin ve bu silâhlarla ilgili yeni sistemlerin üretimini ve hazırlanışını yasaklama;
- Hangisi olursa olsun bir devlete ya da bir halka karşı yöneltilmiş her türlü güç gösterisine karşı çıkma.

Konferansa katılanlar, silâhsızlanma sorunları üzerine devletler arası görüşmelerin ve konferansların düzenlenmesi dileklerini bildirirler ve bütün devletlerin tam hakka sahip olarak katılmasına olanak verecek koşulları garanti ederler. Birleşmiş Milletler örgütü olanaklarına, bu amaçların gerçekleştirilmesi için daha fazla başvurulmasını arzu ederler.

Konferansa katılanlar, Avrupa'nın ve dünyanın çeşitli bölgelerinin

yabancı üssüz ve askersiz, barış ve işbirliği bölgelerine dönüşmesinden yana olduklarını bildirirler.

Konferansa katılan partiler, tüm Avrupa güvenliğinin Akdeniz güvenliği garantisine sıkısıkıya bağlı olduğu olgusunu hesaba katarak, bu bölgede silâh biriktirilmesinin sürdürülmesine karşı olduklarını ve nükleer silâhlarla donatılmış gemilerin Akdenizden çekilmesinden, tüm yabancı askerî üslerin kaldırılmasından ve Avrupa'nın askerî bloklara bölünmesinin ortadan kaldırılması çerçevesi içinde bütün savaş filolarının ve yabancı birliklerin çekilmesinden yana olduklarını ve bunun, Akdenizin bir barış denizine dönüşmesine katkıda bulunacağını bildirirler.

Konferansa katılanlar:

- Silâhlanma yarışını sınırlamayı ve durdurmayı hedef alan tüm anlaşma ve bağlantılara titizlikle saygılı olduklarını;
- Başta askerî çatışma tehlikesinin son derece büyük olduğu bölgeler olmak üzere, kıtanın diğer bölgelerinde de silâhlı kuvvetlerin ve silâhlanmanın azaltılmasından yana olduklarını ve bunun, ilgili bütün devletlerin katılacağı, hiç bir ülkenin güvenliğine ilişmeyecek olan anlaşmaların sonuçlanması sayesinde gerçekleşeceğini;
- Yeni askerî blokların ya da gruplaşmaların yaratılmasının engellenmesinden yana olduklarını ifade ederler.

Avrupa komünist ve işçi partileri, silâhlanma yarışını yoğunlaştırma ve askerî çatışmayı keskinleştirme amacına dönük tüm gizli kalkışmalara kararlı bir biçimde karşı çıkacaklardır.

Dünyanın tüm devletleri ve tüm halkları için hayatî önemi olan silâhsızlanma ve güvenlik sorunlarının çözümünde, tüm ülkelerin güvenlik çıkarlarına saygılı olmak ve hak eşitliği esası üzerinde tüm devletlerin katılmasını güven altına almak gereklidir. Konferansa katılanlar, Avrupa'nın bloklara ayrılmasının ortadan kaldırılmasının kıtamız üzerinde ve dünyada sürekli bir güvenliğin ve barışın inşasına engin biçimde katkıda bulunduğuna inanmış olarak, ilk sırada askerî örgütleri olmak üzere NATO ve VARŞOVA Paktının aynı anda dağılmasından yana olduklarını ifade ederler. Üyeler, bu amaca ulaşmayı sağlayacak somut önerilere taraftardırlar.

Konferansa katılanlar, savaşı, saldırıyı ve aynı şekilde her türlü kuvvete başvurma tehdidini, hangi biçimde olursa olsun her türlü kuvvete başvurmayı amaçlayan tüm propagandaların durması ve yasaklanmasını acil ve zorunlu görürler; kamu oyununun, tüm halkların görüşmelerin gidişinden, silâhlanma yarışının durması ve silâhsızlanma için öngörülen tedbirlerden düzenli olarak haberli kılınması da zorunludur.

2 — Faşizmi Yoketmek, Demokrasiyi ve Ulusal Bağımsızlığı Savunmak

İspanya'da yeni bir durum ortaya çıktı. Bu ülkede güçlü ve birlik hâlindeki bir mücadele gittikçe daha açık biçimde gelişiyor ve Avrupa'da varolan son faşist rejimin pek yakın sonunu haber veriyor.

Bugün için İspanya'da iktidarda bulunan krallık, frankoculuğu sürdürüyor, siyasî mahkûmların affını reddediyor, sendikal ve siyasal hakları tanımak istemiyor ve ülkeyi tam ve gerçek biçimde demokratikleşmiş görme arzusunu gittikçe daha güçlü biçimde ifade eden güçlere karşı baskı uyguluyor. Konferansa katılanlar, baskıya derhal son verilmesini ve tüm siyasî mahkûmlarla mültecilerin affedilmesini istiyorlar.

Frankocu politikayı sürdürmek için yapılan her türlü kalkışmaya, hangi biçim altında olursa olsun, karşı geliyorlar ve Avrupa'nın tüm demokratik ve ilerici güçlerini, İspanya'daki tüm anti-faşist güçlerle, demokrasi ve özgürlük için yürüttükleri mücadelede aktif ve somut dayanışmayla desteklemeye çağırıyorlar.

Demokratik, faşizmin tüm sıkıntılarından kesin olarak kurtulmuş bir İspanya, Avrupa güvenliği ve ilericiliği için hayatî önem taşımaktadır.

Komünist ve işçi partileri, İspanyol komünistlerle dayanışma içinde olduklarını ifade ediyorlar ve İspanya demokratik muhalefetinin, anti-faşist ve demokratik hareketinin büyüyen birliğini selâmlıyorlar. Bu güçler arasındaki birlik ve işbirliği, halk kitlelerinin mücadelesinin yakın bir gelecekte özgür ve demokratik bir İspanya'ya kavuşmasına olanak verecek temel koşullardır.

Konferansa katılanlar, 25 Nisan 1974 de faşizmden kurtulan yeni Portekiz'in ilerici gelişimini selâmlıyorlar. Komünistlerin, sosyalistlerin, silâhlı kuvvetler hareketinin, tüm demokratik güçlerin, eylem birliği doğrultusundaki adımlarını destekliyorlar. Bu güçlerin amacı, bugün Anayasada da belirtilmiş olan, sosyalizme doğru yönelen demokratik ve bağımsız bir Portekiz inşa etmektir. Gericilik ve faşizm tehlikesine karşı özgürlük ve ilericiliği savunan Portekiz'li tüm komünistler ve demokratlarla dayanışma içinde olduklarını belirten konferans üyeleri, Portekiz halkının işlerine her türlü yabancı müdahalesinin karşısında olduklarını vargüçleriyle dile getiriyorlar.

Konferansa katılanlar, Kıbrıs halkıyla dayanışmalarını ilân ediyorlar. Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'la ilgili kararlarının hemen uygulanmasını istiyorlar. Bu kararlar şunları öngörüyor: Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığına, egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı; Kıbrıs'tan tüm yabancı birliklerin derhal ve şartsız çekilmesi; tüm göçmenlerin, güvenlik koşulları

içinde anavatanlarına derhal dönmeleri; özgürlük ve eşitlik havası içinde Kıbrıs halkının Rum ve Türk her iki grubunun çıkarlarına cevap veren bir düzenlemeye varmak için, Birleşmiş Milletler koruyuculuğunda, Kıbrıs'lı iki topluluk arasında, iyi düşünülmüş ve yapıcı görüşmeler yoluyla Kıbrıs sorununun barışçı çözümü.

Konferansa katılanlar, diktatörlüğün devrilmesinden bu yana Yunatistan komünistleri ve tüm demokratik güçlerinin sürdürdükleri, sonuç verici demokratik gelişme, ülkenin yenilenmesi, ulusal bağımsızlığın korunması mücadelesiyle dayanışma içinde olduklarını ilân ediyorlar.

Konferansa katılanlar, demokrasi ve uygarlık haklarını garantilemek ve işler hâle getirmek için haklı mücadele veren kuzey İrlanda demokratik güçleriyle dayanışmalarını ilân ediyorlar.

Konferansa katılanlar, Türkiye Komünist Partisinin yasaklanmasının kaldırılmasından yana olduklarını azimle dile getiriyorlar ve bu ülkenin demokratik güçleriyle olan dayanışmalarını belirtiyorlar.

Konferansa katılanlar, Federal Alman Cumhuriyetindeki komünist ve diğer ilerici güçlere uygulanan her türlü farklı davranış ve kıyıma, komünist ve diğer demokratlara bazı meslekleri yasak eden anti demokratik yasalara karşı çıkıyorlar.

Demokrasiyi ve toplumsal ilerlemeyi sağlamlaştırmak, barışı elde etmek, karşılıklı güven ve dostça işbirliğini temel alan uluslararası ilişkileri garantilemek için faşizmin kökünü kazımak, açıkça ya da örtülü biçimde yeniden doğmasını önlemek, faşist ve terörist neo-faşist örgütlerin ve grupların örgütlenme ve eylem yapmasına karşı, amaçları işçi sınıfını ve diğer ilerici güçleri bölmek olan ırkçı propaganda ve eylemlere karşı mücadele etmek gereklidir. Bu amaca ulaşmak için, nereden ve hangi biçim altında gelirse gelsin, dış baskı ve müdahale kalkışmalarının her türlüsünü de püskürtmek gerekmektedir. Tekelci sermayenin, Avrupa halklarının başarılarını, barış ve toplumsal ilerleme yolundaki gelişmelerini tehdit eden nüfuz tahakkümü ve baskı yöntemlerine gittikçe daha fazla başvurma eğilimini engellemek ereğiyle, demokratik hakların savunulması ve geliştirilmesi için mücadeleyi yoğunlaştırmak, bugün için her zamankinden daha büyük bir zorunluluk olmuştur.

Konferansa katılanlar, hakların demokrasi, ulusal bağımsızlık ve toplumsal ilerleme mücadelesini desteklemeye dönük kitle eylemlerini güçlendirme çağrısında bulunuyorlar.

3 — Karşılıklı Olarak Elverişli İşbirliğinin Geliştirilmesi, Halklar Arasında En İyi Düzeyde Anlayış Sağlanması

Konferansa katılanların hareket noktası olan ilke, insan eyleminin en

çeşitli alanlarını kaplayan bir işbirliğinin geliştirilmesinin, barışa ve halkların güvenliğinin pekiştirilmesine; barış, demokrasi ve hümanizma esprisi içinde kişiliğin zenginleştirilmesine yaradığı ilkesidir. Her ülke halkının kendi siyasal, ekonomik, toplumsal ve yasal sistemini, hiç bir yabancı karışması olmaksızın bizzat kendisinin seçmesi ve geliştirmesi hakkına, tarihi ve kültürel mirasını koruma ve zenginleştirme hakkına saygı, bu ilkenin en önde gelen ve ayrılmaz koşuludur.

Konferansa katılanlar, özellikle işçi sınıfına,, köylülere, aydınlara, bütün emekçilere seslenmekte ve onları, bu işbirliğinin demokratik içeriğini derinleştirmek için, kendi örgütlerinin bu işbirliğine canlı ve hareketli biçimde katılması için eylem yapmaya çağırmaktadırlar.

Konferansa katılanlar işte bu nedenle, aşağıdaki konularda mücadele çağrısında bulunuyorlar.

- Tüm Avrupa çerçevesinde, devletlerarası işbirliğini Helsinki konferansının nihaî belgesindeki ilke ve hükümler üzerinde uyuşmaya varmış olarak geliştirmek ve genişletmek;
- Tüm Avrupa devletleri arasında ekonomik işbirliğini, ekonomik ve toplumsal sistemlerinden bağımsız olarak ve halkların eşitliğine, her devletin ulusal egemenliğine saygı ve karşılıklı yarar esasları üzerine temellendirmiş olarak yükseltmek; bu, bunalımın getirdiği sonuçlara karşı mücadele vermekte olan emekçilerin çıkarlarına tam olarak tekabül edeceği gibi Avrupa ülkelerinin ekonomik gelişimine de cevap verecektir;
- Her halkın ve her insanın hak eşitliğine tamamen saygılı olarak, tüm halklar arasında kültür, bilim, teknik, eğitim, haberleşme ve insani ilişkiler alanlarında işbirliğini, hiçbir ülkenin içişlerine karışmama ilkesini ve egemenliği daima koruyarak, birbirini daha iyi tanımak, güveni arttırmak, Avrupa ülkelerini ve halklarını daha fazla yakınlaştırmak ve insan yaşamını düşünce plânında zenginleştirmek amacıyla geliştirmek;
- Tüm Avrupa devletlerine, Birleşmiş Milletler Örgütünün insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmelerini onaylatmak ve bunlara saygılı olmalarını sağlamak. Bu, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin sürdürdüğü mücadelenin çıkarınadır. Zira bu mücadele, gerçek toplumsal ve siyasal hakları kabul ettirmek için verilir; bunlar arasında çalışma hakkı, eğitim, konut, zorunlu toplumsal yükümlülükler, hastalık, sakatlık ve yaşlılık hâlinde yeterli yardımlar ile ilgili haklar, kadın haklarının eşitliğinin sağlanması ve emekçilerin toplumsal ve ulusal kararlara fiilen katılmaları hakları vardır.
- Göçmen emekçilere, bulundukları ülke emekçileriyle aynı iş koşullarını

ve aynı ücretleri garantilemek. Göçmen emekçilerin ve ailelerinin toplumsal, kültürel ve siyasal hakları, gelip kaldıkları ülkenin vatandaşlarıyla hak eşitliği ilkesine dayanmalıdır. Kendi ülkelerindeki yurttaşlık haklarının korunması da garanti edilmelidir.

- Helsinki konferansı nihaî belgesinin ulusal azınlıklarla ilgili ilkelerini tüm devletlere titizlik ve tastamam uygulatmak;
- Emekçilerin yaşam ve çalışma koşulları üzerinde olumsuz yansımaları olan, halkların ulusal çıkarlarına ve devletlerin egemenliğine apaçık dokunan çok uluslu tekeller politikasına karşı mücadeleyi; dayanışmalı olarak etkinleştirmek ve cesaretlendirmek;
- Kentlerin yaklaşımını, bilimsel ve kültürel kurumları arttırmak, çeşitli örgüt ve derneklerin inceleme heyetleri alışverişini genişletmek, turizmi canlandırmak;
- Objektif haberleşme temeline dayanan ve karşılıklı tanışmağa, halkların birbirini en iyi şekilde anlamasına olanak veren düşünce alışverişi hizmetindeki kitle haberleşme araçlarını her tarafa yaymak;
- Halklar arasında adalet, özgürlük, kardeşlik ve dostluk düşünceleri işlerlik kazansın diye, kültürel değerlerin ve sanat hazinelerinin değiş tokuşunu yoğunlaştırmak, konferansa katılanlar, bilim ve kültür adamlarını, sanatçıları bu alanda işbirliğini genişletmeye çağırırlar.

4 — Tüm Dünyada Barış, Güvenlik, İşbirliği, Ulusal Bağımsızlık ve Toplumsal İlerleme Sağlanması.

Konferansa katılan komünist ve işçi partileri, bir barış, işbirliği ve ve toplumsal ilerleme Avrupa'sının, eşitlik esasına dayanarak tüm ülkelerin katılmasını zorunlu kıldığına ve tüm dünyadaki siyasal, ekonomik ve toplumsal sorunların çözümünde önemli bir pay oluşturduğuna inanmış bulunuyorlar. Kıtamız üzerinde kaydedilen olumlu değişiklikler, halkların özgürlük mücadelesine, savaş tehlikesinin silinmesi mücadeleye, detant'a ve dünyanın diğer bölgelerindeki halkların yeni-sömürgeciliğe ve her türlü ulusal baskı biçimlerine karşı sürdürdükleri mücadeleye elverişli koşulları yaratıyor. Avrupa komünist ve işçi partileri, Avrupa güvenlik ve işbirliği konferansına katılmış olan ülkeler tarafından varılan anlaşmanın, tüm diğer ülkelerle olan ilişkilerin, Helsinki'de kabul edilen ilkeler esprisi içinde geliştirilmesinin büyük öneminin altını çiziyorlar.

Kısa bir süreden beri bağımsızlığını kazanmış bulunan ülkeler halklarının, emperyalizme, her türlü nüfuz ve sömürü biçimine karşı ve halkların çıkarlarına tekabül eden yeni bir ekonomik düzenin dünya ölçüsünde kurulması için sürdürdükleri mücadele, aynı zamanda hem dünyanın ilerici yönde dönüşümü bakımından büyük bir önem taşıyor, hem de, Avrupa halklarının barış, güvenlik, işbirliği ve toplumsal ilerleme mücadelesine güçlü biçimde yardım ediyor.

Konferansa katılanlar:

- Savaş yuvalarının görüşmeler yoluyla ortadan kaldırılmasından ve özellikle, İsrail birliklerinin 1967 yılında işgal ettikleri tüm arap topraklarından çekilmesini garanti etmek suretiyle Yakın-Doğu'daki karışıklığın tam ve doğru çözüme bağlanması için, önceden yapılmış anlaşmalara titizlikle saygı gösterilmesinden yana olduklarını; ulusal bağımsızlığın, bu bölgedeki tüm devletlerin toprak bütünlüğünün ve güvenliğinin, aynı şekilde Filistin halkının kendi ulusal devletini kurma meşru hakkının taraftarı olduklarını; Yakın-Doğu halklarının işlerine her türlü müdahaleye karşı olduklarını;

- Vietnam, Laos ve Kamboçya halklarına, saldırı savaşının bıraktığı zarar ve ziyanın üstesinden gelmek için gösterdikleri çabalarında ve ülkelerinin barışçı, demokratik gelişimi için verdikleri mücadelede destekleyici olmaya devam etmekten yana olduklarını;

- Angola Halk Cumhuriyeti hükümetini ve halkını ulusal bağımsızlığı yerleştirme ve geliştirme yönünde gösterdikleri çabalar için desteklediklerini;

- Faşist cunta tarafından hapsedilen tüm Şili'li yurttaşların ve demokratların özgürlüğe kavuşmasının, Şili'de insan haklarının ve demokratik özgürlüklerin tekrar yerleştirilmesi için mücadele ereğiyle uluslararası dayanışma kampanyalarını yoğunlaştırmaya taraftar olduklarını;

- Uruguay, Paraguay, Guatemala ve diğer Latin Amerika ülkelerinde komünistlerin ve diğer demokratik güçlerin kurbanı oldukları terörün ve misillemenin derhal durmasından yana olduklarını;

- Yabancı karışması olmaksızın ülkenin barışçı ve demokratik yoldan birleştirilmesi için mücadelesinde Kore Halkçı ve Demokratik Cumhuriyetinin dünya ölçüsünde desteklenmesine taraftar olduklarını;

- Arap halklarının, Güney Afrika, Namibie ve Zimbabwe halklarının anti emperyalist mücadelesini, sömürgeciliğe ve ırkçılığa karşı mücadele eden ve saldırıların kurbanı olan tüm insanları desteklediklerini;

- Irkçı rejimlerinin tersine, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'nın kararlaştırdığı ticari ambargoya ve bütün devletlerin güney afrika Cumhuriyeti hükümeti ile ilişkilerini kesme ve en başta bu hükümete silâh vermeyi tamamen durdurma kararına saygılı oldukları bildiriliyor.

Uluslararası ilişkilerin demokratikleştirilmesi, hak eşitliğine dayanan uluşlararası bir işbirliğinin geliştirilmesi ve tüm hakların karşılıklı yararı, emperyalizm ve yeni-sömürgecilikten kurtulmuş uluslararası bir ortakla-

şalık kurmayı hedef alan mücadelede önemli amaçlardır; bu ortaklaşalıkta, gelişmiş ülkelerle gelişme yolundaki ülkeler arasında varolan derin oransızlıkların üstesinden gelinmiş olacak ve bu ortaklaşalık, her ülkenin tam bağımsızlığına, insanlığın karşılaştığı sorunların çözümüne her ülkenin aktif olarak katılmasına dayanacaktır.

Barışın garantilenmesi, uluslararası karışıklığa doğru çözüm getirilmesi, güvenliğin güçlendirilmesi ve silâhsızlanma yönünde pratik tedbirler alınması için, geniş bir uluslararası işbirliği daha da zorunlu hâle gelmiştir. Bu işbirliği, adalet temeline dayanan uluslararası yeni ekonomik ilişkilerin yaratılıp ilerletilebilmesi için vazgeçilmezdir. Böyle bir işbirliğinin, dünyada açlık, okuma yazma bilmeme, çevre korunması, havanın ve okyanusların kirlenmesi, yeni enerji kaynaklarının değerlendirilmesi ve işletilmesi, doğal felâketlere karşı korunma, çok ciddi hastalıkların önlenmesi ve tedavisi gibi karmaşık ve temel sorunlara çözüm getirmeye de katkısı olacaktır.

Bütün bunlar, sömürgeciliğin ve yeni-sömürgeciliğin kalkmasını; uluslararası yeni bir ekonomik düzenin kurulmasını; ilk sırada en az gelişmiş ülkeler olmak üzere tüm ülkelerin toplumsal ve ekonomik gelişimine olanak sağlayan koşulların garantilenmesini; gelişme yolundaki ülkelerin, onları gelişmiş ülkelerden ayıran uçurumu bizzat kapatmak için gösterdikleri çabaları destekleyecek uluslararası geniş bir işbirliğinin sağlanmasını; her halkın kendi ulusal zenginliklerini egemen biçimde elinde bulundurma hakkını özgürce kullanmasını; modern bilimsel ve teknik başarılara tüm ülkelerin katılmasını; bir yanda ham maddeler ve tarım ürünlerinin fiyatları ile diğer yanda sanayi ürünleri fiyatları arasında doğru ve haklı bir ilişkinin kurulmasını; tüm yapay engellerden ve her türlü fark gözetiminden kurtulmuş ticarî ilişkilerin geniş çapta gelişimini gerektiriyor.

Sosyalist ülkeler, bağlantısız ülkeler hareketi, gelişme yolundaki ülkelerin devrimci ve ilerici güçleri, işçi hareketi ve demokratik hareket, adalet ve hak eşitliği üzerinde yükselen uluslararası yeni politik ve ekonomik ilişkilerin kurulması için mücadele veriyorlar. Kapitalist ülkelerde, gittikçe daha genişleyen politik ve ekonomik güçler de, çağımızın bu gereğini yerine getirmeye yardımcı oluyorlar. Bu tip ilişkiler, tüm dünyada barış, detant ve toplumsal ilerleme dâvasına hizmet ediyor ve tamamiyle işçi sınıfının ve Avrupa'daki halk kitlelerinin çıkarlarına tekabül ediyor.

Konferansa katılan komünist ve işçi partileri, Birleşmiş Milletlerin, uluslararası sorunları tüm devletlerin eşitliği temeline dayanarak çözümünde, devletlerarası işbirliği ve uyuşmayı geliştirmede, güvenliği artırma ve tüm dünyada sürekli bir barışı garantilemekte oynadığı role büyük önem veriyorlar.

Konferansa katılanlar, emekçileri ve Avrupa'nın tüm demokratik ve

barıştan yana güçlerini, özgürlükleri ve bağımsızlıkları için mücadele vermekte olan tüm dünya halklarıyla dayanışmayı güçlendirmek ereğiyle yeni çabalara girişmeye ve yeni eylemler başlatmaya çağırırlar. Bu, onların toplumsal ve ulusal hak eşitliğinin sağlamlaşmasının en önemli unsurudur ve aynı zamanda, tüm dünyada barış, güvenlik ve toplumsal ilerleme dâvasına yapılmış özlü bir katkı oluşturur.

Konferansa katılanlar, mücadele verdikleri amaçların gerçekleştirilmesinin, Avrupa'yı bir barış, güvenlik, işbirliği ve toplumsal ilerleme kıtası hâline dönüştürecek yolda önemli bir ilerleme olacağı düşüncesindedirler. Konferansta temsil edilen komünist ve işçi partileri, tüm demokratik güçlerle, herbirinin özgül niteliğine ve özerkliğine bütünüyle saygılı olarak, yapıcı diyalog kurmaktan ve böylece barış, güvenlik ve toplumsal ilerlemeye yararlı bir işbirliğine ulaşmaktan yana olduklarını bildirirler. Konferansa katılanlar, işçi sınıfına, köylülere, orta tabakalara, bilim ve kültür temsilcilerine, kadınlara, gençlere, tüm ilerici, demokratik ve barıştan yana güçlere ve partilere, demokratik kitle örgütlerine seslenir ve onları, barış içinde bir geleceğin, tüm ulusların ve kıtamız üzerindeki tüm halkların mutluluğunun çıkarına genişleyen çabaları pekiştirmeye çağırırlar.

Faşizm üzerindeki Büyük Zafer'den bu yana 30 yıldan fazla zaman geçti. Avrupa'nın sürekli bir barış kıtası hâline dönüşmesi, bu zafer için, çarpışmış ve hayatlarını vermiş bütün insanlara sunulan en büyük saygı olacaktır. Berlin konferansına katılan komünist ve İşçi Partileri, bu karşılaşma sırasında belirlenen büyük amaçların gerçekleştirilmesinin, tüm halkların çıkarlarına tekabül ettiğine ve barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve tüm gezegenimiz üzerinde sosyalizm dâvası için önemli bir katkı getireceğine inanmışlardır.

Dünya Komünist Hareketinin Stratejisi

Bugün dünyada en çok tartışılan konulardan birisi de uluslararası komünist hareketin stratejisinin ne olduğu ve ne olması gerektiği. Özellikle hem ÇHC ile Sovyetler Birliği arasındaki tartışmalarda, hem de özellikle Avrupa Komünist partileri arasında etrafında yoğun tartışmalar yapılan bu konu, batı kapitalist ülkelerin basınını ve siyasetini de yakından ilgilendiriyor. Öte yandan Fransa, İtalya ve Portekiz'de Komünist Partiler'in koalisyonlara katılmasına karşı batı ülkelerinde aktüel olarak çeşitli tartışmalar yapılıyor. Gene bazı Güney Avrupa Komünist Partilerinin izledikleri stratejiler ve taktikler, proletarya diktatörlüğü konusunda getirdikleri tarihsel ve coğrafî sınırlandırmalar hem sosyalist ülkelerde, hem de kapitalist ülkelerde, hem komünist ve İşçi Partileri arasında, hem de Komünist olmayan partiler arasında yoğun bir şekilde tartışılıyor. Bir diğer önemli faktör olarak sosyal demokrat ve sosyalist partiler arasında bazıları Komünist partilerle ittifaka girilmesini önerirken, bazıları buna karşı çıkıyorlar ve Komünistler ile sosyal demokratlar arasındaki ilişkiler hem Komünist ve İşçi Partilerini hem de sağ ve sol sosyal demokrat partileri yakından ilgilendiriyor, sosyalist ve kapitalist ülkeler kamuoyunda tartışmalara yol açıyor.

Yapılan tartışmaların daha iyi anlaşılması için Dünya Komünist Hareketinin 60 yıla yaklaşan stratejik gelişmelerini ve stratejik tartışmalarını belgesel olarak ve bilimsel bir etüt halinde yayımlamanın yararlı olacağını düşündük.

Üçüncü Enternasyonalin kuruluşundan bu yana dünya komünist partileri arasında yer alan tartışmaları ve ortak stratejinin gelişmesini bu tarihsel vakıayı özetleyen bilimsel ve belgesel kronolojik yazı dizimizin birinci bölümünü Kapitalizmin genel bunalımının birinci evresinde Lenin'in uluslararası işçi sınıfı hareketini birleştirmek yolunda gösterdiği çabalara ve başlangıç yıllarında komintern'in bu yoldaki çalışmalarına ayırdık.

İLKE

«BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN» sloganını ilk kez 1848'de tüm dünya işçilerinin birliği için en büyük enternasyonalist slogan olarak öne süren Marx ve Engels, Birinci Enternasyonal'i kurmuşlardı. Bu merkezi uluslararası işçi sınıfı örgütü daha sonra dağıldı. 1889'da kurulan İkinci Enternasyonal ise daha sonra Marksizmden saptı, Marksist teori ve politikayı inkâr ve tahrif etti. Sosyal şoven ve oportünist bir politika izledi.

İKİNCİ ENTERNASYONAL'İN ÇÖKÜŞÜ VE KOMİNTERN'İN İNŞASI

Birinci Dünya Savaşı İkinci Enternasyonalin çöküşünü de birlikte getirdi. Lenin savaş yılları sırasında Avdupa'da bulunuyordu ve dünya proletaryasının, enternasyonalizm temeline dayalı devrimci örgütlenmesinin yeni baştan yapılması gerektiğini savunuyordu. «Proletarya enternasyonalizmi» diyordu Lenin «ölmemiştir ve ölmeyecektir. Tüm engellere rağmen işçi yığınları yeni bir Enternasyonal kuracaklardır.» (V.İ. Lenin, **Bütün Eserleri,** C. 21, sf. 33).

Lenin savaş yıllarından başlayarak yeni bir enternasyonalin, Üçüncü Enternasyonalin, «küçük çekirdeği»ni oluşturmak için çaba gösteriyor devrimci ve enternasyonalist marksistlerle, işçi gruplarıyla, genç işçilerle ve İkinci Enternasyonal partilerinin devrimci kanatlarıyla ilişki kuruyordu.

Büyük Ekim Devrimi başarıldıktan sonra Lenin bir yandan ülkede işçi sınıfı iktidarının sağlamlaşması ve sosyalizmin kurulması için mücadele ederken, öte yandan vakit geçirmeksizin Üçüncü Enternasyonal'in kurulması çalışmalarını da yoğunlaştırdı. Neticede 1919 Mart'ında, Devrimden bir buçuk yıl sonra 21 ülkenin komünist örgütlerinin temsilcileri Moskova'da toplandılar ve **Üçüncü Komünist Enternasyonal'**i kurdular.

Dünya devrimci hareketinin bu yeni aşamasında, sosyal reformizmin ideolojik ve siyasî yenilgisini uluslararası işçi sınıfı birliği ve sosyalist devrimin hazırlanması için esas koşul olarak gören Lenin Devrimci işçilerin sosyal şovenizmle, merkezcilikle, sağ kanat sosyal demokrasinin ideolojik ve politikasıyla ideolojik ve örgütsel bağlarını kesmeyi görev olarak koyuyordu. Lenin «Sosyal şovenistlerle birlik devrime ihanettir, proletaryaya ihanettir, sosyalizme ihanettir, burjuvaziye **hizmettir; çünkü bu, 'kendi' ülkesinin** ulusal burjuvazisi ile uluslararası **devrimci proletaryanın birliğine karşı bir 'birlik'dir, proletaryaya** karşı, **burjuvazi** ile birlik olmaktır» diyordu. (C. 29, sf. 500)

Lenin İkinci Enternasyonal merkezcilerinin devrimi sözde kabul etmelerinin, gerçekte oportünist, reformist, milliyetçi ve küçük burjuva politikalarını perdelemekten başka birşey olmadığını gösteriyor ve bunu «İkin-

ci Enternasyonal'in en büyük kötülüğü» diye niteliyor. (C. 30, sf. 357) ve o sırada Batıdaki işçi sınıfı hareketi için en büyük tehlike olarak tanımlıyordu.

Büyük Ekim Devriminin zaferinden sonra, işçi sınıfı hareketi içindeki devrimci ve reformist eğilimler arasındaki ayrılık, proletarya diktatörlüğü konusunda derinleşti. Bu nedenle proletarya diktatörlüğü konusu Komintern Birinci Kongresi'nin başlıca konusuydu ve bu Kongre'de Lenin'in burjuva demokrasisi ve proletarya diktatörlüğü üzerine getirdiği tezleri içeren raporu Kongrenin ana belgesi niteliğini taşıyordu. Lenin Komünistlerin sosyalist devrimin zorunlu olduğunu anlamaları gerektiğini bunun da burjuva devleti yerine yepyeni bir tipte bir devletin —proletarya diktatörlüğünün —kurulması demek olduğunu belirtiyordu. Sosyalizm mücadelesinde proletaryanın tayin edici yerini bir kez daha vurgulayan Lenin, «Sömürülen sınıfların tüm devrimlerinin ve hareketlerinin deneyi, dünya sosyalist hareketinin deneyi bize öğretmiştir ki, ancak proletarya çalışan ve sömürülen, dağınık ve geri nüfus kesimlerini birleştirip yönetmek durumundadır,» diyordu. (C. 28, sf. 466)

Birinci Komintern Kongresi, bütün ülkelerin proleterlerinin proletarya diktatörlüğü sloganı altında birleşmelerinin ideolojik ve örgütsel temellerini attı, Komünist Partilerin siyasî stratejilerinin temel prensiplerini koydu, emperyalizm, proletarya ve proletarya diktatörlüğünü ve proletaryanın emekçi köylülükle ve ulusal kurtuluş hareketiyle ittifakları gibi çok önemli Leninist tezleri, tüm dünya komünist hareketine maletti.

AVRUPA'DA DEVRİMCİ DALGANIN YÜKSELMESİ

Komintern'in kuruluşu Avrupa'da savaş sonrasında devrimci dalganın med dönemine rastlıyordu. Komintern'in kuruluşunun hemen sonrasında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde işçi sınıfı hareketinin yükselmesi, bunlardan bazılarının devrimci atılımlara kadar varması, bazı ülkelerde —kısa dönemli de olsa— Sovyet iktidarlarının kurulması Avrupa'nın içinde bulunduğu devrimci ortamı ve Lenin'in getirdiği tahlillerin doğruluğunu kanıtlıyordu.

Komintern'in kuruluşunu izleyen aylarda gerçekleşen —fakat ne yazık ki karşı-devrime yenilen— devrimlerden burada sözetmek istiyoruz.

Komintern'in kuruluşundan sonra gerçekleşen kısa dönemli Sovyet Cumhuriyetleri şunlardı: **Macaristan** (21 Mart - 1 Ağustos 1919), **Bavyera** (13 Nisan - 1 Mayıs 1919) ve **Slovakya** (16 Haziran - 5 Temmuz 1919).

Bu üç Sovyet Cumhuriyeti, o ülkelerdeki proletaryanın kahramanca mücadeleleri sonucunda, onbinlerce proleterin ve işçi sınıfı sosyalistinin kanı ve canı pahasına gerçekleşti.

Ne yazık ki uluslararası proletaryanın Macaristan, Bavyera ve Slovakya müfrezelerinin bu önemli kazanımları korunamadı. Yukarıdaki tarihler-

den de anlaşılacağı gibi her üç Sovyet Cumhuriyeti de kısa zamanda emperyalist ve yerli gericiliğin halk düşmanı saldırıları ile yenilgiye uğradılar. Bu üç yenilginin başlıca sorumlusu Sosyal Demokrat Partilerinin sağ-kanat liderleri idi. 1900'lerin başından beri uluslararası proletaryaya ve proletarya devrimine ihanet eden sosyal demokratlar, Macaristan, Bavyera ve Slovakya'da da ihanetlerini tekrarladılar.

Şüphesiz ki bu sınıf savaşlarının yenilgisinde devrimci grup ve partilerin de çok önemli yanlış hesapları ve işçi sınıfı partisini devrime hazırlamanın devrimci mücadeledeki önemi konusunda Lenin'in görüşlerinin bu partiler tarafından iyi özümlenememesinin, proletaryanın sınıf ittifakları meselesinin Leninist tarzda kavranamamasının da payı vardır. Yeni kurulan devrimci, komünist parti ve gruplar sol sekter bir tutum içine düştüklerini kendileri de kabul etmişlerdir.

Ama sözkonusu işçi sınıfı müfrezelerinin kahramanca mücadelesi, proletaryanın sınıf savaşları tarihinde onurlu bir yer tutmuşlardır. Bu deneyler, bir yandan Sosyal Demokratların ihanetlerini ve burjuva politikalarını yeniden kanıtlarken, uluslararası proletaryaya öğretici dersler kazandırmıştır. Bu dersler arasında, işçi sınıfının uluslararası ve ulusal birliğini sağlamanın taşıdığı önem, büyük yer tutmaktadır.

Komintern'in korunamayan bu başarıları dışında, Komintern'in kuruluşu uluslararası birlik konusunda proletaryaya önemli mevziler de kazandırdı. Komintern Birinci Kongresini izleyen aylarda, işçi sınıfının uluslararası birliği konusunda önemli adımlar atıldı. Çoğunluğunu genç işçilerin oluşturduğu komünist gençlik örgütlerinin katıldığı **Komünist Gençlik Enternasyonal'i**, Komintern'in öncülüğünde Kasım 1919'da kuruldu. (Bak. İLKE, Mart 1976). Bu kuruluş işçi gençliğin ulusal müfrezelerinin (Komsomol örgütlerinin) uluslararası merkezi örgütü niteliğini taşıyordu.

Bunun dışında Komintern, devrimci işçi sendikalarını uluslararası planda birleştirmek için önemli çabalar gösterdi, değerli başarılar kazandı. Gene kadın örgütlenmesi konusunda Komintern'e bağlı işçi sınıfı partileri ciddi adımlar attılar. Komintern'in kuruluşu ve Birinci Kongresi, uluslararası işçi sınıfı, gençlik, kadın ve sendika hareketinde tarihsel ve pratik bakımdan büyük önem taşıyan bir olaydı.

İKİNCİ KONGRE, SOSYAL DEMOKRASİ VE SOL ÇOCUKLUK HASTALIĞI

Komintern ikinci kongresi Temmuz - Ağustos 1920'de toplandı. Kongre son bir yılın deneylerini gözden geçirdi. Devrimci hareketin çıkarması gereken dersleri özetledi. Bu uluslararası merkezi örgüte üye olmak için işçi sınıfı partilerinin taşıması gerektiği «21 Şartı» tesbit etti.

İLKE'nin 1976 Mart sayısında da özet olarak yayınlanan bu şartlar, yeni tipteki proletarya partilerinin ideolojik, taktik ve örgütsel temel prensiplerin özlü bir anlatımıydı. Böylece Komintern oportünist unsurlara, oportünist ve reformist eğilimlere kapılarını kapatıyor, işçi sınıfı partilerinin ideolojik birlik temellerini sağlamlaştırıyordu.

Lenin İkinci Enternasyonal oportünizmi, reformizmi, ikiyüzlülüğü ve kaçamaklığı ile her türlü bağın bilinçli ve kararlı olarak koparılmasını savunuyordu. (Cilt 30, sf. 358).

«Onlardan kopmak özel bir önem taşır» diyordu Lenin, «Onlara acımak cinayet olur, on milyonlarca işçinin, küçük köylünün temel çıkarlarına ihanet olur...» (aynı yerde)

Lenin, reformizmden sakınmayı ısrarla vurgularken, aynı zamanda «devrimci kof slogancılık» la birlikte gelen serüvenciliğe karşı da kararlı bir mücadele yürütüyordu. **«Sol Kanat» Komünizmi - Bir Çocukluk Hastalığı** adlı önemli yapıtı üç dile çevrilmiş olarak İkinci Kongre delegelerine dağıtıldı. Lenin bu kitabında sektarizmin tehlikesini ve politik zararlarını anlatıyor, işçi sınıfı partilerinin kitleleri kazanmaları için doğru strateji ve taktikleri somutluyor, bütün ülkelerdeki işçi sınıfı sosyalistlerinin taktiklerinde «azami derecede **esnek** olmalarını» öneriyordu. (Cilt 31, sf. 102).

Komintern'in kurulduğu yıllarda kapitalist ülkelerde işçi sınıfının durumu neydi? İşçi sınıfı hareketi bir med döneminde olmasına rağmen, İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya gibi büyük Avrupa ülkelerinde ve Japonya'da grevler, direnişler, fabrika işgalleri yaygındı. Fakat buna rağmen İkinci Enternasyonal uzantısı sosyal demokrat partilerin ve işçi aristokrasisinin de işçi sınıfı üzerindeki etkisi ve nüfuzu büyüktü. Sağ Sosyal Demokrat liderler geniş işçi yığınlarını oyalamak ve uyuşturmak için burjuvazinin başlıca araçlarından birisiydi. Bu yöntemler etkisini sürdürüyor, geniş işçi yığınları, sosyal demokrasinin gerdiği gözbağından kurtulamıyordu. Sosyal demokratlar işçi sınıfının Avrupa ülkelerinde elde ettiği devrimci kazanımları geriletmek, işçi sınıfını yenilgiye uğratmak için işçi yığınlarına binbir türlü demagojiyle yaklaşıyor ve işçi sınıfının devrimci partilerini, Komintern'in ulusal öncü müfrezelerini karalamak, umacı gibi göstermek için elinden geleni yapıyordu.

Sosyal demokratlar sadece demagojik yöntemler kullanmıyorlardı. Aynı zamanda işçi sınıfının birliğini bölmek ve parçalamak, devrimci işçi liderlerini etkisizleştirmek şeklinde de çaba gösteriyorlardı.

İşçi sınıfının sendikalarını bölüyorlar ve sosyal demokratların yönetiminde sendikalar kuruyorlardı. Bunu yapamadıkları durumlarda devrimci işçi liderlerini çeşitli bahanelerle sendikalardan ihraç ediyorlardı. Ya da yeni yetişmekte olan işçi liderlerini kendi «himayeleri» altına alarak genç yaştan yozlaştırmağa, bürokratlaştırmağa çalışıyorlardı. Böylece sosyal

demokratların kontrolündeki sendikalarda tabana kadar inen bir «aristokratik hiyerarşi» kurulabiliyor, kendi politikalarına ters düşen devrimci işçilerin sendikal yönetim kademelerinde yükselmesi çeşitli yollarla engelleniyordu.

Sosyal demokrasi, işçilerin devrimci eylemlerini köreltiyor, sosyal demokrat sendikalar, fabrikalarda devrimci işçilerin başlattıkları eylemleri burjuvazi ile birlikte kırmak için gayret ediyorlardı. Ya da devrimci girişimi daha doğmadan boğuyorlar, kendi reformist kontrolleri altına alıyorlardı. Sosyal demokrasi işçi hareketini içeriden çökertmek metotlarını başarıyla uygulayamazsa burjuva devlet aygıtıyla açık işbirliği halinde, işçi hareketlerini bastırmak yoluna gidiyordu.

Siyasal platformda ise, sosyal demokratların İkinci Enternasyonal'den beri sürdürdükleri reformist tezler daha da pekişmişti. Sosyal demokrasi, işçi sınıfı hareketini burjuva üstyapı kurumları çerçevesine hapsediyor, kitleleri burjuva parlamentarizmi ile, oy avcılığı ile aldatıyordu.

İşçi sınıfı sosyalistlerinin o yıllarda sosyal demokratlara verdikleri adlardan birisi de «merkezci» sıfatı idi. Merkezciler, işçi sınıfının devrimci gelişimi ve sola açılması için gösterilen devrimci çabaların karşısındaki en büyük engeldiler. Merkezcilerin, yani İkinci Enternasyonal kalıntılarının bu sosyal demokrat çabaları kapitalist ülkeler işçi sınıfının Komintern önderliği etrafında birleşmesine, işçi sınıfının tüm güçlerinin bağımsız işçi sınıfı politikası etrafında kenetlenmesine karşı burjuvazinin çektiği reformist bir duvardı.

Sosyal Demokrat merkezciler işçi sınıfını reform hayalleri ile avuturken, bir kısım işçi sınıfı partilerinin sol sekter tutumları onların ekmeğine yağ sürüyordu. Henüz devrimci atılıma hazır olmayan, henüz kendi bağımsız sınıf ideolojisine, kendi **sınıf bilincine** varmamış işçi yığınları arasında sosyal demokrat reformist talepler destek görürken, işçi sınıfı sosyalistlerinin bir kısmının güncel ekonomik ve demokratik mücadeleyi küçümsemeleri, stratejik İKTİDAR MÜCADELESİ ile, taktik DEMOKRATİK mücadeleyi bir bütün olarak kendi parti politikalarında bağdaştıramamaları, işçi sınıfı partilerinden bazılarını, kitlelerin güncel taleplerine öncülük etmekten yoksun bırakıyordu.

SOSYALİST VE DEMOKRATİK MÜCADELENİN BİRLİKTELİĞİ

Oysa Leninist pratiğin en önemli özelliklerinden birisi demokratik mücadele ile sosyalist mücadeleyi, İKTİDAR MÜCADELESİ ile güncel DEMOKRATİK MÜCADELEYİ bütünleştirmekti. İşçi yığınları ancak kendi öz deneyimleri ile, pratik süreç içinde işçi sınıfı partilerine güveneceklerdi,

öncüyü destekleyeceklerdi. Kof slogancılıkla, somut günlük pratikten kopuk, bir çeşit romantik ajitasyonla, ya da işçi sınıfı biliminin pratikte öneri getiremeyen kuru propagandası ile kitleleri kazanmağa imkân yoktu. İşçi sınıfı partileri ancak kitlelerin güncel ekonomik-demokratik mücadelesine ve taleplerine öncülük ederek, onlara güven vererek, kitleleri İKTİDAR hedefine doğru yönlendirebilirlerdi. İşçi sınıfı partileri güncel taleplerin öncülüğünü yaparken, asıl meselenin bu olmadığını, esas meselenin iktidar meselesi olduğunu göstermek için bizzat geniş kitle zemini oluşturabilirlerdi. Bilindiği gibi reformcular sadece ekonomik ve demokratik reformların şampiyonluğunu yaparlar ve devrimi reddederler. Bu sağ sapmanın karşısındaki sol sapma da sadece devrim der, kitlelerin güncel demokratik taleplerini önemsemez, kitlelerin kapitalist düzen içinde elde edecekleri yeni hakları ciddiye almaz, böylece kitlelerin güncel taleplerine tercüman olmağı reformistlere bırakır. Reformistler de henüz bilinçlenmemiş geniş kesimlerin acil taleplerini sözde dile getirirler, devrim meselesini tamamen hasır altı ederler, kitleleri bitmez tükenmez reform avuntularıyla oyalamağa çalışırlar. Böylece sol sapmacılar, kitlelerden tecrit olur, ya da kitle bağlarını geliştiremez, alanı reformistlerin, sosyal demokratların ya da sağ-sosyalistlerin atkoşturmasına terkederler.

Komintern içindeki sol sapma unsurlar da böyle yapıyorlar, böylece istemeyerek de olsa sosyal demokrasinin işçi sınıfı içindeki etkinliğini sürdürmesine, hatta arttırmasına yardım ediyorlardı. Gene bu sol sekter çocukluk hastalığı sendikal alanları da sosyal demokrasiye terkediyor, onların bölücü tuzaklarına düşüyor, gerici ve sosyal demokrat sendikalarda çalışmaktan kaçınıyorlardı.

Oysa işçi sınıfı partileri hem kitlelerin güncel mücadelesini omuzlamak, güncel ekonomik-demokratik hakların elde edilmesi için çaba göstermek, bu mücadeleye öncülük etmek, başta işçi sınıfı olmak üzere en geniş emekçi yığınlarla bağlar kurmak, hem de bu mücadele içinde işçi sınıfının birliğini pekiştirmek, proletaryanın diğer emekçi katlarla ittifakını kurmak ve kitlelere esas kurtuluşun **devrimci iktidar** ile gerçekleşeceğini ana stratejik hedefin iktidarı ele geçirmek olduğunu göstermek şeklindeki **ikili görevi** kendi parti politikalarında, sağa ve sola yalpalamadan bütünleştirmek zorundadırlar. Bir işçi sınıfı partisinin önündeki en güç görev budur. Kısa vadeli güncel amaçların abartılması, kitlelerin acil istemlerinin mutlaklaştırılması veya fazla önemsenmesi genellikle işçi sınıfı partilerini sağ politikaya iter; buna karşılık güncel ekonomik-demokratik mücadelenin küçümsenmesi, ya hep ya hiç mantığının güdülmesi ve iktidar hedefinden başka hiçbir görevin yerine getirilmemesi, işçi sınıfı partilerini sol çocukluk hastalığına düşürür.

İşçi sınıfı partisi işçi sınıfı birliğini sağlarken, reformizme ve acil taleplerin mutlaklaştırılmasına taviz vermez, kitlelerin esas amacı olan iktidar hedefini gözlerden gizlemez. İşçi sınıfını geçici oportünist politikalarla birleştirebilmek, bunu yaparken sosyal demokrasiye taviz vermek, sendika aristokratlarına ve bürokratlarına dolaylı da olsa yardımcı olmak, ya da sosyal demokrat siyasî liderlerin işçiler arasındaki prestijinin güçlenmesini sağlamak, sosyal demokrasiye karşı ideolojik mücadele vermemek, kısacası sosyal demokrat kuyrukçuluğu yapmak işçi sınıfına zarar veren, onun bağımsız politikasını hasıraltı eden, işçi sınıfını iktidara hazırlamak görevini yapmayan sağ ve kuyrukçu bir politikadır.

Buna karşılık, işçi yığınlarından kopmak, romantik ve kof slogancı sekter anlayışlarla işçi sınıfına yaklaşmak, sosyalistleri kitlelerden tecrit eden bir tutumdur. Her iki sağ ve sol politikada özünde alanı şu ya da bu yoldan sosyal demokrasiye bırakmak demektir.

KOMİNTERN, İKİ BUÇUKUNCU ENTERNASYONAL VE BURJUVAZİNİN SALDIRISI

Komintern'in İkinci Kongresinden altı ay sonra merkezci partiler Sosyalist Partiler Uluslararası Birliği adlı bir örgüt kurdular. (Viyana, Şubat 1921) işçi sınıfı sosyalistleri bu örgütü ikibuçukuncu Enternasyonal diye adlandırırlar. Bu örgüt 1923'de İkinci Enternasyonal harabeleriyle birleşerek Emekçi ve Sosyalist Enternasyonal'e dönüştü. Özde değişen birşey yoktu.

Komintern bu durumda işçi sınıfının devrimci birliğini (devrimci işçi hareketi birliğini) kurmak için daha büyük bir güçlükle karşılaşmış oluyordu. Gerçi 1920 sonlarında ve 1921 başlarında Avrupa ülkelerinin hemen hemen tamamında, Amerika ve Asya ülkelerinin ise bir kısmında Komintern'e bağlı partiler kurulmuştu, ve bunlar arasında Almanya, Fransa gibi ülkelerde Komünist Partiler önemli desteklere sahipti, ama genelinde Komünist Partilerin kitle tabanları sayıca azdı ve kapitalist dünya işçi sınıfının küçük bir bölümünü etkisi altında tutabiliyordu. Örneğin 1921 başındaki rakamlara göre Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) dışında kalan diğer Komünist Partileri toplam üye sayısı yaklaşık olarak 760 bin civarındaydı. (Aynı tarihte Sosyal Demokrat ve Sosyalist Partilerin üye toplamı 8 milyon reformist Amsterdam (Sendika) Enternasyonalinin kontrol ettiği üye sayısı ise 22 milyondu. Ayrıca Komünist Partilerin çoğu genç ve deneysizdiler. Kitle desteklerinin zayıflığına ek olarak bu da önemli bir handikaptı.

1920'lerin sonları ile 1921 başlarında kapitalist ülkelerdeki devrimci med geri çekilmeğe başladı. İtalya'da fabrika işgalleri yenilgiye uğradı.

Çekoslovakya'daki Aralık 1920 genel grevi başarısızlıkla sonuçlandı. 1921 Martında, Alman gericiliği ve onların suç ortağı Sağ Sosyal Demokrasi Orta Almanya'da bir işçi sınıfı ayaklanmasını provoke edip, sonra da hunharca ezdiler. Alman işçi sınıfının ünlü liderlerinden Rosa Lüxembourg ve Karl Libeknecht'in de öldürüldüğü, işçi sınıfının büyük kayıplar verdiği bu ayaklanma sadece proletaryanın Almanya müfrezesinin değil, aynı zamanda uluslararası proletaryanın aldığı önemli bir yenilgiydi.

1920-21 dünya ekonomik krizi, burjuvazinin işçi sınıfına karşı şiddetli saldırılarını da beraberinde getiriyordu. Bu koşullarda bir yandan burjuvazinin proletarya üzerindeki sömürüsü yoğunlaşıyor, öte yandan işçi sınıfı üzerindeki karşı-devrimci saldırıları şiddetleniyordu. Böylece Avrupa emekçilerinin savaş sonrası yıllarda elde ettiği kazanımlar, tamamen veya kısmen ortadan kalktı. Faşizm adlı lanetli rejim, tekelci burjuvazinin açık terörist diktatörlüğü olarak bazı ülkelerde tarih sahnesine, politika arenasına adımını attı. (İtalya ve çeşitli Balkan ülkeleri, Macaristan vb..)

Burjuvazinin, işçi sınıfına, onun ekonomik ve politik çıkarlarına karşı giriştiği bu saldırı, kitlelerin günlük ekonomik ve demokratik taleplerinin ve devrimci yükseliş döneminde elde edilen kazanımların savunulmasını korunmasını zorunlu kılıyor, bu acil sorun üzerine titizlikle eğilmeği gerektiriyordu.

Bu güncel mücadele, geniş emekçi yığınlarını, çeşitli işçi sınıfı örgütlerini somut talepler etrafında birleştirmek ve birleşik işçi cephesini genişletip, güçlendirmek görevini dayatmaktaydı. Birleşik işçi cephesini kurmak, genişletmek ve pekiştirmek komünist olan ve olmayan tüm müfrezeleri ortak hedefler çevresinde birleştirmek demek olduğundan, işçi hareketinin çeşitli müfrezeleri arasındaki ilişkiler sorunu bu politikanın en önemli noktasıydı. Böyle bir sorun gündeme gelince, bu sorunun odağını da şüphesiz ki Komünistlerle sosyal demokratlar arasındaki ilişkiler teşkil edecekti.

Komünistlerle sosyal demokratlar arasında sınıf mücadelesinin esas noktalarında temel ayrılıklar vardı. İşçi sınıfının devrimci davasını temsil etmiş ve yürütmüş olan Komünistlerle, işçi sınıfı davasını burjuvaziye, emperyalizme ve savaş politikasına satmış olan Sosyal Demokratların ortak bir platformunu kurmak çözümü hayli güç bir problemdi. Buna rağmen burjuvazinin ve gericiliğin yeni saldırılarına karşı koymak için tek çıkar yol birleşik işçi cephesi politikasını oluşturabilmekti.

Bir birleşik işçi cephesi meydana getirmek konusundaki girişim Komintern ve ona bağlı çeşitli örgütlerden geldi. Komintern'e bağlı Almanya Birleşik Komünist Partisi Merkez Komitesi, 7 Ocak 1921 tarihinde Sosyal Demokrat Partiye, Bağımsız Sosyal Demokrat Partiye, Almanya Komünist İşçi Partisi'ne ve sendikalara bir açık mektup yayınlayarak, halkın günlük

ekonomik ihtiyaçlarını, demokratik hak ve özgürlüklerini korumak amacıyla ortak bir mücadele önerisinde bulundu.

Bu açık mektup, uluslararası komünist harekette yer yer tasvip gördüğü gibi önemli tepkilere de yolaçtı. Bazı komünist partileri deneysizliklerinin ve toyluklarının sonucu olarak Almanya Birleşik Komünist Partisi'nin bu çağrısına karşı çıktılar. Bu partiler yeni durumun sınıf mücadelesindeki yöntemleri yeniden gözden geçirmeği, ve bu duruma uygun taktikler gütmeği gerektirdiğini kabul etmiyorlardı. Sosyal demokratları dünya savaşı yıllarında «kendi burjuvazi» lerini desteklemiş olmaları, işçi sınıfının devrimci hareketine karşı çıkmış bulunmaları, reformistlere karşı ileri işçilerin büyük bir nefret beslemelerine yol açmıştı. Gene işçiler devrimci dalganın yükseliş döneminin psikolojisi altındaydılar, karşı devrimin yükselmeğe başladığını, devrimin med döneminin yerine belirli bir gerilemenin ve cezir döneminin başladığını görmek istemeyen belirli kesimlerde, küçük burjuva romantizminin de etkisiyle bir küçük burjuva devrimci akımı başladı. «Sol» unsurlar devrimci dalganın alçaldığını, kitlelerin yeni atılımlara, yeni devrimci eylemlere hazırlıklı olmadığını kabul etmek istemiyorlardı. Bu unsurlar işçi sınıfının küçük bir militan azınlığının devrimci eylemiyle devrimin gerçekleşebileceğini sanıyorlar, böylece proletaryanın öncü müfrezesini devrime hazır olmaksızın savaşa sürerek onun ağır kayıplar vermesi, belki de tamamen imha olması tehlikesiyle karşı karşıya bırakıyorlardı. Bu sekter ve serüvenci tutum, uluslararası komünist hareketin karşı karşıya bulunduğu bir tehlike haline gelmişti, çünkü azgınlaşan ve büsbütün saldırganlaşan burjuva gericiliği zaten böyle fırsatların çıkmasını kolluyor, işçi sınıfını böyle kalkışmalara tahrik ediyor, prokovasyonlar yaratıyordu. (Nitekim yukarıda da değindiğimiz gibi Almanya'daki Mart 1921 kalkışması, Bulgaristan'daki Eylül ayaklanması işçi sınıfının aldığı önemli yaralar oldu.)

Lenin'in önderliğindeki Komintern yönetimi «sol» akımlara karşı kararlı bir mücadele yürütmekte, ve bu gibi eğilimlerin niçin yanlış olduğunu, «sol» hastalığın işçi sınıfı için niçin bir tehlike teşkil ettiğini anlatmağa, bu eğilimde olanları ikna etmeğe çalışıyorlardı. Lenin bu aşamada komünist hareketin ana görevlerini açık ve seçik olarak formülleştirdi. Bu görevler, emekçi yığınlar içinde çalışmak konusunda varolan deneysizlik ve yeteneksizliklerin aşılması, genç partilerin bu konulardaki zaaflarının giderilmesi; yeni duruma uygun düşmeyen çalışma biçim ve yöntemlerinin terkedilmesi, genç komünist partilerin öncülük görevlerini gerçekten yerine getirebilecek ve işçileri acil görevlerinin yerine getirilmesi hedefi etrafında ortak bir mücadelede birleştirebilecekleri şekilde eğitmek ve yetiştirmek şeklinde özetlenebilir.

«Bütün dünyada bir komünistler ordusuna sahibiz» diyordu Lenin, **«Fakat bu ordu iyi eğitilmemiş ve iyi örgütlenmemiş bir ordudur. Bu gerçeği unutmak ya da kabul etmekten korkmak son derece zararlıdır. Kendimizi en dikkatli ve en acımasız bir sınava tabi tutarak ve kendi hareketimizin deneyini inceleyerek bu orduyu yeterli şekilde eğitmeliyiz; düzenli bir şekilde organize etmeliyiz ve onu her türlü manevrada, her türlü muharebede, hücumda ve ricatta sınamalıyız. Böyle uzun ve zor bir okul dönemi geçirmeden galip gelemeyiz.»** (Cilt 32, sf. 520).

Lenin bu söylediği görevin yerine gelmesi için Komünist partilerin eğitilmesi konusunda bizzat ilgileniyor, bu partilerin sorunlarının çözülmesi, politikalarının güçlenmesi için partilerin gelişimlerini içinde bulundukları durumu objektif ve sübjektif koşulları tek tek izliyordu, onlara yardımcı oluyordu.

LENİN İLE DİMİTROV'UN TARİHİ GÖRÜŞMESİ

Bir örnek verelim. 1921 Şubatında Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından Moskova'ya gönderilen Giorgi Dimitrov'la yapılan bir toplantıda, Dimitrov Lenin'e Bulgar Komünist liderlerinin kendi ülkelerindeki durum hakkında bilgi verdi ve Parti yönetiminin, Bulgaristan'da bir silahlı ayaklanma için koşulların olgunlaştığı görüşünde olduğunu söyledi. Dimitrov Bulgaristan Komünist Partisinin iktidarı almağa hazır olduğunu dile getirdi. Devrimci taktiğin en önemli yanının, sınıf güçleri dengesinin ve objektif koşulların doğru bir değerlendirmesini yapmak olduğunu gözönünde bulundurmayan Bulgaristan Komünistlerine Lenin, ihtiyat tavsiye etti, henüz sahip olmadıkları koşullara ulaşmaları için çaba göstermeleri, Parti'yi devrimci öncü olarak sağlamlaştırmaları, Bulgaristan'ın genç ve hem nicel, hem de nitel olarak zayıf işçi sınıfını eğitmeleri ve örgütlemeleri, işçilerin köylülerle (özellikle yoksul ve orta köylülerle) ittifakını kurmaları gerektiğini söyledi.

Bulgaristan Komünistlerinin Marksizmi yaymak konusunda elde ettikleri başarıları kutlayan Lenin partinin ordu içinde (özellikle erler arasındaki) çalışmalarının güçlendirilmesi gereğine de işaret ettikten sonra, özellikle Partinin deneyli ve fedakâr kadroları yetiştirmeğe büyük önem verilmesi üzerinde durdu ve sözlerinin sonunda Bulgar komünistlerine temkinli olmaları yolundaki tavsiyesini tekrarladı: «Şu anda bu en önemli noktadır, diyebilirim ki, sizin komünist partiniz için de hayati bir tehlikedir. Bu nedenle aşırı coşkunluğa karşı kendinizi koruyun, uyanık ve temkinli davranın ülkenizde devrimin zaferinden emin oluncaya dek yorulmasızca çalışın.»

(BKP, Merkez Parti Arşivi, F. 146, I.2, D. 468, sf. 5-6, **Giorgi Dimitrov**, Sofia Press sf. 67'den; keza Pravda 12 Kasım 1966).

Lenin birçok Komünist Partisinde bulunan sol romantizmin, BKP'de de varolduğunu gözlemişti. Bu nedenle Bulgaristan'da devrimin olgunlaştığı yolundaki BKP görüşünü yanlış bulduğunu, BKP'nin henüz zayıf olduğunu, Çiftçi Birliği'nin içinde Rusya'daki Sosyalist Devrimciler'e benzer eğilimlerin ve unsurların ağır bastığını ve bunların halk üzerinde küçümsenmeyecek bir etki taşıdığını, uluslararası durumun da elverişli olmadığını söyledi. S. Blagoyeva Lenin'le ilgili anılarında Lenin'in Dimitrov'a ve Bulgar Komünistlerine şu tavsiyede bulunduğunu yazıyor. «Size tavsiyem şudur; sürüklenmeyin, fazla ileri gitmeyin... Yoksa ezileceksiniz. Gerici güçler hâlâ kuvvetlidir ve siz henüz oldukça hazırlıksızsınız.» (Bulgar Komünistlerinin Lenin'den Anıları, Mos. 1958, sf. 52-53; keza, Giorgi Dimitrov, Sof. Pr., sf. 66).

Daha sonra hem Bulgaristan'da, hem de Avrupa'da meydana gelen bazı acı olaylar ve yenilgiler, Lenin'in Dimitrov'la yaptığı bu görüşmenin tarihi önemini kanıtlamağa yeter.

SOL ÇOCUKLUK HASTALIĞINA KARŞI MÜCADELE

Komünist hareketi içindeki sol serüvenci davranış gerçekten tehlikeli bir nitelik taşıyordu.

1920 Temmuz ve Ağustosunda yapılan ikinci kongre'de «sol»-kanat liderlerinden Amadeo Bordiga'nın şu sözleri, Komintern'deki sol serüvenci eğilimi yeterince nitelemektedir: «...batı demokratik ülkelerindeki bir marksist hareket Rusya devrimindekinden çok daha direkt taktikleri gerektirir... (bu nedenle)... hiç vakit kaybetmeksizin doğrudan doğruya devrim eylemine geçmeliyiz.» (Komintern İkinci Kongresi, Zabıtlar Raporu, sf. 281).

Lenin sürekli olarak ve sabırla bu saldırı taktiğinin yanlış olduğunu, güçlü, örgütlü ve deneyli Avrupa burjuvazisi karşısında, iyi bakımlı etkin burjuva devlet makinası karşısında Avrupa işçi sınıfının gereğince örgütlü ve hazırlıklı bulunmadığını, Avrupa işçi sınıfı partilerinin anti-feodal bir köylü hareketinden destek göremeyeceklerini ve çünkü burjuvazinin kendi devrimini tamamlamış olduğunu, geniş işçi yığınlarına gelince onların da henüz çoğunlukla reformist yönetimli sendikalarda reformizmin etkisi altında tutulduklarını, bu nedenle Batı'da devrimin güç ve uzun bir yol izleyeceğini söylüyordu.

O günlerin koşullarında **«burjuvazinin, çağdaş uygarlık ve teknolojinin tüm olanaklarına dayanarak tamamen örgütlü»** olduğunu (C. 27, sf. 400) belirten Lenin, Batı Avrupa'da işçi sınıfı devriminin yavaş ilerleyece-

ğini söylüyor, buna neden olarak da **«kapitalistlerin çok daha güçlü bulunduğunu ve bir ayaklanmayı başlatmanın çok zor olduğunu»** ifade ediyordu. (C. 31, sf. 328) Batı partilerinin çoğunun, bir devrimci durumu değerlendirecek kadar güçlü ve örgütlü olmadığını, işçi hareketini kontrol edemediğini ve işçi sınıfının büyük çoğunluğunun iktidarı almak bilincine henüz ulaşmadığını dile getiren Lenin, bu koşullarda proletaryanın ileri kesimlerinin, devrimci durumu, sosyalist devrime dönüştürebilecek kitle desteğine sahip bulunmadığından ötürü burjuvazi tarafından ağır yenilgilere uğratıldığını, bu gibi hatalar tekrarlanırsa aynı yenilgilerin tekrarlanacağını belirtiyordu.

«Sol» çocukluk hastalığı Komintern partileri içinde iki ayrı kanaldan ve iki ayrı tez halinde ortaya çıkmaktaydı. Bunlardan birincisi kimi batılı Komünist partilerin devrimci romantizmi idi. Yukarıda da özetlediğimiz gibi, bunlar derhal devrim kalkışmasına girişmeği önermekteydiler. Bunlar Avrupa'da devrimin koşullarının olgunlaşmış olduğunu bu fırsatın kaçırılmaması gerektiğini söylüyorlardı. Komintern içindeki diğer sol sekter eğilim ise bazı Doğu partillerinden, azgelişmiş sömürge, yarı sömürge veya bağımlı ülke partilerinden geliyordu. Bunlar da Batı'da devrimin gerçekleşmesinin ancak Doğu'daki devrime bağlı olduğunu öne sürmekteydiler. Bu eğilimin liderliğini yapan Hindistan delegesi Roy Komintern ikinci kongresinde özetle şunları söylüyordu: «...Doğu'da devrimci hareketin kaderi tamamen Doğu'daki devrimci davaya bağlıdır... Doğu ülkelerinde devrim zafere ulaşmadığı sürece Batıdaki devrimci hareket sıfıra indirgenir. Dünya kapitalizmi ana kaynaklarını ve gelirini, çoğunluğu Asya'da bulunan sömürgelerinden sağlamaktadır. Kötü kötüyü çekmekte, Avrupa kapitalistleri (kendi ülkelerindeki) işçilere artı değerlerinin tümünü bırakabilmekte ve dolayısıyle onların devrimci ruhunu köreltmektedir. Kapitalistler Asya'yı proletaryanın yardımıyla sömürmeğe devam etmektedirler... Bu açıdan bakılırsa, bütün enerjimizi Doğu'daki devrimci hareketin gelişmesine ve yükselmesine yöneltmek ve dünya komünizminin kaderinin Doğu'da komünizmin zaferine bağlı olduğu yolundaki bizim temel tezimizi benimsemek zorundayız.» (Komüntern İkinci Kongre Zabıtları, Sayı 1, 27.7.1920, sf. 1-2)

Lenin, Roy'a verdiği cevapta onun «batının kaderini tamamen Doğu devletlerindeki devrimci güçlerin gelişim derecesine bağlarken çok ileri gittiğini »söylüyor ve Roy'un getirdiği tezleri temelden eleştiriyordu (a. g.e. sf. 2).

Bu ikinci sol eğilim burada ele aldığımız konunun dışında kaldığı için üzerinde durmayacağız. Komintern'in Leninci çizgisini asıl uğraştıran sol sapma kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketindeki sekter ve serüvenci yönelimlerdi.

Bu sekter ve sol doktriner akıma karşı mücadele etmeği güçleştiren faktörlerden birisi de, bizzat Komintern ve RKP (B) yönetimi içinde de aynı eğilimi temsil ediliyor olmasıydı. Bu sol eğilimin Sovyetler Birliği ve Komintern'deki önderleri Zinoviev ve Buharin idi. Nitekim Komintern Yürütme Komitesi'nin 22 Şubat 1921 tarihli toplantısında, Almanya Birleşik Komünist Parti (ABKP)'nin yukarıda değindiğimiz taktiği tartışılırken Zinoviev ve Buharin, sözkonusu mektuptan dolayı ABKP'ye saldırdılar. Zinoviev, diğer (komünist olmayan) işçi partileriyle anlaşmaya varmanın mümkün olmadığını söyledi. Buharin ise adı geçen mektubu «devrimci olmayan bir davranış» olarak niteledi ve ABKP'ni gerçek mücadeleden kaçmakla suçladı. Böylelikle devrimci dalganın cezir (geri çekilme) döneminde, karşı-devrimin yükseliş, burjuva gericiliğinin saldırı döneminde birçok Komünist Partinin izlediği birleşik cephe taktiğini eleştiriyorlar ve o partileri sektarizmin ve halktan soyutlanmanın tehlikeli dönemecine doğru iteliyorlardı.

Lenin Zinoviev ve Buharin'in bu görüşlerini sert ve kesin bir dille eleştirip, ABKP'nin girişimini olumlu bularak desteklediğini söyledi. Lenin Clara Zetkin ve Paul Levi'ye yazdığı bir mektupta bu konuda şöyle diyordu:

«Gördüğüm tek şey, **çok doğru** bir taktik olduğunu düşündüğüm Açık Mektuptur. (Bu mektuba karşı çıkan bizim «sollar»ın karşı görüşlerini suçladım.» (C. 45, sf. 124).

Bu mektuptan bir süre sonra, Komintern Üçüncü Kongresi öncesinde, Lenin taktikler konusundaki taslak tezlerin, Açık Mektup taktiğinin gereğini göstermesi üzerinde ısrar ederek şunları söylüyordu:

«...Açık Mektup taktiği kesinlikle her yerde uygulanmalıdır. Bu nokta kesin, açık ve tam bir şekilde izah edilmelidir, çünkü Açık Mektup konusundaki tereddütler son derece zararlıdır, son derece utandırıcıdır ve **son derece yaygındır**. Bunu kabul etmemiz gerekir. Açık Mektup taktiğinin zorunluluğunu kavrayamayanlar Üçüncü Kongre'den sonra, bir ay içinde Komünist Enternasyonal'den **ihraç edilmelidirler.**» (C. 42, sf. 321).

SALDIRI TEORİSİ VE ALMAN YENİLGİSİ

İşçileri güncel ekonomik çıkarları için verdikleri mücadele akışı içinde ve mevcut demokratik haklarını korumak, genişletmek çabalarında birleştirmek doğrultusundaki Lenin politikasına karşı çıkanlar, objektif koşulları hiç gözönüne almadan Komünist Partileri silahlı bir kalkışmaya teşvik ediyorlardı. Lenin deyimiyle, «Sol»lar devrimci mücadelenin cezir dalgasını, halkın içinde bulunduğu atmosferi, ve kararlı bir devrim eylemine hazırlık-

sızlığını önemsemiyorlardı. Böylece pek çok genç Komünistin devrimci görünümü, coşkusu ve deneysizliği nedeniyle solların bu «saldırı teorisi» Almanya, Macaristan, İtalya ve Avusturya Komünist partilerinde ve Fransa, Polonya, Çekoslovakya komünistlerinin bir bölümü arasında oldukça yaygınlık kazandı.

Nitekim bu teorinin pratiğe aktarılması konusunda yapılan ilk girişim, sözkonusu önerinin devrimci hareket için ne denli tehlikeli olduğunu çarpıcı bir şekilde kısa zamanda kanıtladı. Yukarıda da değindiğimiz gibi Sağ Sosyal Demokratların da yardımıyla, Alman egemen gericiliği, Orta Almanya'daki işçi ayaklanmasını provoke edip, kanlı bir şekilde bastırdı. Solların baskısı altında kalan ABKP Merkez Komitesi Mart olaylarını burjuvaziye karşı saldırının başlangıcı olarak niteledi, tüm ülkedeki işçileri bir genel dayanışma grevine ve burjuva hükümetini devirmek üzere eyleme geçmeğe çağırdı. Ama Almanya işçi sınıfı ve ABKP tüm ülkede bir silahlı ayaklanmayı başlatacak ve başaracak güçte ve hazırlıkta değildi, bu nedenle Orta Avrupa'daki işçi isyanı büyük bir yenilgiye uğradı, böylece «saldırı teorisi»nin mucitleri olan «Sollar»ın maceracı politikaları Alman gericilerine karşı-devrimci planlarını uygulamaları için yardım etti, Parti'nin işçi sınıfı üzerindeki nüfuzunun kırılmasına, öncünün kitlelerden soyutlanma tehlikesiyle karşı karşıya kalmasına yol açtı. Lenin olayı değerlendirirken devrimci işçilerin kahramanca mücadelesini saygıyla ve övgüyle andı, ayaklanmanın hükümet tarafından provoke edildiğini söyleyerek 1919'danberi bu gibi prokovasyonlarla 20 bin devrimci işçinin öldüğünü hatırlattı ve gelecekte Komünistler sadece küçük bir bölgede değil, tüm ülkede çoğunluğun desteğini sağlamadıkça böyle bir mücadeleye **girilmemesi** gereğini vurguladı. (C. 42, sf. 323).

Mart olayları ABKP'de ve diğer bazı partilerde hararetli tartışmalara yol açtı. Clara Zetkin, kem ABKP'nin «Sol» yönetimini hem de «saldırı teorisini» sert bir dille eleştirdi. Lenin'e yazdığı 14 Nisan 1921 tarihli mektupta Clara Zetkin şöyle diyordu: «Kanımca göre, Merkez Komitesi eylem ve bu eylemi gerçekleştirme konusunda tamamen yanlış bir tutumu benimsemişti... Parti'nin Açık Mektubu ve özellikle Sovyet Rusya ile ittifak talebi Sovyet Rusya ile derhal ekonomik ve politik ilişkilere girme önerisi sadece zorunlu değil, aynı zamanda gerçekleşmesi mümkün bir şeydi ve başarı şansı vardı. Bu iki talep de her yerde coşkunlukla karşılandı ve ABKP'den uzak olan kitleleri de harekete geçirdi. Bu sloganların yayılması propagandanın fiile geçirilmesi için mükemmel koşulları hazırladı. Bunun başlangıç noktası ve temeli münferit bölgelerin içinde bulunduğu ekonomik durumda mevcuttu. Hemen başlangıcından itibaren böyle bir politika, öz bakımından hükümete karşı kararlı bir mücadeleye dönüşmeye açıktı.

(Fakat) hükümetin alaşağı edilmesi sloganı altında yürütülecek eylem daha ilk andan itibaren kör bir atıştan başka birşey olmayacaktı. Söylemeğe hiç gerek yok ki, böyle bir eylem mevcut momentte tümüyle olumsuzdu, ve nitekim kitlelerden cevap (destek) bulamadı.»

MART DENEYİNİN DERSLERİ

1921 Mart olayları Komünist Partilere büyük dersler öğretti. Sol-sekter ve serüvenci eğilimlerin zararını ve tehlikesini gösterdi. Hareket içindeki daha tecrübeli militanlar, zaten bu tehlikeyi görebilmişlerdi ve ona karşı mücadele etmişlerdi. Almanya deneyi, Komintern içindeki Lenincilerin haklılığını bir kez daha doğruladı.

Yaklaşmakta olan Komintern Üçüncü Kongresi için Leninciler ve «Sollar» kendi tezlerini savunmak amacıyla yoğun bir çalışma içine girmişlerdi. Bu arada Kongre öncesinde tartışmalar bütün şiddetiyle devam ediyordu.

«Sollar» Mart olayları sırasındaki ABKP Merkez Komitesinin politikasının doğruluğunu savunuyor, «saldırı teorisi»ne karşı çıkan Leninistleri oportünistlikle suçluyorlar ve ABKP'nin Mart ayaklanması konusundaki politikasının her yerde uygulanmasını doğru görüyorlardı. Mart yenilgisi bile fanatik «Sollar»ın aklını başına getirmeğe yetmemişti.

(Daha sonra sözedeceğimiz gibi Üçüncü Kongre tüm bu sorunların tartışıldığı, savaş sonrası sınıf mücadelelerinin irdelendiği, bunlardan çıkarılan derslerin genelleştirildiği, ve öncü ile işçi yığınları arasındaki bağları güçlendirmek ve proletaryayı kapitalist saldırıya karşı birleştirmek, işçi sınıfının mücadele birliğini sağlamak doğrultusunda yeni bir politikanın benimsenmesi için değerli katkıların getirildiği bir kongre oldu.)

ABKP Merkez Komitesi üyelerinden Bela Kun ve August Thalheimer o sıralarda «saldırı teorisi»nin ateşli savunucuları arasındaydılar ve Üçüncü Kongre'de kendi tezlerini kabul ettirmek için yoğun bir çalışma içindeydiler. Kun ve Thalheimer'in hazırladıkları karar taslaklarında Mart deneyinin bilimsel incelemesi yapılmıyor, hatalı davranan ABKP yöneticilerinin eleştirisi getirilmiyor, tam tersine Mart ayaklanmasıyla karşı-devrimin yara aldığını bu nedenle saldırı eyleminin şiddetlendirilmesi için bütün çabaların gösterilmesini öneriyordu. Gene Komintern Yürütme Komitesi Küçük Bürosu adına Radek'in hazırladığı taktik taslakları da, aynı şekilde sol sekter görüşleri taşıyordu.

Lenin her iki belgeyi de dikkatle inceledi ve sert dille eleştirdi. «Thalheimer ve Béla Kun'un tezleri» diyordu Lenin, «siyasî bakımdan tümüyle

yanlıştır. Sırf boş laftır ve Solculuk oynamaktan başka birşey değildir.» (C. 42, sf. 319)

Radek'in taslağına gelince, Komünist Partilerin devrim için işçi sınıfının çoğunluğu kazanması gerektiği tezinin yerine «işçi sınıfının sosyal bakımdan kararlı kesiminin kazanılması» görüşü geçirilmişti. Bu görüşü «saçmalığın şahikası» diye niteledi. (C. 42, sf. 320)

Lenin, Radek ve Zinoviev'i uyarıyor ve «Kongre'de açık bir mücadele» verileceğini söylüyor ve tez taslaklarından tüm Solcu (goşist) görüşlerin çıkarılması konusunda ısrar ediyordu. Hiç bir Komünist Partisinin henüz işçi sınıfının çoğunluğu kazanmamış olduğunu, sadece bu partilerin yönetimlerinin değil aynı zamanda Komünizmin prensiplerinin de bu durumda olduğunu söyleyerek «Bu nokta herşeyin temelidir. Sorumluluk taşıyan bu tek taktiğin temelini 'zayıflatmak', **cinai bir sorumsuzluk** olur.» (aynı yerde) Avrupa'da devrimci patlamaların olabileceğini, işçi sınıfının kolay bir zaferinin —istisnai de olsa— bile mümkün olduğunu, ama Komintern'in taktiklerini bu temele, bu istisnai ihtimale dayandırmasının saçmalığını ve propaganda döneminin sona erdiğini eylem döneminin başladığını iddia etmenin anlamsızlığını ve zararını gösteriyor ve Komintern'in taktiğinin «işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak» olması gerektiğini bunun için sistemli ve sürekli çalışmaların yapılmasının zorunluluğunu, özellikle bu çalışmaların eski sendikalarda gerçekleştirilmesini, kitleleri kısa vadeli kazanmaların da çok önem taşımayacağını, kitleleri kesin olarak kazanmanın şart olduğunu söylüyordu. (a.g.e., sf. 320-21)

Lenin sözkonusu tez taslaklarında ABKP'nin hatalarının eleştirilmesi ve böylelikle Komünist Partilerin, devrimin objektif şartları oluşmadan eyleme geçmemelerini kavramları gerektiğini belirtiyor ve RKP (B) delegasyonu Kongreye götüreceği tez taslaklarına Lenin'in önerilerini dahll ediyordu.

Lenin'in bütün çabası, Komünistlerin esas görevinin kitleler içinde çalışmak kitleleri kazanmak, öncü ile kitleler arasındaki bağları güçlendirmek, kitleleri kendi öz deneyleriyle eğitmek olduğunun anlaşılması noktasında odaklaşıyordu.

Lenin aynı zamanda henüz örgütlenmemiş kitleler içinde veya sarı sendikalarda (İkibuçukuncu Enternasyonal sendikaları dahil olmak üzere) çalışmak gerektiğini, gene proleter olmayan emekçi kesimlerinde de aynı çalışmaların yapılmasını öneriyordu. (C. 42, sf. 318).

Clara Zetkin, Lenin'le ilgili yazdığı anılarında Lenin'in Üçüncü Kongreden hemen önce kendisine şu sözleri söylediğini anlatıyor:

«Dünya devriminin birinci dalgası geçti, ikinci dalga ise henüz yükselmedi. Bu noktayı görmemek ve kendimizi illuzyonlara kaptırmak tehlikeli olur. Biz denizlerin zincirle dövülmesini emreden Kral Xerxes değiliz.

Ama gerçek olguların bugünkü ifadesi boş durmamız yani mücadeleden vazgeçmemiz anlamına mı geliyor? Asla. Teorik bakımdan çalışmalıyız, çalışmalıyız, çalışmalıyız. Pratik bakımdan çalışmalıyız, çalışmalıyız, çalışmalıyız. Hazırlanmalıyız. Gelecek devrimci dalgadan bilinçlice ve enerjikçe yararlanabilmemiz için çok iyi hazırlanmalıyız. İşte meselenin can alıcı noktası budur. Bıkıp usanmadan Parti ajitasyonu ve propagandası ve sonra da Parti eylemi yapmalıyız. Ama bu parti eylemi, kendisinin kitlelerin eyleminin yerini tutacağı şeklindeki çılgınca düşünceden uzak olmalıdır. Biz Bolşevikler kendimize «Her şey hazırdır, İleri!...» demeden önce kitleler arasında yoğun çalışmalıyız. Bu nedenle, «kitlelere gidin! Kitleleri kazanmak iktidarı fethetmenin bir önşartıdır.» (Lenin Üzerine, Yabancı Çağdaşlarının Anıları, Mos. 1966, sf. 37).

Dünya devrimci işçi sınıfı hareketinin tarihinde önemli bir yer tutan Komintern Üçüncü Kongresi'ni daha sonraki gelişmeleri, Kronolojik sıra içinde gelecek yazımızda özetlemeğe devam edeceğiz.

MAO'CU "PRATİĞİN FELSEFESİ" YA DA FELSEFENİN PRATİĞİ

Enço İVANOV
Felsefe doktoru

Maocular, izledikleri anti-leninist ve anti-sosyalist politik çizgilerini «gerekçelendirmek» ve «haklı» göstermek amacıyla birçok «nazariye», «kavram» ve «slogan» işlediler ve büyük bir gürültü ile bunları propaganda ediyorlar. Bunlar arasında, Mao Tsze - Tung'un felsefi görüşlerine ilişkin olanlar önemli bir yer tutuyor. Çin Komünist Partisi gazetesi «Jenmin-Jibao» nun yazdığına göre, «işçi hareketindeki savaş çizgilerini en doğru ve en bilimsel olarak Başkan Mao'nun felsefi düşünceleri genelleştiriyor. Bu nedenle biz, Başkan Mao'nun felsefi çalışmalarını öğrenmek ile parti tarihini öğrenmeyi birleştirmeliyiz.» (1)

Çin basınında açıklanan bu tür görüşlerin amacı, «Başkan Mao'nun felsefe kitaplarının işçi sınıfı üstüne yazılmış olduğu hakkında» (2) yanlış bir kanı yaratmaktır. Diğer bir deyişle, onun felsefi görüşlerinin, «işçi sınıfının felsefesi, parti felsefesi» (3) olduğuna dair gerçek dışı bir kanı oluşturmaktır.

Felsefe alanındaki Maocu kavramlar, antikomünizmin bir sıra ideologları tarafından ilgiyle karşılanıyor ve kabul ediliyorlar. Örneğin, Amerikalı M. Radjay, «Komünizm problemleri» ve «Maoizm nedir» adlı antikomünist tartışma dergisinde, marksizmi soyut kavramlar ve kategoriler sistemi olarak tanıttıktan sonra, Mao Tsze - Tung'un, marksizmi «devrimci pratikte» somutlaştırdığını yazıyor. Mao'nun görüşlerinde, «Marksist», «leninist» ya da «stalinist» olmayan bir çeşit «pür (temiz) maoist» nitelikte olan görüşleri araştırırken, M. Radjay, Maoizmin ayırdedici «önemli (belki de en önemli) karakteristiği olarak felsefesiyle pratiği arasındaki karşılıklı etkiyi» (4) görüyor.

Ne var ki, V.İ. Lenin'in de belirttiği

gibi, filozoflar hakkında hüküm verirken, onların kendi kendilerine taktıkları etiketlere değil, sorunları pratikte nasıl çözdüklerine, kimlerle elele verdiklerine, kimlerle yürüdüklerine, kendilerini izleyenlere neler öğrettiklerine ve öğretmeye devam ettiklerine bakılır. Bu ölçüler Maoizmi incelerken çok önemlidir. Çünkü onun ideologları, Leninizmi açıkça reddeden kimi revizyonistlerden farklı olarak, görüşlerine «gerçek» marksist etiketi takıyor ve bunların anti-leninist özlerini saklamaya çabalıyorlar.

Mao Tsze-Tung'un felsefi görüşlerini tüm olarak bilimsel bir analize tabi tutmak bu makalenin çerçevesini aşmaktadır. Çin kaynaklarına göre, özleri bakımından Mao Tsze-Tung'un şu kitapları felsefidir: «Pratik Hakkında» (1937); «Çelişkiler Hakkında (1937); Halk içindeki Çelişkileri Doğru Çözme Sorununa İlişkin (1957); «Propaganda Çalışmaları Üstüne Umum Çin Toplantısı Demeci» (1957); «İnsanda Doğru Düşünce Nereden Doğuyor (1963). Mao Tsze Tung'un «Seçilmiş Eserler» derlemesine alınmış olan ilk iki makale yeniden redakte edilerek tamamlanmıştır. Bununla güdülen amaç, bir dizi önemli felsefe sorunu hakkındaki maocu anlayışların gerçek özünü üstü kapalı bir biçimde söylemek idi, bu özellik gözönünde bulundurulmalıdır. Bu düzmecilik, maocuların 1950 yılları başında uyguladıkları uyuşma (kompromi) taktiklerinin bir parçasıdır. O zaman onlar, Çin Komünist Partisindeki Marksist-Leninist kadroların baskısı altında, kendi inançlarına karşın, Çin'in geleceği üstüne Mao Tsze-Tung'un planlarından, geçici olarak, vazgeçmek ve marksistler maskesini takınmak zorunda kalmışlardır. Bu yüzden onun yalnızca bazı sorunlar karşısındaki tutumunu ele alacağız. Daha somut olarak, onun felsefi görüşlerinin karakteristik niteliklerini yoğunlaşmış biçimde dile getiren diyalektik materyalizme ilişkin kaba (vulgar), spekülatif ve pragmacı politik yanlarını inceliyeceğiz.

Felsefi bilgilerin, teorik ve metodolojik, sosyal ve sınıfsal görevlerinin özüne değgin bazı maocu spekülasyonlar üstüne:

Maoizmin ideologları yıllardan beri marksist-leninist felsefeyi, sınıf savaşının reel pratiğinden, maddi üretimden ve bilimsel deneyden «kopuk», «soyut» ve «skolastik» bir öğreti gibi göstererek ve «kitabî bilgilere» karşı savaş bayrağı altında gözden (saygınlık) düşürmeye çabalıyorlar. Maoculara göre, felsefi bilgiler «tam bilgiler» değildir. Zira, objektif realitede varlığı öğrenilen olguların özelliklerini ve aralarındaki ilişkileri duyum yoluyla tanıtmaktan yoksundurlar. Onların iddialarına göre, filozoflar objektif gerçeklik hakkında «önce tam olmayan kitabî bilgilere sahip oluyorlar» (5) Çünkü «bilginler, bilimsel teorilerini yargılar ve ilkeler şeklinde ortaya koyarken, bunlara kaynaklık etmiş olan bütün deney ve nesneleri ayrıntılarıyla anlatamıyorlar, belki anlatamazlardı da». (6) Bu durumda filozoflar, maoculara göre, «soyut», «tam olmayan» kavram ve kategorilerini «somutlaştırmaları» için sınıf savaşımına, maddi üretime ve bilimsel deneylere «şahsen katılmalı»dırlar. Bu yolla, bilginler, yargı ve ilkelerini felsefi düzeye çıkarmada temel ödevi görmüş olan somut olgulara, deneylere ve maddelere ilişkin kavram ve kategorilerini duyumsal bilgi ve tasarımlarla «tamamlamalı» ve «zenginleştirmeli» dirler. (7).

Belli ki, maocuların felsefi kavram ve kategorileri somutlaştırma ile ilgili diyalektik anlayışları, marksizme tamamen karşıt ve yabancıdır ve tümden biçimseldir. Dahası var. Pratiğe «şahsen katılma» savı da, ciddi eleştiriye dayanacak türden değildir. Bu tez, Çinde enternasyonalci komünistler denen «doğmatiklere» karşı 40'larda yürütülmüş olan düşünsel ve siyasal «eğitim» kampanyası sırasında, Mao Tsze-Tung tarafından metafizik yöntemle formüle edilmiş, «kişisel deney» ile toplumsal pratiği eşdeğer sayan, bir tutan sava dayanıyor. Mao Tsze-Tung'a göre, «doğmatiklerin» bilgileri «kitaplardan hazır biçimde» alınmış, «tam olmayan bilgilerdir.» Bunlarda «dolaysız deneyin» (8) duyumsal verileri yetersizdir.

Marksist-Leninist hükme göre doğru olan şudur: Toplumsal pratik, duyusal bilginin ve mantıkî düşüncenin kaynağıdır. Dahası var. Pratik, bilginin sadece kaynağı değil, aynı zamanda duyusal bilgiden mantıkî bilgiye geçiş hareketinin de temeli ve gerçeğin ölçütüdür. Ne var ki, Mao Tsze-Tung'un, «İnsan herhangi bir olayı, onunla temas etmeden tanıyamaz, yani, eğer onun hayatı (pratik), bu olayın koşulları içinde geçmemişse, bilemez» (9) şeklindeki iddiası doğru değildir. Ona göre, «sadece şahsi katılma bir şeyin dış yanına dokunma olanağı sağlar, ya da yalnız şahsî katılma... bir şeyin, ya da şeylerin aslını (öz) açıklamamıza ve anlamamıza imkân verir» (10). O, bu tezini daha inandırıcı hale sokmak için, marksist-leninist ideolojinin ünlü kurucularının, o zamanki sınıf savaşının ve bilimsel deneylerin pratiğinde aldıkları «şahsî rolü», yozlaştırılmış bir biçimde, ele alıp gösteriyor. (11).

Algılama sürecinin bu tür yorumlanması, bilimin gelişimindeki gerçek süreçlerle açıktan açığa çelişmektedir. Bu çelişki, bilginin objektif temeli ve kaynağı ile, onun somut olarak araştırılmasının teorik başlangıcı arasında gittikçe daha fazla artan mesafe yüzünden çok daha büyüktür. Mao Tsze-Tung iddia ediyor ki, kapitalist toplumun gelişmesindeki kanunların bilimsel çözümlenmesi, Karl Marks ile F. Engels'in proletaryanın devrimci savaşımına ancak «şahsen katılmaları» sayesinde mümkün olmuştur. Bu iddia gerçeğe uymamaktadır. Karl Marks, «baştan başladı» (V. İ. Lenin), yani, kapitalizmin gelişmesindeki tekelci aşama önü dönemini niteliyen tarihsel koşulların çözümlemesiyle başladı. Fakat mu, «şahsî katılma» ve «dolaysız kavrama» anlamında değil, dolaylı yoldan teorik sonuçlara ulaşmada objektif realitenin temel ve kaynak ödevi gördüğü anlamındadır. Kapitalist toplumun marksist çözümlemesi (tahlil), birbirini izliyen, zincirleme teorik bir sistem idi. Bunda analiz, daha az konkre soyutlamalardan daha derin ve toplumsal gerçekliği her yanlı yansıtan bilimsel soyutlamalara geçerek bilgiyi derece derece arttırıyordu. Daha açık bir deyişle, canlı algılamadan derece derece soyut düşünceye giderek gerçekliği daha iyi tanıtıyordu. Gerçeği tanımanın görüntüsünden özüne, basitinden karmaşığına, daha az özden daha derin öze, dolayımsızdan dolayımlıya, izafî hakikattan mutlak hakikata doğru giden bir akış içinde inceleme yolu izlemişti.

Bilginin, pratiğin üstüne derece derece yükselmesi şeklindeki bu tanıma hareketinde çözümlenen objektif gerçeğe özgü varlıklar hakkında duyusal yolla edinilen bilgi ile dolaysız bağlar arasındaki ilişkiler giderek daha zor sezilebilir hale geliyor, ayrıca da, toplumsal pratikte «şahsen yeralma» etkeninin

rolü, giderek azalıyor ve ikinci dereceye düşüyor. Başka bir deyişle, bilimsel araştırmada, zorunluk olarak, bilimsel soyutlamanın baş öğesi olan teorice ve yöntemsel açıdan yetişkin sübje'nin rolü öne geçiyor. Daha basit söyleyişle, bu aşamada insan, çözümleme yoluyla, hiç bir algının erişemiyeceği yerlere ulaşarak, basit algılamanın ötesine geçiyor. Duyular, insanı varolan şeylere doğrudan başlarken, insan aklı dış dünyayı dolaylı olarak yansıtıyor.

Maocuların, kategorilerin somutluğuna değgin anlayışları temelden yoksundur. Onlar bu konuda konkreliği, çözümlenen olaydan duyum yoluyla edinilen belirtilerin sayısı olarak görüyorlar, olgu ve şeylerin, aslını anlama yolunda ileri atılmış bir adım olarak görmüyorlar. Felsefi kavram ve kategoriler, objektif realitenin temel bağlantılarını, en genel yasallıklarını anlatırlar, bu anlamda soyutturlar, çözümlenen olgunun duyum yoluyla verdiği belirtiyi saptamazlar. Maocu anlayış, bu doğru hükme dayandığı halde, bu kategorilerin duyusal yetersizliklerini gidermek ve «zenginleştirme» yoluyla felsefi bilgileri somutlaştırmak zorunluğunu ileri sürmekle yanılgı içindedir. Bu ilkellikle, primivitizm ile zamanında F. Engels alay ederek şöyle yazıyordu: «Bu eski hikâyedir. Önce duyusal şeylerden çıkarıp arındırarak soyutlamalar yaparlar, sonradan da duyusal olarak bilmek, zamanı görmek ve boşluğu koklamak isterler.» (12)

Eski hikâye, ne yazık ki, Çin Komünist Partisinin bugünkü yönetiminin, felsefe işçileriyle ilgili ve bunların bilimsel araştırma çalışmalarındaki düzeye, niteliğe, yöntemlere ve stile değgin resmi politikası oldu. Kuşku yok ki, toplumsal pratiği, felsefe kavram ve kategorilerinde dolaysız olarak «genelleştirme» ve «toplama» isteği, felsefi sorunların ve kavramların bilimsel düzeyini ilkelleştirmeye ve kabalaştırmaya götürecektir, fakat maocu ideologlar bundan hiç de rahatsız olmuyorlar. (13) Çin ideolojik silâh deposunda felsefe bilimini, şu ya da bu felsefi hükmü ve durumu, «örnekleme» ve bunlarla «açıklama» yolunda örnekler yığınına indirgeme eğilimi açık olarak belirmiştir. Aslında bu, Mao Tsze-Tung'un birçok «kavramından» yalnızca biridir. O, örneğin önemini şöyle açıklamaktadır: «Karşıtların birliği ile ilgili kavramı açıklamak amacıyla yapılan çalışmada yalnızca çok sayıda ve özlü örnekler göstererek, onlarca ve yüzlerce misaller vererek ideoloji, bilgi ve düşünsel düzey yükseltilebilir.» Mao Tsze-Tung, belirli bazı örnekler yardımı ile felsefi kategori ve kavramların gerçekliğini açıklama ve önemini göstermede bu ilkesel olanaklardan yararlanıyor. Ne var ki, o bunu, ele aldığı felsefi kavramı açıklamak ve doğrulamak için yapmıyor, tam tersine diyalektik materyalizmde yozlaştırılmış bir çözüm biçiminde ortaya koyma amacıyla, politik alanda herhangi bir geri dönüşünü aklama amacıyle yapıyor.

Bu yargı, yalnızca Mao Tsze-Tung'un çalışmalarında kullandığı örnekler sayısının çokluğu, niceliği ile değil, asıl bu örneklerin niteliği ile doğrulanmaktadır. O, diyalektik çelişkilere «örnek» olarak olguların aynı, ya da basbayağı karşıt ve eşit anlamda olmayan yanlarını mekanik olarak karşı karşıya koyuyor. Örneğin: «yaşam ve ölüm», «üst ve alt», «yıkım ve mutluluk», «kolaylık ve güçlük», «savaş ve barış», «kadın ve erkek», «çalışma ve dinlenme», «uyku ve uyanıklık», «hızlı ve yavaş», «gerginlik ve gevşeklik» ve bir sıra başka benzerleri gibi.

Kendiliğinden anlaşılır ki, gerek nesnel gerçeklik ile ilgili bilgilerin gelişi-

mindeki karmaşık ve çok yönlü sürecin öğrenilmesinde olsun ve gerekse toplumsal yasallıkların ve eğilimlerin tam yansıtılışı olarak bilimsel ideolojinin gelişmesini izlemede olsun, objektif gerçeklik yalnız örneklerle kavranamaz. Örnekler istediği kadar çok ve diyalektik olsun, gene de onlar karşıtların birliği ve çatışması üstüne bayağı örneklerdir. Oysa, karşıtların birliği ve çatışması, marksist felsefede nesnel dünyanın ve onu tanımanın genel diyalektik yasasıdır. Karşıtların birliği ve çatışmasını birbirinin aynı, ya da birbirinden farklı örnekler toplamı olarak görme ile, bunu doğada, toplumda ve düşüncedeki hareket, gelişim ve değişime değgin genel bir kanun olarak diyalektik biçimde yorumlama arasındaki fark çok açıktır.

Marksist, bilimsel kavramda, insanı çevreliyen sosyal ve doğal olaylardaki hareket ve değişim hakkında kendiliğinden oluşmuş fikir ve tasarımlar akılcı, bilimsel bir sistem düzeyine çıkarılmıştır. Bu sistemin hem eğitim-bilim değeri hem de nazari-yöntembilim önemi vardır. V.İ. Lenin'in, Plehanov'un, diyalektiği «örnekler toplamı» olarak gösterme çabalarını eleştirmesi bir rastlantı değildi. Elbette ki, diyalektik materyalist felsefenin klasikleri de, özel bilimlere ve toplumsal pratiğe değgin örneklerden yararlanmışlardır. Ama onlar bu örnekleri belirli felsefi konumları göstermek, açıklamak, kanıtlamak ya da yalanlamak amacıyle kullanmışlardır. Fakat klasikler, incelenen felsefi kavramı ya da okulu, hele de diyalektik materyalizmi, komünist ideolojiyi ve bilimsel bilgiyi, örnekler toplamına asla indirgememişlerdir. Karşıtların çatışması, çözümlenen olayın değişik yanlarını, mekanik olarak karşı karşıya koyma, «onlarca» ve «yüzlerce» örneği tekrarlama ve ezberleme yaklaşımı ile, nesnel gerçekliğin karmaşık, çok yönlü ve diyalektik olarak algılanması sürecinin yansıtılması, olumlu ve etkin şekilde açıklanamaz. Bu yaklaşım ya doğmatizme, ya revizyonizme, ya da her ikisine birden götürecektir, ama hiçbir şekilde marksist-leninist ideolojinin bilimsel ve yaratıcı karakterini, doğru olarak anlamaya götürmeyecektir. Maoizmin ideolojisi, toplumsal yasallıkların canlı ve çok yanlı algılanıp, bilinmesi sonucunda oluşmuş bir dünya görüşü değil, troçkizmden bilinen, eklektik (dermecilik) yöntemiyle toplanmış «onlarca» ve «yüzlerce» örneğin, mekanik olarak birleştirilmesinden oluşturulmuş, halklara ve komünistlere kendisini Marksizm diye sunan ve Marksizm - Leninizmi değiştirme amacı güden bir görüş biçimidir.

Maocuların «devrime yararlı» ve «politikaya hizmet eden» felsefe anlayışları nedir? Bu anlayış, en başta marksist felsefenin problemlerini, maoistçe deforme ederek, özellikle ve yalnızca sosyalist toplumda sınıf savaşı sorunlarına yöneltme isteğidir. Elbette ki burada sözü edilen konu, felsefenin sınıf savaşının pratiğinde ortaya çıkan ve çözüme bağlanan sorunlarla ilgilenmesi değil, bu onun doğal ödevidir. Söz konusu olan, maoist teorisyenlerin, sosyalizmde sınıf savaşını sun'i şekilde şiddetlendirmeye yönelik politik çizgiyi «gerekçelendirmek» için felsefi bilgilerden yararlanmak amacıyla yaptıkları programcılıktır. Dahası var. Bunlar felsefi bilgilerin, hem nazari ve yöntembilim hem de toplumsal, sınıfsal görevlerini şematik olarak yorumluyorlar.

Bu açıdan «Huntsi» dergisinin yorumu tipik bir örnektir. Bu dergi şöyle yazıyor: «Bilgi sorunlarında diyalektik materyalist çizgiye uyalım.» Bu en başta, «sınıf savaşının objektif varlığını ve insan bilincinden bağımsızlığını,... sı-

nıf savaşının proleter diktatörlüğü koşullarında devamlılığı ve karmaşıklığı ile, kendi doğası gereği nesnel bir varlık» (14) olduğunu kabul etmek demektir. Alıntı yaptığımız makale yazarı, sosyalizmdeki sınıf savaşına ilişkin buna uymayan başka her çeşit görüşe «idealizm», «ihanet» ve diyalektik materyalizmi «revize etme» diyor ve şöyle yazıyor: «...sık sık bizde şöyle bir duyuş ve düşünüş havası doğuyor: daha fazla savaşa gerek yok, kuruluş işleriyle uğraşmamız için barış ve sükün gerek. Bu tür düşünme gerçekten sübjektif idealist ilkedir, «var olması ise, kabul edilmesi demektir» ve objektif olarak varolan sınıf savaşını, çizgilerin savaşını, sübjektif algı ve sübjektif istekle değiştirmek demektir. (15).

Kuşku yok, toplumdaki sınıf savaşı ve sınıflar arasındaki ilişkiler, nesnel (objektif) toplumsal olgulardır. İnsanların algıları (idrak - kavrayış) ve istekleri bu olguları belirli bir ölçüde etkilerler. Fakat sınıf savaşı olayını (fenomen) ve onun açıklanmasını, maddenin felsefi (*) tanımından çekip çıkarmak «düzeltme yapmak değil mi? Bu Marks'ın diyalektik materyalizmi ile açıktan alay etmek değil mi?» diye yazıyor V.İ. Lenin. Sınıf savaşı üstüne bilimsel kavram, sınıf savaşının ve sınıfsal ilişkilerin oluştuğu ve geliştiği çözümlemesi yapılan ilgili toplumsal formasyonun içinde bulunduğu tarihsel süreçteki sosyal-ekonomik koşulların analizine dayanır. K. Marks ve F. Engels, sınıf savaşının rolünü, antagonistik sınıflı toplumsal formasyonlardaki gelişmede itici güç olarak böyle, yani bu yaklaşımla inceliyorlar. Lenin'in tanımına göre, sınıflar ve sosyal gruplar, tarihsel olarak belirlenmiş toplumsal üretim sisteminde aldıkları yere, üretim araçları ile kendi aralarındaki ilişkilere, toplumsal ilişkilerin oluşmasında oynadıkları role bakarak saptanır, yoksa maocuların yaptığı gibi, maddenin felsefi tanımlamasından formel mantık ile çıkarılan herhangi bir sonuca göre değil.

Sosyalist topluma ilişkin sınıf savaşı ile ilgili olarak «Huntsi» dergisince yapılan alıntı yanlış yorumlanıyor. Ayrıca, felsefi bilgilerin karşı etki yapmadaki özgül rolleri de, metafizik yaklaşım kullanılarak, küçümseniyor. Böylece maocular, felsefeyi donmuş kanunlar sistemine çeviriyorlar, sosyal sorunlara hazır cevap kaynağı yapıyor ve sosyalizmdeki reel toplumsal ilişkileri, maocu politikaya «nazari temel» olmuş, hayal mahsulü ve sübjektif sosyolojik karşılıklarıyle değiştiriyorlar.

Maocular felsefi bir kategori olarak, pratik hakkındaki marksist kavramı da aynı ölçüde yozlaştırıyorlar. Onlar, Çin filozoflarını, pratikte «şahsen yeralmaya», pratiği «umumileştirmeye» ve ondan «sonuç çıkarmaya» çağırmakla, felsefe işçilerinin, ülkede uygulanan antisosyalist politik çizgide aktif olarak yer almalarını ve bunu da nazari açıdan gerekçelendirmelerini istiyorlar. Bu anlamda pratiğin değeri, negatif görüntülere, olumsuz biçim ve özlere indirgeniyor. Marksist kavramların bu tip bozuluşu, sosyalist devrimin genel kanunlarını, Çinin «spesifik koşullarında» metafizik bir yaklaşım ile uygulayarak, kapitalist düzeni sosyalist düzene çevirmeleri sonucunda somut olarak görüldü. Felsefi kavram olarak pratiğin bu tür uygulanışı, Mao-Tsze-Tung'un kişisel iktidarını ve yandaşlarının parti ve devlet aparatındaki egemen durumlarını sağlamlaştırmak anlamında yürütülen sınıf savaşı çevresiyle sınırlıdır.

(*) Felsefi bir kategori olarak madde kavramı dünyada var olan her şeyi anlatır. (Çevirenin notu).

«Felsefe işçilerini, geniş işçi ve köylü yığınlarıyla birleştirip kaynaştırmak» :

Birkaç yıldan beri Çin basınında «felsefede kitle çizgisi» dedikleri bir politik hat, sistemli bir şekilde propaganda edilmekte, adeta göklere çıkarılmaktadır. Bu propaganda atılımı, daha «Kültür Devrimi»nden önce «felsefe işçilerini geniş işçi ve köylü yığınlarıyla birleştirip kaynaştırma»yı amaçlayan düşünsel ve politik kampanya biçiminde başlatılmıştı. Daha somut olarak, bu çizginin başlangıcı, 1964 yılında Mao Tsze-Tung'un felsefe işçileri önünde söylediği şu sözlerle belirtilmişti: «Felsefe ile uğraşan herkes köye yollanmalıdır». Söz konusu kampanya, doğrudan bu direktifin gerçekleştirilmesini amaçlıyordu. 16 Ocak 1966 tarihli «Jenmin Jibao» gazetesi de, «Felsefe işçileri, yola hazırlanalım, Yığınlar Arasına Gidelim» adlı özel bir makale ile, belirtiyordu ki, Çin işçi ve köylüleri, felsefeyi sadece «aktif» ve «bilinçli» olarak öğrenip uygulamakla kalmıyorlar, ayrıca kendileri de, profesyonel yazarların eserlerinden daha iyi, felsefi eserler yazıyorlar.

Bugün Çin Halk Cumhuriyetinde felsefe araştırmalarının sonuç belirleyici temel niteliği, hem daha önceki uygulanışından alınan sonuçlarla, hem de konjonktürel politik durumdan doğan nüanslarla «zenginleştirilmiş» olan maocu «felsefedeki kitle çizgisi»dir. Bunun kanıtları pek çoktur: Örneğin, çok çeşitli yazar grupları tarafından «devrimci geniş eleştiri» başlığı altında yazılan pek çok makale ve son yıllarda parti komitelerinde sanayi ve tarım işletmelerinde ve orduda, çeşitli düzeylerde kurulan «fel sefi araştırma grupları» tarafından yapılan yayınlar bu çizginin başlıca yazılı kanıtlarındandırlar. İşçilerin, köylülerin ve erlerin felsefi makalelerinden oluşturulmuş derlemeler Çin basınında da ayrı bir özenle karşılanıyor ve çok beğeniliyorlar. Maocu basının bunları övgüsü, bu yazılarda büyük ölçüde «savaşçılık» ve «pratiklik» görmesi, yazarların sınıf savaşına, maddi üretime ve bilimsel deneylere «şahsen katılmış» bulunmaları ile açıklanıyor.

Bilindiği gibi, felsefe bilgileri, insanın dünya görüşünü oluşturmada ve pekiştirmede temel ödev rolü oynamaktadırlar. Bu yüzden felsefe bilgilerini, amaca yönelik bir şekilde, örgütlü olarak ve plânlı bir biçimde emekçiler ve halk arasında propaganda etmek ve yaymak, Komünist Partilerinin düşünsel - eğitimsel savaşlarında en önemli ödevlerinden biridir. Diyalektik materyalist felsefenin gneseolojik, toplumsal ve sınıfsal görevleri ve işlevleri, dünya hakkında olsun, insanı çevreleyen doğa ve toplumsal gerçeklik hakkında olsun ve nihayet bunları tanıma ve devrimci bir biçimde değiştirme üstüne olsun, bilimsel görüşler oluşturulmak için sağlam bir temel teşkil ederler. Sosyalist toplum koşullarında felsefe bilgilerinin bilinçli olarak öğrenilip benimsenmesi, emekçilerin giderek artan aktiflikleri ve toplumsal - poltik yaşama ve onun yönetimine gittikçe genişleyen ölçüde katılmaları nedeniyle çok büyük bir önem kazanıyor.

Başka bir deyişle, kimi antikomünist ideologların (16) zannettikleri gibi, maocuların, ne bu konuyu ortaya koyuşlarında, ne de, özellikle, önerdikleri çözüm şekillerinde, felsefe bilimini «yenileştirici», «orijinalleştirici» ve «devrimcileştirici» bir şey vardır. Maocular, ele alınan ve sözü edilen kampanyada, aslında, teorik amaçlardan ziyade politik amaçlara ulaşmayı hedef almışlardır.

Çin Halk Cumhuriyetinde (özellikle kuruluşunun ilk yıllarında) marksist felsefe geniş ölçüde yaygınlaşmıştı. Bu süreç içinde, bir yandan Çin filozoflarının, Sovyet filozofları ile kurdukları ve sürdürdükleri yaratıcı ilişkiler, öte yandan diyalektik ve tarihi materyalizmin olsun, sosyalist devrim pratiği ve nazariyesinin olsun, temel ve önemli sorunlarını, leninci bir yaklaşım ile ele alan ve rusçadan çevirilen yapıtlar olumlu etkiler gösterdiler.

Ne var ki, maocular, 60'larda açıktan açığa milliyetçilik, antisovyetizm ve dünya komünist hareketinde bölücülük yolunu tuttukları zaman, Çinde, bu yeni politik çizgi ve tutumu, teorik açıdan «haklı» gösterme amacıyla, bir sıra felsefe «tartışmaları» düzenlendi. Bu «tartışma» kampanyaları sırasında maocular, ünlü Çin filozofları ve marksistlerini «ihanet» ve «döneklikle» suçluyorlardı. Ülkede, yavaş yavaş, Çin Komünist Partisinin marksist felsefe kadrolarına karşı genel çapta saldırıya geçmek için elverişli politik, toplumsal ve psikolojik durum oluşturuluyordu, «özel ekipler» örgütleniyordu. Bunlar, köylere ve fabrikalara yollanıyordu. Amaç, «bunlarda» sınıfsal duyguyu tazelemek» ve «subjektif düşünce alemini değiştirmek» idi. Yani, açıkçası, bunları «Mao Tsze-Tung'un felsefi düşünceleri» ne uygun biçimde ve zorunlu beden işi sistemine göre, yeniden eğitmek idi. Felsefe ile uğraşan genç kadrolara çok büyük bir «özen» gösteriliyordu, bunlara üretimde «en az birkaç yıl» kalma «öğüdü» veriliyordu. Zamanla, Çin Komünist Partisinin Marksist-Leninist tipten felsefe kadroları, reel ortamlarından ve yaratıcı aktif bilimsel çalışma için gerekli doğal koşullarından koparıldılar. Böylece bunlar, Çin halkının bilincine «Mao Tsze-Tung'un felsefe düşüncelerini» aşılama politikasına karşı duracak, gerçekten uzman rolü oynayacak ve etkin biçimde propaganda yapacak bir muhalefet gücü olarak fiilen ortadan kaldırılmıştılar.

Bundan başka maocular, söz konusu «geniş devrimci eleştiri grupları» ile «felsefi araştırma gruplarını», «işçi sınıfı her şeyi yönetmelidir» sloganını kendilerine maske yaparak, parti komitelerinde, işletmelerde, dairelerde, öğretim kurumlarında ve askeri birliklerde de kurmaya yöneldiler. Son zamanlarda bu politik çizginin gerçekleştirilmesi «nazari müfrezeler» denen ideolojik kollar kurmak için hızla örgütlenen ve titizlikle denetlenen siyasal bir kampanya şekline sokuldu. «Huntzi» dergisinin belirttiğine göre, bu özel kolların kurulması, Mao Tsze-Tung'un şahsi emrine göre oldu ve bunlar onun kendi yönetimi altında çalışmaya başladılar. (17)

Burada da maocular, sosyalist toplumda işçi sınıfının yönetici rolü sloganını sömürerek kendi siyasal amaçlarını gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Maocular, «nazarî müfrezeler» ve uzmanlaşmış «felsefe araştırma grupları» kurmakla, Mao Tsze-Tung'un felsefe görüşlerini halka aşılamak için yaptıkları propaganda çalışmalarında kullanacakları politik bir araç yaratmaya çabalıyorlar. Bu maocu «nazari müfrezeler» ile «felsefe araştırma grupları», leninci felsefe ilkelerini yaratıcı olarak geliştirme, yayma ve propaganda etme uğrunda savaş aracı olma yerine, bütün çalışmalarında, özellikle felsefe tartışmalarında, genellikle de felsefe bilimi çalışmalarında, diyalektik materyalist felsefede «yeni aşama» hikâyelerini kendilerine kalkan yaparak, Leninizme karşı düşünsel ve siyasal savaş kampanyalarına ve «Mao Tsze-Tung'un felsefi düşüncelerini» aşılama, yayma ve yerleştirme uğraşılarına araç oldular.

Her Marksist tarafından kabul edilen bir gerçektir ki, V.İ. Lenin'in ölümü ile marksist felsefede, leninist evre sona ermiyor. Aynı şekilde maocuların zannettikleri gibi, 1935'te Mao Tsze-Tung Çin Komünist Partisinin yönetimini fiilen yüklendiği zaman da, marksizmde leninci evre bitmiş değildir. O, günümüzde de devam ediyor. Şimdi de leninci felsefe ilkeleri hayatiliklerini canlı tutuyorlar. Örneğin, felsefenin ana sorununun materyalist çözümü ilkesi, sınıf ve parti açısından yaklaşım ilkesi, teori ve pratiğin birliği ilkesi, diyalektik yöntem ilkesi, bilgi teorisi ve mantıkî düşünceye değgin ilkeler ve benzerleri tamamen güncelliklerini muhafaza ediyorlar. Tıpkı o zamanki gibi, şimdi de bu ilkeler, diyalektik materyalizmin gelişmesinde ve leninci tipten Komünist Partilerinin düşünsel ve siyasal platform ve programlarında yönlendirici temel ilke ve yaratıcı ana ölçü (kriter) görevini yapıyorlar. Ne var ki, maocular başka anlayışta, Çin Komünist Partisinin Dokuzuncu Kongresinin İkinci Plenumu (1970), Çin komünistlerini «Başkan Mao'nun felsefe çalışmalarını en derin bir içtenlikle öğrenme» (18) ile yükümledi. Dahası var. Yalnız Çin komünistlerine değil, tüm emekçilere «birinci iş» olarak, «Mao Tsze-Tung'un felsefi düşüncelerini öğrenme ve uygulama ödevi verdi ve «üretim savaşımını, sınıf mücadelesini ve bilimsel deneyleri», Mao'nun felsefe görüşlerini öğrenme ve uygulama «yerlerine» çevirme görevi yükledi. (19)

Maocu «felsefe araştırma gruplarının» propaganda çalışmalarında ana nokta, mantık merkezi ödevini gören şey, diyalektik materyalizmin gelişmesinde leninci erveyi, edimli olarak (fiilen) görmemezlikten gelmedir. Bu durum, maocuların söz konusu gruplardan bekledikleri işi ciddi şekilde güçleştirdiği için, oynadıkları rolü, devrimci ve marksist terminoloji ile maskeleme çabası gösteriliyor. 70'lerin başlarında Çin basınında «Anti-Dühring», «Ludwig Fenerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu», «Materyalizm ve Amprie-Kritisizm» gibi diyalektik materyalizmin klasik felsefe yapıtlarına değgin bir dizi yorum yayınlandı. Ne yazık ki, gerçekte klasiklerin vasiyetlerinin tam tersi yapıldı, bu zengin felsefe mirası öğrenileceği yerde, yozlaştırıldı. Klasik yapıtlardan kasıtlı olarak seçilmiş ve metinden koparılmış alıntılarla, «diyalektik materyalist felsefe alçakça bozuldu. Öyle ki, bu alıntılar, Mao Tsze-Tung'un felsefe çalışmaları ile «birleştirilerek» ve «bağlanarak» yorumlandıkları için, aldıkları yeni anlamları, gerçek anlamlarından tamamen başka oldu. Bunların gerçek anlamlarından soyutlanışları olgusu vurgulanmalıdır. Vurgulanmalıdır ki, (maocu propagandanın söylemeyi üstün tuttuğu gibi) «gerçek marksizm, yalancı marksizmden ayırdedilebilsin». Çünkü maoizmin nazariyecileri, diyalektik materyalizmin klasik felsefe eserlerini «öğrenirken», «düşünme» ve «kavrayış» şekli altında «Mao Tsze-Tung'un felsefe düşüncelerini» (20) popülarize ediyor ve yayıyorlar.

Öte yandan maocular, «nazari müfrezeler» ve «felsefe araştırma grupları» kurmakla işçi sınıfının toplumsal-siyasal yaşamdaki düşünsel yönetici rolünü arttırmak ve sağlamlaştırmak amacı gütmüyorlardı. Onların gerçek amaçları tamamiyle pragmacı nitelik taşıyordu: En başta ülkedeki askeri-bürokratik diktatörlük rejimini «haklı» göstermek için felsefeden yararlanma çabası gösteriyorlardı. Bu alandaki çok sayıda örnekten sadece birini ele alalım. 1975 yılı şubatında Çin basınında «proleter diktatörlüğü teorisini öğrenmek» kampanyası açıldı. Bu girişim, Mao Tsze-Tung taraf-

tarlarının parti ve devlet aparatındaki egemen durumlarını sürdürmek ve güçlendirmek için yaptıkları seri çabalardan biriydi. Bu olayda konumuz açısından ilginç olan, Şanghay'ın Üçüncü demir-çelik fabrikasındaki «felsefe tarihini öğrenme grubunun» yayınladığı açık mektuptur. Bu mektup, 19 Haziran 1975 tarihli «Guanmin Jibao» gazetesinde, «Esirlerin Felsefe Tarihindeki Yeri Canlandırılmalıdır» başlığı altında yayınlandı. Aynı gazetede bu türden daha başka bir kaç makale daha yayınlandı.

Bu yayınlarda bazı doğru hükümler de var, elbette. Örneğin, felsefeye yansıyan sınıf savaşı ve felsefenin de sınıf savaşının gelişmesine etki yapışı; felsefe akımlarının savaşını öğrenmede marksist-leninist yöntembilimini kullanma gereğinin belirtilmesi; tarihte halk yığınlarının rolünün öğrenilmesi ve benzerleri gibi. Fakat burada önemli olan, yalnızca öğrenme değil elbette. Asıl önemli olan ne için, ne maksatla öğretiliyor. Tarihsel ve felsefi olayların incelenmesinde marksist-leninist yöntembilim nasıl kullanılıyor. Bunu Pekin Garnizonunun Sekizinci Bölüğündeki «nazari grup» açık ve seçik olarak şöyle aydınlatıyor: «Biz, kültür alanını da kapsayan üst yapıdaki burjuvaziye karşı savaşmak ve her yanlı diktatörlüğü gerçekleştirmek için Marks'ın, Lenin'in ve Başkan Mao'nun eserlerini daha büyük bir gayretle öğrenmeye ve esirler sınıfı ile köylülerin felsefe düşüncelerini derinlemesine incelemekle yükümlüyüz.» (21). Aynı görüşü, Uhan Üniversitesi Felsefe Fakültesi temsilcileri de şöyle açıklıyorlar: «Biz, felsefe tarihi alanında proleter diktatörlüğünü her yanı ile uygulayabilme amacıyle, işletmelerdeki işçiler ve geniş işçi ve köylü yığınları ile birlikte, Marksizm-leninizm'den ve Mao Tsze-Tung'un düşüncelerinden tamamen yararlanıyoruz, geçmiş tarihteki bir sıra halk hareketlerinin felsefi düşüncelerini büyük bir dikkat ve gayretle öğreniyoruz.» (22).

Bilindiği gibi, maocuların sık sık düzenledikleri düşünsel - politik kampanyalarda Çin felsefe mirasıyla tarihsel paraleller çizmeleri ve spekülâsyonlar yapmaları yeni bir şey değildir. 1973-1974 dönemindeki «Lin Piao ve Konfüçyüs'ü eleştiri» kampanyasında görüldüğü gibi, tarihi öğrenmelerden, Mao Tsze-Tung'un siyasal muhaliflerine, Çin Felsefe tarihindeki kimi idealist, peşin hükümlü ve metafizik yöntemci felsefe okullarına özgü görüşleri keyfi olarak yakıştırmak için yararlanılıyor. Bu defa da Maoizmin ideologları, yukarıya aldığımız açıklamalarda görüldüğü gibi, kültürel ve düşünsel alandaki her yanlı politik diktayı haklı göstermek için Çin «Felsefe mirasına» sarıldılar. «elsefe tarihini öğrenme grubunun» yaptığı girişim, Maocu nazari müfrezelerin (kol) asıl görevlerini açık ve seçik bir biçimde gösteriyor: Onlar Çin emekçilerine «Mao Tsze Tung'un düşüncelerini» aşılama aracıdırlar.

Politiceska Prosveta» - Politik Aydınlatma dergisinin 1976 4. sayısından çevrilmiştir.

Sofya-Pres

1) *«Jenmin-Jibao», 29 Aralık 1970.*

2) *Felsefeyi Kitlelerin Elinde Keskin Bir Silâha Dönüştürelim, Pekin, 1970, s. 8.*

3) *İbidem, s. 18.*

4) *Problems of Comunizm, 1966, No 5, p. 19.*

5) *«Çjesüe Yantszü, 1965, No 4, s. 10*

6) *İbid, s. 9.*

7) *Mao Tsze-Tung, Seçilmiş Eserler, cilt 4, Moskova, 1953, s. 69.*

8) *İbid, cilt 1, Sofia, 1954, s. 418.*

9) *İbidem, s. 416.*

10) *İbidem, s. 417.*

11) *İbidem, s. 416-417.*

12) *Marks, K. ve F. Engels, Eserler. Cilt 20, s. 538.*

13) *Bk. «Cjecüe Yantszeü» 1965, No. 4, s. 14.*

14) *«Huntsi» 1971, No 12, s. 50.*

15) *İbidem, s. 51.*

16) *«Studies in Soviet Thougist», 1972, No 2, p. 116.*

17) *«Huntzi», 1975, No. 1, s. 7.*

18) *İBAS, 10, IX. 1970, s. 3*

19) *«Huntszi», 1970, No 11, s. 32-33.*

20) *«Jenmin Jibao», 28. XII. 1973.*

21) *«Guanmin Jibao» 31. VII. 1975.*

22) *İbidem.*

ABD'NİN BLOKSUZ ASYA VE AFRİKA DEVLETLERİ POLİTİKASI

APN

Emperyalist sömürge sisteminin iflâsı, Asya ve Afrika'daki eski sömürge ve bağımlı ülkelerin etkin politik güçler olarak uluslararası alana çıkmaları, uluslararası ilişkilerin karakterinde ve strüktüründe, XX. yüzyılın ikinci yarısında tüm dünyanın durumundaki köklü ilerlemelerin nedenlerinden biri oldu.

Asya ve Afrika'nın politik çehresinin değişmesi, dünyanın sosyo-ekonomik ve uluslararası-politik strüktürünün değişmesi konusundaki tarihsel sürecin koparılmaz bir parçasıdır ve herşeyden önce dünya sosyalist sisteminin kurulması ve güçlenmesiyle, sosyalizmin gelişmesiyle ve onun kesinlikle çağdaş uluslararası ilişkilerin çözümleyici faktörü haline gelmesiyle ilgiliydi. Dünya sosyalizminin mevcudiyeti ve yardımı, Asya ve Afrika halklarının sömürgeciliğe karşı yaptıkları azimli mücadele sonucunda ulusal bağımsızlıklarını elde etmelerini ve sömürge bağımlılığı sisteminin tamamen yok edilmesi ve devletlerinin politik ve ekonomik bağımsızlığının güçlendirilmesi, geri kalmışlığın ortadan kaldırılması, halk kitlelerinin yaşamının iyileştirilmesi gibi ulusal-kurtuluş hareketi amaçlarının gerçekleştirilmesinden yana çıkmalarını sağladı.

Sömürge boyunduruğundan kurtulmuş olan halkların bu mücadeledeki hayatî çıkarları, dünya sosyalizminin çıkarlarıyla bağdaşmaktadır. Ve bu uygunluk, ulusal-kurtuluş hareketi sorunlarının bundan sonraki çözümünü mümkün kılacak birliğin temelini oluşturmaktadır.

Bu nedenle, özgürlüğüne kavuşmuş olan ülkelerin ekonomik bakımdan dünya ekonomisinin kapitalist sisteminde bulunmalarına rağmen emperyalizmin politik sisteminin bir parçası olmamaları son derece doğaldır.

Özgürlüğüne kavuşan devletlerin objektif yaşam ve mücadele gereksinimleri ve hatta İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası durumdaki realitenin gerekleri, özel bir dış politikayı, yani bloksuzluğu yaratmıştı. Bloksuzluk politikasını ilân eden kapitalist sistem çerçevesindeki genç devletler, kendi devlet-

lerinin bağımsızlığını kökleştirmek istiyorlardı. Bloksuzluk, onlar için kendine özgü bir «özgürlük sembolü», ulusal-kurtuluş devriminde elde edilen başlıca başarıların dış politikada ifadesi oldu.

Tabii ki, bloksuzluk politikası *tek cinsli* bir olay değildir. Ayrı ayrı ülkelerin bloksuzluk politikası, onların şu ya da bu gelişme aşamasında ve hattâ uzun bir tarihî dönemde ele alınacak olursa, bu politikanın biçimlenmesine ve gerçekleştirilmesine ilişkin özel, tarihsel koşullardan ileri gelen büyük bir çeşitlilik gösterir.

Asya'da ortaya çıkan bloksuzluk politikası, Afrika'da da yayıldı. Son yıllarda Lâtin Amerika devletleri de bloksuz ülkeler hareketine katılıyorlar. Bloksuzluk politikasını destekleyen devletler ve hükümetler sosyo-ekonomik ve politik karakteristikleri bakımından birbirlerinden farklı olsalar bile, bu politikanın yaklaşık 30 yıllık uygulaması, bloksuzluğun aslında, gelişmekte olan ülkelerin çoğunluğunun ortak çıkarlar uğrunda yaptıkları mücadelede objektif, anti-emperyalist birliğinin bir şekli, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika devletlerinin bağımsızlığının pekiştirilmesi ve dayanışmasının güçlenmesinin bir biçimi olduğunu gösterdi.

Bu nedenle, bloksuzluk politikasının ortaya çıkışından itibaren, kapitalist dünyanın politik bölünüşünün belirtilerinden biri olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum, emperyalist devletlerin, öncelikle de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya kapitalist sisteminin kaderi konusunda sorumluluğu üzerine almış olan Amerika Birleşik Devletleri'nin dış politikası için yeni problemler doğurdu. Üstelik sömürge imparatorluklarının çöküş süreci giderek daha hızlı geliştikçe, sömürgelerin politik bağımsızlığa kavuşma yöntemlerine, özgürlüğüne kavuşan ülkelerin sosyo-ekonomik gelişme yollarına ve özellikle bu ülkelerin dış politik yönelimlerinin perspektiflerine ilişkin sorunlar Washington için büyük önem taşımaya başladı. California Üniversitesi Profesörü P. Sibery'nin düşüncesine göre, «bu devletlerin dünya politikasında gelecekte izleyecekleri politik yönelim, belli başlı bir sorun halini aldı. Onların batı bloku ve Sovyet blokuyla gelecekteki politik ve ekonomik ilişkileri soğuk savaşın sonucuna kesinlikle etki etme şekli oldu.»

Bloksuzluğun ABD yönetici çevrelerince değerlendirilmesi ve bu çevrelerin bloksuz devletler konusunda yürüttükleri somut politika, politik motiflerle, Amerikan emperyalizminin dünya politikasının pratik gereksinimleriyle, bloksuz ülkelerden dolaysız kazançlar elde etme arzusuyla belirginlik kazandı.

Çağın ilerici güçlerinin zayıflaması ve dünya kapitalist sisteminin güçlenmesi, Birleşik Devletler başkanlığında emperyalist devletlerin tek cephesinin kurulması sürekli olarak Amerikan emperyalizminin dünya çapındaki dış politika amaçlarıydı. Bu amaçlar, teferruatlı bir şekilde olmasa bile, Amerika'nın Asya ve Afrika konusundaki politikasının belli başlı doğrultularını ilke olarak belirlemekteydi. Ulusal-kurtuluş savaşına engel olma ve Asya ve Afrika ülkelerinin batılı devletlere olan bağımlılığını devam ettirme arzusu ABD'nin bu bölgelerindeki dış politika stratejisinin esasını teşkil ediyordu. Washington, böylece, tüm kapitalist sistemin durumunu güçlendirmeyi, kapitalist ülkelerdeki iç politik ve ekonomik durumun istikrarına yardımcı olmayı hesap ediyordu. ABD, Asya ve Afrika'da ekonomik, politik ve askerî-stratejik öneme sahip topraklar ve dayanak noktaları üzerinde kontrol kurmak için, İkinci Dünya Savaşı'ndan

sonra oluşan ve kendisi açısından yararlı olan emperyalist kamp içindeki kuvvet oranından faydalanmaya çalıştı.

Savaş sonrasındaki ilk yıllardan günümüze kadar, yani hemen hemen 30 yıldır, ABD'nin bloksuz Asya ve Afrika devletlerine uyguladığı politika 3 gelişme aşamasından geçti. Birinci aşamada — 1945-1949 yılları — Amerikan politik yönetiminin sömürge bağımlılığından kurtulan ülkelerin dış politika ilkeleriyle pratik olmaktan ziyade teorik olan ilk tanışıklığı doğdu ve savaş sonrası dünya koşullarında ABD'nin Asya ve Afrika konusundaki dış politika doğrultusunu hazırlama denemeleri yapıldı. İkinci aşama — 50 yılları — esas itibariyle en gerici, biçim olarak da saldırgan ve acımasız olan ve Truman ve Eisenhower'in bilinen doktrinlerinde yansıyan bloksuz devletler konusundaki Amerikan politikasının gerçekleştirilme dönemiydi. 60 yılları başından (J. Kennedy'nin «yeni başarıları»ndan) itibaren bloksuz ülkeler konusunda yeni uluslararası koşullara uygun istikrarlı ve etkin bir politika arayışları yapıldı. Bu arayışlar, 60-70 yıllarının eşiğinde, ilerdeki uzun yıllar için hesaplanan «Üçüncü Dünya» konusundaki «şekil değiştirmiş» Amerikan politikasının biçimlenmesiyle sona erdi ve bu politikanın temel ilkeleri Nixon doktrininde yansımaktaydı.

Bu aşamalardan her biri, kendi stratejisini ve taktiğini, şu ya da bu dış politika araç ve yöntemlerinin başlıca kullanımını, aynı dış politik sorunun çözümüne teorik ve pratik yaklaşım varyantlarını diğerlerinden ayrı tutuyor.

Kurtuluşuna kavuşan ülkeler ve savaş sonrasındaki ilk yıllarda bağımsızlık uğrunda mücadele eden sömürgeler konusundaki Amerikan dış politika stratejisi, öncelikle savaşta sarsılan kapitalist sistemin güçlendirilmesi ve özellikle de zayıflayan Batı Avrupa kapitalizminin yeniden kurulması görevini kapsıyordu. ABD Cumhurbaşkanı Harry Truman, 19 Aralık 1947'de kongreye gönderdiği mesajında özellikle şunları belirtiyordu: «...bizim bugünkü çabalarımız, gelecekteki huzur için şimdi dünyanın en önemli bölgesi olarak öncelikle Batı Avrupa'ya hasredilmelidir». Amerika Birleşik Devletleri eskinin bağımlı ülkeleri ve halklarıyla olan sömürge ilişkilerini devam ettirmeye çalışan Batı Avrupa ülkelerine, ekonomik, diplomatik ve politik destekte bulundu. Ancak Amerikan emperyalizminin Asya ve Afrika'daki çıkarları, uluslararası ve iç politika düzeninin bir dizi ciddi faktörleri, böylesi bir yardımın nispeten ölçülü karakterini belirledi.

Üç dış politika doğrultusundan, yani sömürge savaşlarına elinde silâhla katılmamak; sömürge ve bağımlı ülkelerin kendi kaderini tayin hakkını tanımak; genç devletlere yardım etmekten oluşan Washington'un dış politika taktiği, dünya emperyalizminin çıkarlarıyla, Amerikan emperyalizminin dolaysız çıkarlarının tam olarak birbirine uyumunu yansıtmıştır.

İç ve uluslararası nitelikteki çeşitli faktörler, ABD'nin yönetici çevrelerinin böylesi bir taktiği seçmeleri için etkide bulundular. Bunlar arasında ilk sırayı, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru ABD'nin kapitalist ülkeler arasında ekonomik ve askerî bakımdan en güçlü devlet olması hususu almaktadır. Bu durum, Birleşik Devletler'e kapitalist dünyanın liderliğini sağladı ve sonsuz kudret ve dünyayı kendisi için gerekli olan doğrultuda gelişme zorunda bırakabilecekleri inancını doğurdu. Bununla birlikte ulusal-kurtuluş hareketinin gücünün ve boyutlarının önemsenmemesi, özgürlük uğrunda mücadele veren Asya

ve Afrika ülkeleri konusunda ABD'nin dış politika taktiğini saptamasına belirli ölçüde etki etti. Asya sorunları konusunda tanınmış Amerikalı uzman John King, «Gelecekte Güney-doğu Asya» adlı kitabında şöyle diyor: «Bir sömürgeci devlet olarak Birleşik Devletler, Asya'daki sömürgelerin savaş sonrası bağımsızlık hareketini önemsememişti.»

ABD'nin bloksuz ülkelere karşı tutumu, 50 yıllarında, yani Amerikan emperyalizmi, komünizmin «önlenmesi» ve «geri püskürtülmesi» doktrininin bayrağı altında sosyalist ülkelere karşı haçlı seferi açtığında şiddetlenmişti. ABD dış politikasının Başkan H. Truman ve Dışişleri Bakanı D. Acheson tarafından biçimlendirilen başlıca görevleri, «komünizmin bundan sonraki yayılışını önlemek», «silâhlanmak ve özgür dünyayı da gerek en hızlı biçimde, gerekse mümkün olduğu derecede silâhlandırmak» ve Amerika'nın «çağdaş cezalandırma güçlerinin» himayesi altında «gerçek kollektif güvenlik sistemini» kurmaktır.

Özgürlüğüne kavuşan ve bağımsızlığın eşiğinde bulunan ülkeler, Washington'un düşüncesine göre, dünya kapitalizminin ekonomik, politik ve askerî pozisyonlarının güçlenmesine katkıda bulunmak zorundadırlar. Birleşik Devletler, genç devletleri, «soğuk savaş»ta emperyalizmin yedeği ve güvenilir geri cephesi, Amerikan emperyalizmi tarafından kurulan ve sosyalist ülkelerle, ulusal kurtuluş hareketine karşı olan dünya çapındaki güvenlik sisteminin iştirakçileri ve kendi askerî-politik müttefikleri haline getirmek istiyordu. Bu durum, ABD stratejisinin özünü ve onun 50 yılları boyunca dış politika taktiğini belirledi.

Genç devletlerin emperyalist askerî politik bloklara girmeleri, bu devletlerin muhtelif askerî birliklerle ve «savunma»ya, ya da «karşılıklı güvenliğin teminine», Amerikan askerî üslerinin kurulması için toprak kiralanmasına ilişkin anlaşmalarla sarılması, 50 yıllarında ABD'nin Asya ve Afrika kıtalarındaki dış politikasının başlıca doğrultusu oldu.

Birleşik Devletler'in dış politikasındaki ikinci doğrultuyu ise, genç devletlere yapılan yardım, öncelikle de askerî ve küçük ölçüde ekonomik ve teknik yardım oluşturuyordu. Üstelik, bu ikinci doğrultu (yardım) esas itibariyle birinci amacın (blokların) başarıyla gerçekleştirilmesine hizmet ediyordu.

Asya ve Afrika'daki Amerikan «kuvvet politikası», genç devletlerin büyük çoğunluğunun dış politika amaç ve ilkeleriyle şiddetle çelişiyordu. Askerî blokların birleştirilmesi, «soğuk savaş»ın yapılması, uluslararası gerginliğin gittikçe artırılması, genç devletleri askerî birliklere sürükleme arzusu — bütün bunlar, özgürlüğüne kavuşan ülkelerin objektif çıkarlarına ters düşüyor, onları, uluslararası alanda serbestçe hareket etme olanağından yoksun bırakıyor, bağımsızlığın güçlenmesine engel oluyor ve doğal olarak bu ülkelerde olumsuz bir tepki yaratıyordu.

Emperyalizmin ve genç devletlerin belli başlı dış politika amaçlarının ayrılığı, ABD ve bu devletler arasındaki anlaşmazlığın objektif temelini teşkil etti. Üstelik, Amerikan dış politikasının 50 yıllarındaki açık saldırganlığı, bloksuz politikasının ve onun temel ilkelerinin biçimlenmesini büyük ölçüde hızlandırdı ve bloksuzluk yoluna ayak basan ülkelerin daha sıkı bir dış politik işbirliğinde bulunmalarına yardım etti.

«Üçüncü Dünya»daki amaçlarına ulaşmak isteyen ve özgürlüğüne kavuşmuş ülkelerin şiddetli direnişiyle karşılaşan Birleşik Devletler, kendi politikasında

kaba baskı yöntemlerinden yararlanmayı *yeterli görmedi.* Genç devletlerin sınırlarında gergin durumların yaratılması, sınır anlaşmazlıklarının tahriki, ayrılma cereyanlarının ve silahlı iç çatışmaların desteklenmesi — bütün bu halkları bölme ve birini diğerine karşı kışkırtma politikası, bloksuz ülkelerde ABD'nin askerî ya da politik hamiliğini elde etmek arzusu uyandırır.

Hemen hemen 5 yıl boyunca Amerikan emperyalizmi, Mısır'ın Süveyş bölgesindeki İngiliz askerî üssünü ortadan kaldırma ve İngiliz ordularını tüm topraklarından çıkarma arzusunu kendi çıkarları için kullandı. Bunu yaparken de Mısır'dan politik tavizler, elde etmeye özellikle bu devletin Bağdat Paktı'na katılmayı kabul etmesine çalışıyordu.

SEATO'nun kuruluşu sırasında Amerikan yönetici çevreleri, Birmanya'ya baskı yapmak için Çin topraklarından kaçarak Doğu Birmanya'da yerleşen *Gomindan* ordularının kalıntılarından yararlandılar. Gomindan orduları, Amerikan silâhlarıyla donatıldı, bu ordular Amerikalı öğretmenler tarafından eğitildiler, ABD askerî uçakları, Gomindanların Tayvan'la ilişkisini sağlıyordu. 1953 yılı Ocak ayına doğru, Birmanya topraklarındaki Gomindan ordusu, yaklaşık olarak 12 bin askerden oluşuyordu. Bu ordu, yerli halka gözdağı vererek Birmanya'nın büyük bölümünü denetimi altında bulunduruyordu. ABD, şiddetle askerî yardıma gerek duyan Birmanya Hükûmeti'nin bu koşulların baskısı altında kendisiyle askerî bir anlaşmaya gideceğini hesaplıyordu. Ancak Birmanya Hükûmeti, ABD tarafından 1950 yılında Birmanya'ya yapılan öneriyi reddetmişti. Sovyetler Birliği'nin, diğer sosyalist devletlerin ve hattâ özgürlüğünü kazanmış olan bir dizi devletin desteğiyle Birmanya Hükûmeti, 1953 yılı Mart'ında Gomindan saldırısına son verilmesine ilişkin sorunu BMT'na getirdi. Sovyetler Birliği, Hindistan, Endonezya, Pakistan ve bir kısım Arap ülkeleri Birmanya'nın karar tasarısını kesinlikle desteklediler.

1957-58 yıllarında ABD, Birmanya'yı SEATO'ya sokmak için yeniden çaba harcamaya başladı. ABD, geri kalmış yerli kabilelerin ayrılma hareketinden yararlanmaya çalıştı. 1957 Kasım'ında Bangkok'tia yapılan SEATO Konsey üyelerinin toplantısında Birmanya'daki muhalif ve ayrılıkçı güçlerin SEATO tarafından elden geldiğince desteklenmesine ilişkin olarak özel bir karar bile alınmıştı.

ABD, Güney Asya'da, Hindistan'ın, kendi toprakları olan Goa, Daman ve Diu'daki Portekiz sömürge egemenliğini ortadan kaldırma isteğini istismar etmeye çalıştı. Hindistan'ın SEATO'ya katılması konusundaki umutlar kaybolduğunda ise ABD, açıkça Portekiz tarafına geçmişti. Washington birinci olarak Goa, Daman ve Diu'daki askerî üsleri organize etme, yani Hindistan'a baskı yapacak bir vasıtaya daha sahip olabilme olanağı için Goa, Daman ve Diu'nun NATO üyesi olarak kalmasını, ikinci olarak da böylelikle Hindistan Hükûmeti'ni bağımsız dış politikası nedeniyle «cezalandırmayı» istiyordu.

Endonezya'daki ayrılık taraftarları, 1956-58 yıllarındaki isyan sırasında faaliyetlerini Birleşik Devletler'in desteğiyle sürdürdüler.

Suriye'nin Bağdat Paktı'na katılmasını sağlayan ABD, sınırda askerî provokasyonlardan, müdahale tehdidinden, kuvvet gösterisinden ve bir dizi hükûmet aleyhtarı komplodan yararlandı.

Bu yıllarda, ABD dış politikasının Asya ve Afrika'daki amaçlarının gerçekleştirilmesine yardım görevini taşı-

layabildi. Bağımsız bir politika izleyen Hindistan, Birmanya ve Endonezya bu birliğe sürüklenmediler. Güney Vietnam, Laos ve Kamboçya'nın üyeliği meselesi, bu Hindi-Çini ülkelerinin askerî gruplara katılmaları Cenevre Anlaşması'na göre mümkün olmadığından ortadan kalktı.

1955 yılının Kasım ayında Yakın ve Orta Doğu'da askerî bir birliğin 1959 yılında (Irak'ın örgütten çıkışından sonra) adı CENTO olarak değiştirilen Bağdat Paktı'nın kuruluşu tamamlandı. Türkiye, İran, Pakistan ve geçici bir süre için Irak Bağdat Paktı'nın iştirakçileri oldular.

50 yıllarının başlarında bloksuzluk, ABD yönetici çevrelerinde, genç devletlerin yaşamında küçük bir geçiş dönemine özgü süreksiz bir politika olarak değerlendiriliyordu. Bu politika tehlikeli görünmüyordu. Daha sonraki yıllarda, ABD ile bloksuz ülkeler arasındaki çatışma sayısının arttığı, anlaşmazlıkların güçlendiği koşullarda, bloksuzluk politikasının aktifleşmesi, onun uluslararası alandaki bağımsız rolünün artması oranında bu düşünce de büyük ölçüde değişti. Bloksuzluk, batılı devletlere düşman bir politika olarak ele alınmaya başlandı. Washington'da bloksuzluğun tabiatı, özgürlüğüne kavuşan ülkelerin ekonomik ve askerî zayıflığıyla, Sovyet diplomasisinin belli bir amaca yönelik faaliyetinin, «komünist entrikaların» bir sonucu olmasıyla açıklanıyordu. Bloksuz ülkeler için «Kremlin'in kuklaları», «nankör komünist budalalar» şeklindeki kaba, aşağılayıcı ifadeler kullanıldı. Bloksuzluk politikası, «eskimiş», «ahlâk dışı» (Dışişleri Bakanı Dulles'in konuşması), «safça» (Senatör Nowland) ve «şeytanca» (ABD'nin eski Başkanı Guver'in düşüncesi) bir politika olarak adlandırıldı.

Bununla birlikte, genç devletlerin en önemli uluslararası sorunlar konusundaki tutumlarının kesinliği, onların dünyadaki otoritelerinin artışı, ABD devlet adamlarını, yaptıkları açıklamalarda bloksuzların mevcudiyet hakkını tanımak, bloksuzluk politikasının çeşitli ihtiraz kayıtlarıyla kınanmasını azaltmak, onlara yaltaklanmak zorunda bıraktılar. Bütün bu ihtiraz kayıtları ve sözlü tavizler, tabiî, bloksuz devletler konusundaki Amerikan politikasının özünü değiştirmedi. ABD resmî kişilerinin, bağımsız politika yürütme hakkına saygı konusunda ifade ettikleri herkesçe bilinen açıklamalar, bu sorunlar konusunda tanınmış bir uzman olan J. King'in sözlerine göre, «tarafsızları bloksuzluk politikasından çıkarma denemelerinin başarısızlığını kabulden başka birşey değildir.»

50 yıllarının sonunda genellikle Amerikan politikası ve özellikle «Üçüncü Dünya» konusundaki Amerikan politikası, emperyalist sömürge sisteminin dünya çapında iflâsının sonucunu teşkil eden şiddetli bir kriz dönemine girdi.

Emperyalizm, yeni koşullarda, artık, «kuvvet politikası» üzerine hesaplar yapamıyordu. Bu, kuşkusuz, ABD yönetici çevrelerinin daha önce ilân ettikleri belli başlı dış politika amaçlarından vazgeçtikleri anlamına gelmez. Fakat, bu çevrelerin dış politika stratejilerini yeniden gözden geçirmeleri, dış politik mücadele taktiğini değiştirmeleri, politikalarını daha esnek, değişen dünya gelişme koşullarına daha kolay uyabilen bir hale getirmeleri gerekti.

60 yıllarının başlarında «Üçüncü Dünya» nın kaderine ilişkin sorun, Amerikan politikasındaki en önemli meselelerden biri olmaktadır, çünkü, Amerikan yönetici çevrelerinde, 60 yıllarının

Asya ve Afrika ülkelerinin çoğunlukla uluslararası alandaki kuvvet oranına bağlı olacak olan gelişme doğrultularının belirlenmesi için çözümleyici yıllar olduğuna ilişkin düşünce yerleşmiştir.

«Üçüncü Dünya» konusundaki yeni Amerikan stratejisinin merkezinde, genç devletlerin ekonomik ve sosyal yaşam alanı yer alıyordu. Birleşik Devletler, diğer kapitalist devletlerin kuvvet ve olanaklarını celbederek özgürlüğüne kavuşan genç devletleri dünya emperyalist sistemine bağlamayı, onları ekonomik ve politik bakımdan bu sisteme bağımlı bir tür taşra haline getirmeyi umut ediyorlardı. Bu amaçlar uzun süreli bir niteliğe sahiptiler. Bunlar, J. Kennedy'nin, daha sonra ise Johnson'un tüm yönetim devresi boyunca başlıca amaçlar olarak kaldı ve 70 yıllarında da R. Nixon ve ardından G. Ford yönetimleri tarafından da temel amaçlar olarak doğrulandılar.

Genç devletlerin gelişme gereksinimlerini gözönünde bulunduran ABD, yeni aşamada, bu gereksinimlere görünüşte uygun düşen «sosyal reformlar» taktiğini ortaya koydu. Genç devletler tarafından toprak reformları yapılmasını, vergilendirme reformunu, eğitim sisteminin bir parça iyileştirilmesini Birleşik Devletler, bu devletlere yaptıkları yardımın «koşulları»ndan biri haline getirdi. Bu taktik, «devrimin daraltılması» taktiği adını aldı ve Senatör Fullbright, bunu açıkça «devrimin panzehiri» olarak adlandırdı.

Bloksuz devletlerin dış politikası konusunda, ABD tutumunu usulen değiştirdi. Bloksuzluğun açık ve uzlaşmaz biçimde reddinden, bu politikayla görünüşte bir uyuşmaya geçti. Ancak, sert antinötralizmden ayrılma, bloksuzluk politikası konusundaki kesin amaçların değişmesi demek değildi, çünkü, aslında ABD, halen bu politikayla mücadele halindeydi. Birleşik Devletlerin bloksuz ülkelere karşı, bloksuzluk politikasını içten parçalayabilecek, onun antiemperyalist içeriğini kısırlaştırabilecek, bu ülkeleri sosyalist topluluk devletlerinden tecrit edebilecek ve bloksuzluğu emperyalizmin dümen suyunu izleyen bir politika haline getirebilecek olan her türlü olanaktan yararlanma arzusu, bu yıllar için özellikle karakteristiktir.

Amerikan emperyalizmi, bu aşamada, «Üçüncü Dünya» ile ilgili olan kendi meselelerinin çözümüne Avrupa devletlerini de celbetmek istedi. Yeni sömürgecilik politikası, emperyalist devletlerin kollektif politikası niteliğini taşımaya başladı.

ABD yönetici çevreleri, yeni stratejik anlayışa uygun olarak bir taktik hazırladılar. Ekonomik olanaklar birinci sıraya yükseldi. Belli bir amaca yönelik olarak ekonomik yardım yapmak, yurt dışından yapılan özel yatırımlar akımının düzenlenmesi, gelişmekte olan devletlerin, Batı'nın üstün etkiye sahip olduğu belirli ekonomik ve ticarî gruplara bağlanması ve çeşitli ekonomik şantaj vasıtaları — İşte Amerikan politikacılarının bloksuz devletler konusunda giriştikleri eylemlerin tam olmayan listesi.

ABD yöneticileri çevreleri, 60 yıllarının başında, ekonomik yardımı, dış politikalarının başlıca silâhı olarak kullandılar. 60 yıllarının ilk yarısında kalkınma için yapılan başlıca yardım, önde gelen bloksuz devletler, Mısır, Hindistan ve Endonezya'nın bulunduğu Yakın ve Orta Doğu bölgeleri, Güney ve Güney-doğu Asya'ya yöneltilmişti.

Ancak 60 yıllarının ortalarından itibaren ABD'nin bloksuz ülkelere ilişkin politikası yeniden şiddetlendi. Amerikan emperyalizmi, ulusal-kurtuluş hareketinin üstesinden gelmek ve «Üçüncü Dünya» ülkelerinin kaderlerine ilişkin me-

layabildi. Bağımsız bir politika izleyen Hindistan, Birmanya ve Endonezya bu birliğe sürüklenmediler. Güney Vietnam, Laos ve Kamboçya'nın üyeliği meselesi, bu Hindi-Çini ülkelerinin askerî gruplara katılmaları Cenevre Anlaşması'na göre mümkün olmadığından ortadan kalktı.

1955 yılının Kasım ayında Yakın ve Orta Doğu'da askerî bir birliğin 1959 yılında (Irak'ın örgütten çıkışından sonra) adı CENTO olarak değiştirilen Bağdat Paktı'nın kuruluşu tamamlandı. Türkiye, İran, Pakistan ve geçici bir süre için Irak Bağdat Paktı'nın iştirakçileri oldular.

50 yıllarının başlarında bloksuzluk, ABD yönetici çevrelerinde, genç devletlerin yaşamında küçük bir geçiş dönemine özgü süreksiz bir politika olarak değerlendiriliyordu. Bu politika tehlikeli görünmüyordu. Daha sonraki yıllarda, ABD ile bloksuz ülkeler arasındaki çatışma sayısının arttığı, anlaşmazlıkların güçlendiği koşullarda, bloksuzluk politikasının aktifleşmesi, onun uluslararası alandaki bağımsız rolünün artması oranında bu düşünce de büyük ölçüde değişti. Bloksuzluk, batılı devletlere düşman bir politika olarak ele alınmaya başlandı. Washington'da bloksuzluğun tabiatı, özgürlüğüne kavuşan ülkelerin ekonomik ve askerî zayıflığıyla, Sovyet diplomasisinin belli bir amaca yönelik faaliyetinin, «komünist entrikaların» bir sonucu olmasıyla açıklanıyordu. Bloksuz ülkeler için «Kremlin'in kuklaları», «nankör komünist budalalar» şeklindeki kaba, aşağılayıcı ifadeler kullanıldı. Bloksuzluk politikası, «eskimiş», «ahlâk dışı» (Dışişleri Bakanı Dulles'in konuşması), «safça» (Senatör Nowland) ve «şeytanca» (ABD'nin eski Başkanı Guver'in düşüncesi) bir politika olarak adlandırıldı.

Bununla birlikte, genç devletlerin en önemli uluslararası sorunlar konusundaki tutumlarının kesinliği, onların dünyadaki otoritelerinin artışı, ABD devlet adamlarını, yaptıkları açıklamalarda bloksuzların mevcudiyet hakkını tanımak, bloksuzluk politikasının çeşitli ihtiraz kayıtlarıyla kınanmasını azaltmak, onlara yaltaklanmak zorunda bıraktılar. Bütün bu ihtiraz kayıtları ve sözlü tavizler, tabii, bloksuz devletler konusundaki Amerikan politikasının özünü değiştirmedi. ABD resmî kişilerinin, bağımsız politika yürütme hakkına saygı konusunda ifade ettikleri herkesçe bilinen açıklamalar, bu sorunlar konusunda tanınmış bir uzman olan J. King'in sözlerine göre, «tarafsızları bloksuzluk politikasından çıkarma denemelerinin başarısızlığını kabulden başka birşey değildir.»

50 yıllarının sonunda genellikle Amerikan politikası ve özellikle «Üçüncü Dünya» konusundaki Amerikan politikası, emperyalist sömürge sisteminin dünya çapında iflâsının sonucunu teşkil eden şiddetli bir kriz dönemine girdi.

Emperyalizm, yeni koşullarda, artık, «kuvvet politikası» üzerine hesaplar yapamıyordu. Bu, kuşkusuz, ABD yönetici çevrelerinin daha önce ilân ettikleri belli başlı dış politika amaçlarından vazgeçtikleri anlamına gelmez. Fakat, bu çevrelerin dış politika stratejilerini yeniden gözden geçirmeleri, dış politik mücadele taktiğini değiştirmeleri, politikalarını daha esnek, değişen dünya gelişme koşullarına daha kolay uyabilen bir hale getirmeleri gerekti.

60 yıllarının başlarında «Üçüncü Dünya» nın kaderine ilişkin sorun, Amerikan politikasındaki en önemli meselelerden biri olmaktadır, çünkü, Amerikan yönetici çevrelerinde, 60 yıllarının

Asya ve Afrika ülkelerinin çoğunlukla uluslararası alandaki kuvvet oranına bağlı olacak olan gelişme doğrultularının belirlenmesi için çözümleyici yıllar olduğuna ilişkin düşünce yerleşmiştir.

«Üçüncü Dünya» konusundaki yeni Amerikan stratejisinin merkezinde, genç devletlerin ekonomik ve sosyal yaşam alanı yer alıyordu. Birleşik Devletler, diğer kapitalist devletlerin kuvvet ve olanaklarını celbederek özgürlüğüne kavuşan genç devletleri dünya emperyalist sistemine bağlamayı, onları ekonomik ve politik bakımdan bu sisteme bağımlı bir tür taşra haline getirmeyi umut ediyorlardı. Bu amaçlar uzun süreli bir niteliğe sahiptiler. Bunlar, J. Kennedy'nin, daha sonra ise Johnson'un tüm yönetim devresi boyunca başlıca amaçlar olarak kaldı ve 70 yıllarında da R. Nixon ve ardından G. Ford yönetimleri tarafından da temel amaçlar olarak doğrulandılar.

Genç devletlerin gelişme gereksinimlerini gözönünde bulunduran ABD, yeni aşamada, bu gereksinimlere görünüşte uygun düşen «sosyal reformlar» taktiğini ortaya koydu. Genç devletler tarafından toprak reformları yapılmasını, vergilendirme reformunu, eğitim sisteminin bir parça iyileştirilmesini Birleşik Devletler, bu devletlere yaptıkları yardımın «koşulları»ndan biri haline getirdi. Bu taktik, «devrimin daraltılması» taktiği adını aldı ve Senatör Fullbright, bunu açıkça «devrimin panzehiri» olarak adlandırdı.

Bloksuz devletlerin dış politikası konusunda, ABD tutumunu usulen değiştirdi. Bloksuzluğun açık ve uzlaşmaz biçimde reddinden, bu politikayla görünüşte bir uyuşmaya geçti. Ancak, sert antinötralizmden ayrılma, bloksuzluk politikası konusundaki kesin amaçların değişmesi demek değildi, çünkü, aslında ABD, halen bu politikayla mücadele halindeydi. Birleşik Devletlerin bloksuz ülkelere karşı, bloksuzluk politikasını içten parçalayabilecek, onun antiemperyalist içeriğini kısırlaştırabilecek, bu ülkeleri sosyalist topluluk devletlerinden tecrit edebilecek ve bloksuzluğu emperyalizmin dümen suyunu izleyen bir politika haline getirebilecek olan her türlü olanaktan yararlanma arzusu, bu yıllar için özellikle karakteristiktir.

Amerikan emperyalizmi, bu aşamada, «Üçüncü Dünya» ile ilgili olan kendi meselelerinin çözümüne Avrupa devletlerini de celbetmek istedi. Yeni sömürgecilik politikası, emperyalist devletlerin kollektif politikası niteliğini taşımaya başladı.

ABD yönetici çevreleri, yeni stratejik anlayışa uygun olarak bir taktik hazırladılar. Ekonomik olanaklar birinci sıraya yükseldi. Belli bir amaca yönelik olarak ekonomik yardım yapmak, yurt dışından yapılan özel yatırımlar akımının düzenlenmesi, gelişmekte olan devletlerin, Batı'nın üstün etkiye sahip olduğu belirli ekonomik ve ticari gruplara bağlanması ve çeşitli ekonomik şantaj vasıtaları — İşte Amerikan politikacılarının bloksuz devletler konusunda giriştikleri eylemlerin tam olmayan listesi.

ABD yöneticileri çevreleri, 60 yıllarının başında, ekonomik yardımı, dış politikalarının başlıca silâhı olarak kullandılar. 60 yıllarının ilk yarısında kalkınma için yapılan başlıca yardım, önde gelen bloksuz devletler, Mısır, Hindistan ve Endonezya'nın bulunduğu Yakın ve Orta Doğu bölgeleri, Güney ve Güney-doğu Asya'ya yöneltilmişti.

Ancak 60 yıllarının ortalarından itibaren ABD'nin bloksuz ülkelere ilişkin politikası yeniden şiddetlendi. Amerikan emperyalizmi, ulusal-kurtuluş hareketinin üstesinden gelmek ve «Üçüncü Dünya» ülkelerinin kaderlerine ilişkin me-

seleyi kendi yararına nihai olarak çözümlemek için gelişmekte olan ülkelerdeki iç politik ve ekonomik istikrarsızlığın artışından yararlanmaya karar verdi.

Asya'daki en önemli darbe Hindiçini'de indirildi. 1965 yılı Şubat ayında, ABD ordusunun askerleri Güney Vietnam'a çıktılar, Amerikan uçakları Laos'u bombaladı, Kamboçya'ya karşı kışkırtma eylemleri arttı. ABD 7. Filosu Hint Okyanusu'na girdi.

Afrika'daki başlıca dayanak, Angola ve Mozambik'teki özgürlükçü güçlerin boğulmasında Portekiz'in desteklenmesi üzerine yapıldı.

1965 yılı Nisan ayında ABD, Lâtin Amerika'da Dominik Cumhuriyeti'ne karşı silâhlı bir müdahalede bulundu.

1966 yılı ortalarında Başkan Johnson, Asya'daki ulusal-kurtuluş hareketine açıkça savaş açan «Asya doktrinini» ilân etti.

Böylece 60 yıllarının ortalarında ABD egemen çevreleri, askerî-politik baskı, zorbalık ve tehdit yöntemlerini geniş biçimde kullanmaya başlamış oldular. Aynı zamanda yardım verilmesine ilişkin ilkeler yeniden gözden geçirildi.

1966 yılında dış yardıma ilişkin yeni Amerikan yasası, özellikle bloksuz ülkelere yapılacak yardım için daha sert kriterler getirdi. Yardım edilen ülkelerin sayısı büyük ölçüde azalmıştı. 1967 malî yılında, tüm Amerikan ekonomik yardımının % 92'si sadece 20 ülkeye; kalkınma istikrazlarının % 34'ü 8 ülkeye; «destekleyici» yani olağanüstü durumlarda yapılan yardımın % 93'ü 5 ülkeye verilmişti. Yapılan yardımın faiz hadleri yükseldi. Politik koşullar da yardım programına dahil edildi (Demokratik Vietnam Cumhuriyeti'yle ticaret yapan ülkeler her türlü yardımdan, özellikle de yiyecek yardımından yoksun kaldılar). 1965 yılından itibaren ABD'nin Asya'daki askerî müttefiklerine yapılan yardım miktarı, bloksuz ülkelerin zararına artmaya başladı. Üstelik, bloksuz ülkelere yapılan yardım, hemen hemen tamamen istikraz şeklinde, askerî müttefiklere yapılan ekonomik yardım ise karşılıksız para yardımı şeklindeydi.

Ancak 60 yıllarının sonuna doğru, ABD'nin bloksuz devletlerin politik bağımsızlığının güçlenmesine engel olamayacağı, onların ekonomik bağımsızlık mücadelesini daraltamayacağı tamamen ortaya çıkmıştı. ABD yönetici çevreleri, geniş, ekonomik, politik ve ideolojik müdahale vasıtalarını kullanmalarına rağmen, çağdaş uluslararası ilişkilerin önemli bir politik faktörü olarak bloksuzluğu ortadan kaldırmayı, onun antiemperyalist içeriğini kısırlaştırmayı başaramadılar.

70 yıllarının başları emperyalist ve bloksuz devletler arasındaki çelişkilerin derinleşmesiyle, antiemperyalist mücadelenin yeni yükselişiyle belirginlik kazandı. Bloksuzların ve genel olarak tüm gelişmekte olan ülkelerin 70 yıllarının ilk yarısında emperyalist sömürüye karşı kendi hakları için yaptıkları mücadele, yeryüzünde barışsever devletlerin aktif politikasının etkisiyle «soğuk savaş» tan uluslararası gerginlik yumuşamasına geçiş döneminin başladığı daha elverişli koşullarda devam etti. Bu yıllarda yeni sömürgecilik politikası derin bir kriz geçirdi.

Yeni koşullarda özgürlüğüne kavuşan ülkeler emperyalist diktaya, giderek daha emin şekilde karşı koymaktalar. Onların uluslararası aktifliği büyük ölçüde genişledi. Bu aktiflik, çeşitli uluslararası birlik ve örgütler (Afrika Birliği Örgütü, «77'ler» Grubu, bağımsız ekonomik örgütler vb.) çerçevesinde de-

vam ediyor, ancak, bloksuz ülkeler hareketi, onların önceki gibi en tam ve genel biçimdeki politik ve ekonomik çıkarlarını ifade ediyor. Bloksuz ülkelerin Lusaka (1970) ve Cezayir (1973) konferansları ve Lima'daki Dışişleri Bakanları Konferansı (1975) bu durumu inandırıcı şekilde göstermişti. Bloksuz ülkeler grubunun BMT'deki ve dördüncü UNCTAD toplantısındaki girişimleri de bunu ifade etmektedir.

«Üçüncü Dünya» devletlerinin ve bloksuz ülkelerin dış politika faaliyetleri, son zamanlarda iki yeni özellikle belirginleşmeye başladı. Birincisi genç devletlerin, dağınık, izole edilmiş eylemlerden pratik olarak tüm «Üçüncü Dünya» devletlerinin katıldıkları kollektif anti emperyalist eylemlere geçmiş olmasıdır. İkincisi, ayrı ayrı özel tavizler için mücadele etmek yerine, bu devletlerin uluslararası ilişkilerin demokratikleştirilmesi ve ekonomik ilişkilerin köklü biçimde yeniden kurulması konusunda geniş bir program ortaya koymalarıdır (Örneğin, 1974 yılı Mayıs ayındaki VI. BMT özel toplantısı ve 1976 Mayıs'ındaki 4. UNCTAD toplantısı tarafından onaylanan yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurma talebi).

Ancak emperyalizm, savaş sonrası tarihin gösterdiği gibi, savaş olmaksızın pozisyonundan vazgeçmemektedir. 70 yıllarının ilk yarısı, emperyalist devletlerin, değişen dünya koşullarını ve kendi iç zorluklarını hesaba katarak saflarını yeniden düzenleme konusundaki umutsuz çabalarını bize göstermektedir.

«Üçüncü Dünya» ve özellikle bloksuz devletlere ilişkin 70 yıllarına ait Amerikan dış politika programı, Nixon ve Ford'un «doktrinlerinde» ifadesini bulmuştur. Bu programlar, ABD'nin önceki emperyalist amaçlarını gerçekleştirme, yani özgürlüğüne kavuşan ülkelerin sömürülmesini mümkün olduğu kadar uzatmak için bu ülkelerin kalkınmasına yön verme arzusunu yansıtmıştır.

Amerikan sermayesinin ve öteki yabancı özel sermayenin bloksuz ülkelerde daha aktif faaliyete teşvik edilmesi, ekonomik ve teknik yardım mekanizmasının kullanılması ve ideolojik baskının artırılması gibi daha önceki aşamalarda kısmen denenmiş yöntemler, bloksuz ülkelere ilişkin Amerikan politikasının geniş amaçlarının gerçekleştirilmesine yol açtı.

70 yıllarının başında ABD'de, «Üçüncü Dünya» ülkelerinde «yapıcı» ve «garantili» sermaye yatırımı yapma konusunda Amerikan firmalarına yardım etmek amacıyla özel örgüt ve korporasyonlar kuruldu. Gelişmekte olan ülkelere yardım programında başlıca amaçlar ve üstünlük sırası yeniden gözden geçirildi. Güvenlik amacıyla yapılan yardım birinci sıraya yükseldi, onu hayır yardımları ve ancak daha sonra kalkınma için yapılan yardım izledi. Yardım konusunda ciddi bir seçime ilişkin tez doğrulandı ve güç kazandı: Yardım, öncelikle, «Üçüncü Dünya» daki anlaşmazlıklarda ABD'nin «yardımcıları» niteliğinde kilit öneme sahip ülkelere verilecekti.

«Üçüncü Dünya»nın ayrılma sürecinden yararlanma, ulusal gelir düzeyi bakımından kendi aralarında farklılıklar gösteren bloksuz ülkeler grupları arasındaki çelişkilerin artması ve şiddetlenmesi, bu ülkelerin birliğinin bozulması üzerine yapılan hesaplar, emperyalist taktikte önemli bir yer işgal etmektedir. Emperyalizm yiyecek maddesi teslimatlarını, ekonomik yardımı, silâh teslimatını vasıta olarak kullanmaya devam ediyor ve bu ülkeler arasında krizlerin giderilmesine engel oluyor.

Emperyalizm, önceki gibi, bloksuz ülkelere doğrudan kuvvet yoluyla baskıda bulunmaktan vazgeçmedi. 1973 yılında CIA tarafından kışkırtılan askerî darbe yardımıyla Şili'deki ilerici S. Allende Hükûmeti devrilmişti. 1975 yılının başında, ABD Diplomasi Müdürlüğü Başkanı, «Business Week» dergisine verdiği mülâkatta, bazı şartlar altında Yakın Doğu'nun petrol çıkaran ülkelerine karşı kuvvet kullanılmasına imkân vermeyeceğini açıklamıştı. 1976 yılı Ocak ayında Senato'da konuşan H. Kissinger, uluslararası örgütlerde Amerikan önerileri aleyhinde oy vermeye devam eden ülkeleri ekonomik müeyyidelerle tehdit etmişti.

Ancak tarihi geriye çevirmek olanaksızdır. Emperyalizm, dünya halklarının kaderlerini idare etme konusundaki tekelci hakkını ebediyen yitirmiştir. Emperyalizm «Üçüncü Dünya» daki önemli pozisyonlarını henüz muhafaza etse bile, genç, bağımsız devletlerin politikası, artık batının başkentlerinde hazırlanmıyor. Bunlar, dünya çapındaki ciddi ve geriye çevrilmez değişikliklerdir.

SOVYET ÇİN İLİŞKİLERİ ÜZERİNE

İ. ALEKSANDROV

SBKP Merkez Komite Genel Sekreteri L.İ. Brejnev'in, Parti 25. Kongresi'ne sunduğu raporda, dünya sosyalizmine, diğer sosyalist ülkelerle olan dostluk ve işbirliğinin gelecekteki güçlenmesine ilişkin sorunlara önemli bir yer ayrılmıştı.

Her sosyalist ülkenin gelişmesinin, sosyalist devletler egemenliğinin güçlenmesinin yanısıra, aralarındaki karşılıklı ilişkilerin giderek sıklaştığı, politikalarında, ekonomi ve toplumsal yaşamlarında giderek daha fazla ortak öğelerin belirdiği de yer alıyordu.

Tam eşitlik ve beraberlik, verimli ekonomik, politik ve ideolojik işbirliği, dayanışma ve karşılıklı yardım; Sovyetler Birliği ve SBKP'nin sosyalist ülkelerin ve kardeş partilerin büyük çoğunluğu ile olan ilişkilerinin temelini meydana getiriyor.

Ancak, sosyalist devletlerin büyük çoğunluğunu hedef alan ve bütün dünyada en aşırı gerici çevrelerin tutumuyla birleşen bugünkü Çin yöneticilerinin izlediği politika, bütün bunlara tamamen ters düşüyor. L.İ. Brejnev bu konuda şöyle diyor: «Bu politika, sadece sosyalist ilke ve amaçlara ters düşmekle kalmıyor, aynı zamanda emperyalizmin, sosyalizme karşı yaptığı mücadelede kullandığı önemli bir koz durumuna gelmiş bulunuyor.»

SBKP Merkez Komitesi'nin, 25. Kongre'ye sunduğu raporda, şöyle deniyor: «Partimiz Çin'le olan ilişkilerde, 24. Kongre'nin saptamış bulunduğu çizgiyi harfiyen izliyor. Bu çizgi ise bizzat hayat tarafından doğrulanmış bulunuyor.»

Geçen 5 yıl, dünya sosyalizminin ve uluslararası komünist hareketinin Maocu iktidarın ideoloji ve politikasına karşı yapılan mücadelede büyük başarılara ulaştığını açıkça tanıtlıyor.

Kardeş partiler ve sosyalist devletler, maocu politikaya ve onun antileninist kuramlarına karşı başarılı bir mücadele veriyor. Sosyalist birliğin, onun dünyadaki otorite ve etkinliğinin baltalanmasını hedef alan maocular, bu hesaplarında yanılmış bulunuyorlar. Onlar, Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist devletlerin gelişen ülkelerle olan bağlarının genişlemesini ve güçlenmesini engelleyemediler, uluslararası yumuşama sürecini baltalamayı başaramadılar.

Uluslararası planda büyük yenilgilerine rağmen, Mao-Tse-Tung grubu, şimdiye kadar izlediği yoldan dönmeyi düşünmüyor, ortamın gerginleşmesine yol açan girişimlerini sürdürüyor, özellikle farklı toplumsal düzenlere sahip devletler arasında çeşitli çatışma ve ihtilâfları tahrik etmeye çalışıyor. Maocu liderlerin, tüm insanlığı ve öncelikle SSCB ve ABD halklarını, yeni bir dünya savaşı alevi içinde birbirlerini yoketmeye ittikleri açıkça anlaşılıyor.

Bunun yanısıra Pekin yönetiminin uluslararası düzeydeki girişimlerinin, dünya sosyalizminin ve onun işgal ettiği mevzilerin zayıf düşürülmesini hedef aldığı görülüyor.

1974 yılı başlarında Mao iktidarı, «sosyalist blok, artık varlığını yitirmiştir» şeklinde bir beyanda bulunmuştu. 1973 yılında X. Kongre'de onaylanan Çin Komünist Partisi Tüzüğü, 1975 yılı Ocak ayında kabul olunan Çin Halk Cumhuriyeti yeni Anayasası, Sovyetler Birliği ve tüm sosyalist birliğe karşı mücadeleyi, kendine hedef olarak saptamıştır. Böylelikle, Mao-Tse-Tung ve grubu, anti-sovyetik görüşlerini, Çin'in resmî parti ve devlet çizgisiymiş gibi partiye, ülkeye ve Çin halkına zorla kabul ettirmeye çalışıyor.

SSCB'ni Çin'in düşmanı olarak Çin halkına inatla kabul ettirmeye çalışan Mao-Tse-Tung ve grubunun uygulamalarında da bütün bunlar sürekli biçimde tezahür ediyor.

Mao-Tse-Tung grubunun anti-sovyetizmi, sadece Sovyetler Birliği'ne karşı olan tutumun belirlenmesi değil, maocuların sosyalizm aleyhtarlığının da en açık biçimiyle belirlenmesidir. Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkelere karşı mücadelesini giderek artıran Pekin yöneticileri, başta en gerici, anti-komünist çevreler olmak üzere, kapitalist ülkelerle ilkesiz siyasal ve ekonomik bağlar geliştiriyorlar. Emperyalizmi değil de, sosyalist devletleri baş düşman ilân eden Mao-Tse-Tung ve grubu, bu devletlere karşı sürdürdükleri mücadelede de, emperyalistlerin destek ve yardımından medet umuyorlar.

SBKP 25. Kongresi'ne katılan ve maocuların bu Sovyet aleyhtarı tutumlarını anti-komünizmin en tehlikeli şekli olarak yorumlayan yabancı konuklar — yani, dünya komünist ve işçi partileri yöneticileri, Pekin'in politikasını şiddetle kınadılar, kınıyorlar.

Mao-Tse-Tung ve grubu, şimdi, Sovyet-Çin ilişkiler tarihini yeniden düzenlemeye, SBKP ve Sovyet devletinin Çin'e karşı uyguladığı enternasyonalist politikanın içtenliği hakkında, Çin halkı ve dünya kamuoyunda şüphe uyandırmaya çalışmaktadır. Ne var ki, tarihî gerçeklerin de açıkça kanıtladığı gibi, Sovyet ve Çin halklarının birbirlerine yabancı kalmaları ve hele hele düşmanlık ve karşılıklı çekişmelere âlet olmaları için hiç bir somut sebep yoktur. Aksine, SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin tarihî deneyi, iyi komşuluk, dostluk ve işbirliği için gerekli tüm şartların eskiden de, bugün de mevcut olduğunu doğruluyor. Sovyet ve Çin halklarının dostluk tarihinde, pek çok güzel sayfalara rastlanır. Sovyet insanları, Çin halkının devrimci mücadelesine, sosyalizmi kurmaktaki çabalarına her zaman derin saygı ve yakınlık duymuşlar ve hiç bir çıkar gözetmeksizin, yardımda bulunmuşlardı. Mao-Tse-Tung ve grubu bu güzel sayfaları unutturmaya çalışıyor, anti-sovyetizmi ısrarla ve sistematik bir biçimde alevlendiriyorlar.

Anti-Sovyetizmin başlıca örgütleyicisi ve teşvik edicisi olan Mao-Tse-Tung'un Sovyetler Birliği ile olan iilşkileri gerginleştirmeyi öngören belirli bir «programı» öteden beri izlediği inkâr edilmez bir şekilde biliniyor. SBKP' nin ve Sovyet Hükûmeti'nin, Sovyet-Çin ilişkilerini normalleştirmek için somut adımlar atılmasını öneren çağrılarının, Çin yöneticileri tarafından ya cevapsız bırakılmasının, ya da son derece tutarsız ve asılsız bir takım suçlama ve yalanlar seli içinde bile bile duymazlıktan gelinmesinin en önemli sebeplerinden birini de burada aramak gerekir.

Mao-Tse-Tung, daha 1958 yıllarında, «bölünmeye hazırlıklı olma» zorunluluğundan, uluslararası komünist hareketi ve sosyalist blokun «bölünmesinden korkmamak gerektiğinden» söz ediyor ve SSCB ile SBKP'ne karşı «ihtilâflar yaratmayı» amaç ediniyordu. 1964 yılında, SBKP ve pek çok diğer kardeş partiler, Çin Halk Cumhuriyeti ile olan ilişkileri düzenlemek için gayret sarfederlerken, Mao-Tse-Tung, Sovyetler Birliği ile bütün ilişkileri koparma fikrini çevresine kabul ettirmeye çalışıyordu. Mao-Tse-Tung, bu bölücü politikayı, kendi «devrimciliklerine» ilişkin tumturaklı sözlerle, SBKP'ni ve diğer marksist-leninist partileri asılsız «revizyonizm» suçlamalarıyla örtbas etmeye çalışıyorlardı.

SBKP ve Sovyet Hükûmeti, Sovyet-Çin ilişkilerinin normalleşmesi ve düzenlenmesi için elinden geleni yapmış ve yapmaya devam etmektedir.

Özellikle SBKP Merkez Komitesi'nin 1964 Ekim ayı toplantısından sonra büyük yapıcı bir çalışma oluşturmuştur. Parti Merkez Komitesi, aradaki ciddî ideolojik görüş farklarına rağmen, devletlerarası ilişkileri geliştirmenin, başta barış, güvenlik ve halkların bağımsızlığı mücadelesinde, emperyalist güçlerin saldırgan girişimlerinin etkisiz bırakılmasında olmak üzere, pratik eylem birliğini sağlamanın zorunlu olduğu kanısındaydı. Diğer marksist-leninist partilerce desteklenen SBKP, o zaman, Çin Halk Cumhuriyeti iktidarının görüş ve faaliyetini açıkça eleştirmeye tek taraflı olarak son vermişti. Oysa onlar, buna kulak asmaktan öteye, anti-sovyet çizgilerini daha da derinleştirmişlerdir.

Bilindiği gibi, SBKP Merkez Komitesi ve Sovyet Hükûmetinin daveti üzerine, Çin Halk Cumhuriyeti'nin bir parti-hükûmet delegasyonu, 1964 yılı Kasım ayında Moskova'yı ziyaret etti. Yapılan görüşmeler sırasında, Mao-Tse-Tung grubunun anlaşmazlıkları ortadan kaldırmaya yardımcı olacağına ültimatom niteliğindeki kendi isteklerini Sovyetler Birliği'ne zorla kabul ettirmeye çalıştığı açıkça anlaşıldı.

SBKP'nin, kongreleriyle saptanmış bulunan ve SBKP programında yer alan politikasını değiştirmesini ve bunun yerine, «Mao-Tse-Tung'un fikirlerini» benimsemesini talep eden, komünist partiler arası ilişkilerde şimdiye kadar rastlanmamış bir istekte bulundular.

SBKP'den 1957 ile 1960 yılları komünist ve işçi partileri toplantıları belgeleriyle onaylanan çizgiden ayrılması, bunun yerine Maoist kuramları kabul etmesi istendi.

Pekin yönetimi; Partimizin, Mao-Tse-Tung'un maceracı anti-leninist fikirlerinin dümen suyunda gitmesini, Sovyet halkının maddî ve kültürel düzeyinin her bakımdan yükseltilmesine, komünizmin inşası için gerekli barışçı koşulların yaratılmasına yönelik çizgisinden, kapitalist ülkelerle barış içinde birlikte varolma politikasından vazgeçmesini istemişti. Uluslararası hareketçe saptanmış genel çizgiye uyan SBKP'nin Mao-Tse-Tung grubunun bu isteklerini kesinlikle geri çevirdiğini söylemeye gerek yok.

1964 yılı Kasım ayında, SBKP kongreleri siyasal çizgisinin ve parti programının, tüm partinin, tüm Sovyet halkının iradesini ifade ettiği Çin delegasyonuna kesinlikle bildirildi. Ayrıca, gerek Sovyetler Birliği'nin, gerek Çin'in çıkarlarının, kendilerini birbirinden ayıran değil, birleştiren öğelerden hareket etmelerini gerektirdiği, bazı görüş ayrılıklarına rağmen, sosyalizm davasına ve SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki dostluğa hizmet edebilecek ortak noktaların bulunabileceği ifade olundu. Bazı sorunlarda fikir alışverişinde bulnmak, iki parti ve ülke arasında güven ve işbirliğini geri getirmek için SBKP ve Çin Komünist Parti temsilcileri arasında yüksek düzeyde bir görüşme düzenlenmesi de önerildi. Çin yetkilileri, Sovyet tekliflerini kabul etmek istemediler.

SBKP'nin ve diğer partilerin karşılıklı kabul edilebilir kararların araştırılmasına yönelik çeşitli çağrıları, Mao-Tse-Tung ve kliğince tamamen duymazlıktan gelindi. Mao-Tse-Tung, en az «on bin yıl» devam edecek olan alenî polemikten «gökyüzünün çökmeyeceğini, balıkların yüzmeye devam edeceğini, otların ise büyümeye devam edeceğini» söylüyordu.

İki parti arasında hâlâ mevcut olan köprüleri yıkan Çin yönetiminin, 1965 yılı «kültür devrimi» arifesinde yaptığı resmî açıklama şöyleydi: «Çağımızın tüm temel sorunları konusunda, taban tabana zıt görüşlere sahibiz.»

1966 yılında SBKP Merkez Komitesi, Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ni, Parti 23. Kongresine davet etti. Çinli liderler, bu daveti reddettiler. SBKP, partiler arası ilişkileri yenilemek amacıyla birkaç adım daha attı, ancak anti-sovyetizm yolundan vazgeçmeyen Mao-Tse-Tung grubu, SBKP ile tüm bağları kopardığını bildiren bir cevap vermekle yetindi.

Çin halkı ile dostluğunu korumaya kararlı olan Sovyetler Birliği, devletlerarası ilişkilerin geliştirilmesi, SSCB ve Çin Halk Cumhuriyetinin en yüksek düzeydeki temsilcileri arasındaki bağlar konusunda defalarca önerilerde bulundu. Bu konuya SBKP 23. Kongre kürsüsünden de özellikle değinildi. 1969 yılı Eylül ayında SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti hükûmet başkanları arasında, karşılıklı anlaşma uyarınca bir görüşme yapıldı. Bu görüşmede, diğer sorunların yanısıra, taraflar, yüksek düzeyde görüşme yapılması konusunda anlaşmaya vardılar. Ne var ki, Sovyetler Birliği'nin 1970 yılı Temmuz ve 1973 yılı Haziran aylarında yaptığı resmî teklifler, cevapsız bırakıldı.

1969, 1970, 1971 ve 1973 yıllarında Sovyet Hükûmeti iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesine yönelik önemli anlaşmaların imzalanması konusunda Pekin'e teklifte bulundu. Bu anlaşmalar, kuvvete başvurmama, birbirlerine karşı savaş hazırlığını yasaklama ve böyle bir savaş propagandasına girişmeme, saldırmazlık gibi bir takım yükümlülükler içeriyordu. Örneğin, 1971 yılında Çin Halk Cumhuriyeti Hükûmeti'ne, kuvvete başvurmama anlaşmasının imzalanması teklif edilmişti. Bu anlaşma, tarafların, başta a) normal; b) roket; c) nükleer olmak üzere çeşitli silâhların kullanılacağı silâhlı güçlerin birbirlerine karşı kullanılmamasını açıkça ortaya koyacak nitelikte olacaktı. 1973 yılında Çin Hükûmeti'ne verilen saldırmazlık paktı tasarısında ise her iki tarafın da «herhangi bir silâha başvurmaksızın kara, deniz ya da havada birbirine karşı saldırıya geçmemeyi ya da böyle bir saldırı tehdidinde bulunmamayı taahhüt ettikleri» öngörülüyordu.

Sovyetler Birliği, uzun vâdeli anlaşmalara dayanan ve komple sanayi donatım alışverişinin yenilenmesini öngören karşılıklı yararlı ticaretin (sınır boyundaki ticaret de dahil olmak üzere) geliştirilmesi için defalarca

girişimlerde bulundu. Ayrıca bilim akademileri arasındaki işbirliğinin kurulması, sağlık ve spor alanlarında çeşitli temasların gerçekleştirilmesi, dostluk cemiyetleri arasında ilişkilerin yenilenmesi, gazete muhabirleri mübadelesi konusunda çeşitli öneriler yapıldı.

Ama Sovyetler Birliği'nin tüm önerileri ya cevapsız bırakıldı ya da Pekin tarafından geri çevrildi.

Gerçi zaman zaman Pekin'den, Sovyetler Birliği ile barış içinde birlikte yaşama ilkeleri uyarınca ilişki kurmaya hazır oldukları yolunda sözler duyuluyordu. Ne var ki, bütün bunlar lâfta kaldığı gibi, üstelik, buna benzer her açıklamadan sonra, maoist propaganda şiddetli bir anti-sovyetizm krizine yakalanmakta gecikmiyordu.

SSCB'nin «Çin'e âni olarak saldırabileceği»nden ya da «Kuzey'deki tehlike»den söz eden maocular, ülkenin militarizasyonuna hız veriyor, ülkeyi, «ulu liderin» tüm buyruklarına kayıtsız şartsız boyun eğmek zorunda bırakıyor, halkın kemerleri daha da sıkmasını istiyorlar. Maocular, halkın dikkatini iç ve dış politikadaki başarısızlıklardan uzaklaştırmak, halkı sürekli gerginlik ve korku içinde tutmak için de «Sovyet tehdidi» masalından yararlanıyorlar.

Çin halkının, maoizmle bağdaşmadığını belirtmek gerekir. Bunu, kısa süre önce Pekin'e ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin diğer kentlerinde gelişen yeni olaylar da tanıtlıyor.

Sovyet-Çin ilişkileri tarihini gözden geçiren, SSCB'nin önayak olduğu tüm yapıcı adımları bilenler, SBKP ve Sovyet devletinin, Çin Halk Cumhuriyeti ile iyi komşuluk ilişkilerini korumak, bunları geliştirmek ve iyileştirmek için elinden gelen her şeyi yaptığını rahatlıkla söyleyebilecek durumdadırlar. Aksine iddialar varsa, bunun sebebi Sovyetler Birliği ve SBKP değildir.

«Toprak sorunu» olarak adlandırılan bir başka mesele de, Mao-Tse-Tung ve grubunun sürdürdüğü Sovyet aleyhtarı çizginin önemli bir yerini tutar. Toplam 33 bin km²'lik bir alan kaplayan sınır boyundaki Sovyet toprakları hakkında tutarsız taleplerde bulunan Pekin, daha 1969 yılı Ekim ayında başlayan sınır düzenlemesine ilişkin Sovyet-Çin görüşmelerini ısrarla çıkmaza sürüklemektedir.

Çin temsilcileri, bu görüşmelerin ön şartı olarak, SSCB'nin tüm bu Sovyet topraklarını «ihtilâflı bölge» olarak ilân etmesini ve buradaki kontrolünü kaldırmasını istiyorlar. Ayrıca, adı geçen «ihtilâflı bölgeler» konusundaki taleplerinin yerine getirilmesinden sonra Çin Halk Cumhuriyeti

delegasyonunun, sınır düzenleme sorunlarının görüşülmesine razı olabileceği bir ültimatom şeklinde belirtiliyor...

Bu konudaki tavrımız açık ve seçiktir. Sovyetler Birliği, bir takım ön şartlar olmaksızın, sınır düzenleme sorunları konusunda Çin'le somut görüşmelerde bulunmaya hazırdır. L.İ. Brejnev, 1974 yılı Kasım ayında Ulan-Bator'da yaptığı konuşmada şöyle diyordu: «Bir takım yabancı toprak taleplerimiz yoktur ve bu nedenle bizim için hiç bir 'ihtilâflı bölge' mevcut değildir». Sovyetler Birliği'nin, Çin Halk Cumhuriyeti'nden ne ekonomik, ne toprak yönünden hiç bir iddia ve talebi olmamıştır: bu husus defalarca ve açıkça ifade edilmiştir. Sovyet-Çin sınırı boyundaki bazı kesimler konusundaki zorunlu düzeltmelere gelince, SSCB, eşit şartların sağlanması kaydıyla bunları yapmaya hazırdır. Böylelikle, Pekin yöneticilerinin sınır düzenlemesi etrafında yapay bir biçimde yarattıkları bütün sorular, SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin karşılıklı çıkarları içinde pekâlâ çözümlenebileceklerdir.

Çin Halk Cumhuriyeti yöneticileri, sınır sorunlarını karşılıklı kabul edilebilir biçimde düzenlemek yerine, SSCB'den akıl almaz toprak taleplerinde bulunmaya devam ediyorlar. Örneğin, pek çok Çin yayını, 1,5 milyon km²'yi aşkın Sovyet toprakları ile ilgili talepleri, sözde Rusya'nın işgal ettiği Çin topraklarından söz eden Mao-Tse-Tung'un 1964 yılında yaptığı «ifşaata» dayandırmak çabasındadırlar.

Bu konuda, vaktiyle V.İ. Lenin'in şu ifadesini, maoculara hatırlatmakta yarar vardır; «Varsın burjuvazi, sınır meseleleri yüzünden çirkin pazarlık ve çekişmelere atılsın, ama tüm ülke ve milletlere mensup işçiler, bu iğrenç mesele yüzünden dağılıp gitmeyeceklerdir.»

Maocuların toprak sorunları konusundaki tutumları, buna hiç bir hakkı olmadığı halde vaktiyle Çin'in pek çok komşu ülkeyi kendi uydusu olarak görerek «altın çağın» geri gelmesini düşleyen Çin imparatorlarının ve şovenistlerinin yayılma arzularından pek te farklı değildir.

Pekin'in tehlikeli mantığı izlenseydi, tüm Asya haritasını baştan başa düzenlemek gibi bir mesele ortaya çıkardı. Maocuların toprak istemlerinin, halklar arasında düşmanlığın alevlendirilmesi ile büyük hanlık hegemonyasını kurma arzusunu birleştiren, ileriye yönelik jeo-politik amaçlar güttüğü ortadadır. Bu da, maocuların ideoloji ve politikasının, başta Asya kıtasında olmak üzere barış ve halkların güvenliğini tehdit eden ciddî bir tehlike arzettiğini bir kez daha doğruluyor.

Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere, sınır düzenlemelerine ilişkin Sovyet-Çin görüşmeleri masasında, Sovyet delegasyonunun önerdiği bir dizi yapıcı teklif bekliyor. Her iki tarafın da çıkarlarını dikkate alan bu tekliflerin tartışılması ve gerçekleştirilmesi, görüşmeleri, halen içinde bulundukları çıkmazdan daha fazla gecikilmeksizin çıkarma olanağını sağ-

layacaktır. Bu yolu izlenip izlenmeyeceği, tamamen Çin yöneticilerine bağlıdır. Mao-Tse-Tung'un Sovyet topraklarına ilişkin ekspansionist plânlarına gelince, bunlar, kesinlikle başarısızlığa uğramaya mahkûmdur.

•

Mao-Tse-Tung ve grubu, SBKP'nin ve Sovyet devletinin Leninist iç ve dış politik çizgisini, kendi maceracı plânlarının gerçekleştirilmesindeki en büyük engel olarak görüyorlar.

Halkın yaşama düzeyinin sürekli geliştirilmesini hedefleyen SBKP'nin iç politikası, Çin halkının köklü çıkarlarına ters düşen ve öncelikle nükleer-roket potansiyelinin artırılmasında, «pirinç yerine top» gibi maoist sloganların uygulanmasına yönelik bulunan maocu politikanın tamamen karşıtı durumundadır. SSCB'nin uluslararası çizgisi, SBKP 24. Kongresi'nde kabul olunan Barış Programı'nın ve 25. Kongre'de onaylanan barış için mücadele programının uygulanması, uluslararası yumuşamayı hedef alan sosyalist dostluk ve birlik çizgisi, Çin yönetiminin hegemonyacı tasarılarına tamamen ters düşmektedir.

Pekin yöneticilerinin politikası, barış davası yönünden de büyük bir tehlike arzetmektedir. L.İ.Brejnev, SBKP 25. Kongresi'nde şöyle demişti: «Bu kundakçı politikayı her bakımdan püskürtecek Sovyet devletinin, sosyalist birliğin ve uluslararası hareketin çıkarlarını savunacağız. Şimdi artık maoist ideoloji ve politikanın, marksist-leninist öğreti ile bağdaşmadığını söylemek yeterli değildir. Bu ideoloji ve politika, bu öğretiye doğrudan doğruya düşmandır... Maoizme karşı prensipli, uzlaşmaz bir mücadele vermeye devam edeceğiz.»

SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki devletlerarası ilişkilere gelince, SBKP 25. Kongresi'nde, Sovyetler Birliği'nin bu ilişkileri barış içinde birlikte varolma ilkesine dayanarak normalleştirmeye hazır olduğu bir kez daha tekrarlanmıştı. L.İ. Brejnev şöyle diyor: «Eğer Pekin, gerçekten marksizm-leninizme dayalı politikaya döner, sosyalist ülkelere ters düşen tutumdan vazgeçer ve sosyalizm dünyası ile işbirliği ve dayanışma yolunda adım atarsa, bu, hiç kuşkusuz tarafımızdan gerekli ilgi ve yankıyı bulacak ve SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında enternasyonalizmin ilkelerine uygun düşen iyi ilişkilerin gelişmesi için gerekli olanaklar sağlanmış olacaktır. Şimdi iş, Çin tarafına kalmıştır.»

«Pravda» — 28.4.1976

ilke 10 LİRA

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ